

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОПШТИНА БОР**

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ БОР

КЊИГА III ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ БОР НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

У Београду / Бору,
јануар, 2014. године

ИНСТИТУТ ЗА АРХИТЕКТУРУ И УРБАНИЗАМ СРБИЈЕ
INSTITUTE OF ARCHITECTURE AND URBAN&SPATIAL PLANNING OF SERBIA

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ БОР урађен је у Институту за архитектуру и урбанизам Србије у аналогном и дигиталном облику.

Скупштина општине Бор усвојила је Просторни план општине Бор на седници од 29. јануара 2014. године.

Одлука о доношењу Просторног плана општине Бор и текстуални део Просторног плана општине Бор (Књиге I, II и III) објављени су у Службеном листу општине Бор, број 2 и 3/2014.

Графички прикази (рефералне карте) Просторног плана општине Бор и Документациона основа Просторног плана (Књига IV), оверени од стране председника Скупштине општине Бор и одговорног планера / урбанисте, чувају се у архиви Општинске управе Бор.

Скупштина општине Бор
Председник Скупштине општине

Добрица Ђурић

Институт за архитектуру и урбанизам Србије

Директор

др Игор Марић, д.и.а.

Одговорни планери/урбанисти:

а) Просторни план

др Ненад Спасић, д.и.а., лиценца 100 0056 03
лиценца 200 0318 03

др Славка Зековић, д.п.п., лиценца 100 0004 03

др Драгиша Дабић, д.и.а., лиценца 100 0018 03

др Омиљена Џелебџић, д.п.п., лиценца 100 0027 03

др Никола Крунић, д.п.п., лиценца 100 0189 11

Гордана Џунић, д.и.г., лиценца 203 0778 04

б) Стратешка процена утицаја

др Марина Ненковић-Ризнић, д.п.п. лиценца 100 0190 11

У Београду / Бору, јануара 2014. године

САДРЖАЈ :

УВОД.....	1
I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ.....	4
1.1 ПРЕГЛЕД ПРЕДМЕТА, САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА И ОДНОСА ПРЕМА ДРУГИМ ПЛАНСКИМ ДОКУМЕНТИМА	4
1.1.1. Предмет Просторног плана	4
1.1.2. Садржај Просторног плана	5
1.1.3. Циљеви заштите, развоја и уређења у Просторном плану	5
1.1.4 Однос према другим документима - стратегијама, плановима и програмима.....	15
1.2. СТАЊЕ И ФАКТОРИ ПРИРОДЕ И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПЛАНСКОМ ПОДРУЧЈУ И ЕЛЕМЕНТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ЗА КОЈЕ ПОСТОЈИ МОГУЋНОСТ ДА БУДУ УГРОЖЕНИ.....	23
1.2.1 Природа, биолошка разноврсност и природне вредности	24
1.2.2 Животна средина	26
1.2.3 Културно наслеђе	28
1.2.4 Природне вредности.....	28
1.2.5. Елементи животне средине за које постоји могућност да буду угрожени	29
II ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА И ИЗБОР ИНДИКАТОРА.....	33
2.1. ПОЛАЗИШТА И ОСНОВЕ ОПШТИХ И ПОСЕБНИХ ЦИЉЕВА	33
2.2. ИЗБОР ПОСЕБНИХ ЦИЉЕВА И ИНДИКАТОРА	33
III ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	38
3.1. РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПРОСТОРНОМ ПЛАНУ И ОБРАЗЛОЖЕЊЕ РАЗЛОГА ЗА ИЗОСТАВЉАЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ПИТАЊА И ПРОБЛЕМА ИЗ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ	38
3.2. ПРИКАЗ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	40
3.3. ПЛАНСКА РЕШЕЊА ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА	40
3.4. ПРЕТХОДНЕ КОНСУЛТАЦИЈЕ СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА	488
3.5. ПРОЦЕНА АЛТЕРНАТИВА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА БЕЗ ПРИМЕНЕ И СА ПРИМЕНОМ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	49
3.5.1. Варијанта 1: Просторни развој без примене решења Просторног плана.....	50
3.5.2. Варијанта 2: Просторни развој са применом Просторног плана	51
3.5.3. Резултати процене	52
3.6. ПРИКАЗ ВРСТЕ И КАРАКТЕРИСТИКА УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА	53
НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ.....	53
3.6.1. Врста и предмет утицаја	53
3.6.2. Карактеристике утицаја - методологија и приказ оцено	54
3.6.3. Процена утицаја планских решења прве етапе реализације Просторног плана на животну средину	55
3.6.4. Идентификација и евалуација стратешки значајних утицаја планских решења на животну средину и одрживи развој по SOTAVENTO методологији	71
3.6.5. Резиме значајних утицаја Плана.....	74
3.7. ОПИС МЕРА ЗА ПРЕДУПРЕЂЕЊЕ И СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ И ПОВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	76
IV СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКИХ ПРОЦЕНА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА И ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОЈЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	81
V ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ТОКУ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА.....	83
5.1. МОНИТОРИНГ СИСТЕМ ЗА КОНТРОЛУ КВАЛИТЕТА ВОДА	84
5.2. МОНИТОРИНГ СИСТЕМ ЗА КОНТРОЛУ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА.....	84
5.3. МОНИТОРИНГ СИСТЕМ ЗА КОНТРОЛУ КВАЛИТЕТА ЗЕМЉИШТА	85
5.4. МОНИТОРИНГ ЕМИСИЈЕ	85
5.5. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ЖИВОТА СТАНОВНИКА	86

5.6. МОНИТОРИНГ БУКЕ	86
5.7. МОНИТОРИНГ УТИЦАЈА МИНИРАЊА СТЕНСКЕ МАСЕ У КОПОВИМА НА НЕПОСРЕДНО ОКРУЖЕЊЕ.....	86
5.8. МОНИТОРИНГ УТИЦАЈА СНИЖАВАЊА НИВОА ПОДЗЕМНИХ ВОДА У НЕПОСРЕДНОЈ ОКОЛИНИ КОПОВА.....	86
5.9. МОНИТОРИНГ ПРИРОДНИХ ДОБАРА И ВРЕДНОСТИ.....	86
VI ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ
СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА.....	88
VII ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА	91
VIII УЧЕШЋЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА У ПОСТУПКУ ИЗРАДЕ И РАЗМАТРАЊА ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ.....	92
IX ЗАКЉУЧЦИ - РЕЗИМЕ ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	93

УВОД

Просторни план општине Бор (у даљем тексту: Просторни план) је урађен у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи (Службени гласник РС“, број: 72/09, 81/09 - испр., 64/10 – одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13-одлука УС, 50/13-одлука УС и 98/13-УС) и Правилника о садржини, начину и поступку израде планских докумената (Сл.гласник РС, бр. 31/10, 69/10 и 16/11) као и одредбама других законских и подзаконских аката области рударства, енергетике, водопривреде, пољопривреде, саобраћаја, животне средине, заштите културног наслеђа и другим нормативним актима који се односе на проблематику из предмета Просторног плана, као и одредбама Просторног плана Републике Србије (Сл. гласник РС, бр. 88/10) и Регионалног просторног плана Тимочке крајине (Сл. гласник РС, бр. 51/11). Израда Просторног плана покренута је доношењем Одлуке о изради Просторног плана општине Бор (Сл. лист општине Бор, бр. 3/10).

Нацрт просторног плана (за који се ради Стратешка процена) припремљен је на основу Документационе основе и Концепта Плана, који су размотрени и верификовани од стране Комисије за планове Скупштине општине Бор (Извештај Комисије бр. 06-07/210-I од 16.06.2010. године). Јавни увид Нацрта просторног плана обављен је у току 2013. године. Извештај о усклађености Просторног плана општине Бор“, бр. 350-01-00110/2/2013-05 од 27.11.2013. године.

Обавеза спровођења Извештаја о стратешкој процени утицаја Просторног плана општине Бор на животну средину (у даљем тексту: Стратешка процена) утврђена је, такође, Одлуком о изради Просторног плана општине Бор (Сл. лист општине Бор, бр. 3/10).

Начин спровођења стратешке процене утицаја и генерални садржај извештаја о СПУ дефинисани су Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину (Сл. гласник РС, бр. 135/04 и 88/10), а основ за доношење тог закона постављен је у Закону о заштити животне средине (Сл. гласник РС, 135/04, 36/09 и 43/2011 - одлука УС). Доношењем и применом Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину извршено је благовремено и ефикасно усклађивање националне легислативе са европском Директивом 2001/42/ЕЦ о "процени утицаја одређених планова и програма на животну средину".

Дефинисање обима и садржаја процене и кључних области које су меродавне из аспекта *могућих значајних утицаја на животну средину*, било је олакшано постојањем још неких стратешких процена утицаја на животну средину, пре свега за подручје Регионалног просторног плана Тимочке крајине (Сл. гласник РС, бр. 51/11).

Стратешка процена утицаја планова и програма на животну средину представља значајан инструмент генералног, стратешког планирања и претходног усаглашавања еколошких и развојних интереса на подручју општине Бор. Она се спроводи/врши ради обезбеђивања *вишег нивоа заштите животне средине* и интеграције еколошких/енвајронменталних захтева, мишљења и начела у планове и програме у циљу подстицања и унапређења *одрживог развоја*. Такође, кључно достигнуће и захтев у поступку стратешке процене је широко укључивање јавности и заинтересованих страна у процес планирања и одлучивања по питањима тих планова и програма који се односе на животну средину. На основу Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, израда процене обавезна је за планове у области просторног и урбанистичког планирања уколико њихова решења могу изазвати значајне, превасходно неповољне ефекте на животну средину.

Стратешка процена представља резултат вредновања могућих утицаја приоритетних планских решења и пропозиција на заштиту природе и заштиту животне средине, на подручју Општине Бор.

Стратешком проценом нарочито је омогућено:

- остваривање бољег, прихватљивог баланса између просторно-еколошких, социо-економских и политичких фактора,

- разматрање значајних утицаја варијантних Планских решења на животну средину и оцена (евалуирање) планских решења у односу на циљеве заштите (животне средине, природних добара и непокретних културних вредности);
- дефинисање посебних мера заштите природе и животне средине на подручју масовне експлоатације и прераде минералних сировина, као и праћење остваривања (мониторинг) ових мера;
- активно укључивање заинтересованих актера (интересних група) у процес доношења одлука (активна партиципација) о будућем развоју, имајући у виду оптимално решење са становишта заштите природе и животне средине, а у складу са принципима Архуске конвенције; и
- даљу разраду instrumenata заштите природе и животне средине, уз дефинисање смерница, односно даљих активности на нижим хијерархијским нивоима (плановима и пројектима).

Извештај о СПУ је документ којим се идентификују, описују, вреднују и процењују значајни утицаји на животну средину до којих може доћи имплементацијом планских решења на територији општине Бор и одређују мере за смањење негативних утицаја.

У складу са законским одредбама и европском праксом, извештај о стратешкој процени обрађује:

- 1) полазне основе стратешке процене,
- 2) опште и посебне циљеве стратешке процене и избор индикатора,
- 3) процену могућих утицаја са описом мера предвиђених за смањење негативних утицаја на животну средину,
- 4) смернице за израду стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима и процене утицаја пројеката на животну средину,
- 5) програм праћења стања животне средине у току спровођења Просторног плана,
- 6) приказ коришћене методологије и тешкоће у изради стратешке процене,
- 7) приказ начина одлучивања, опис разлога одлучујућих за избор датог плана са аспекта разматраних варијантних решења и приказ начина на који су питања животне средине укључена у Просторни план, и
- 8) закључке до којих се дошло током израде Извештаја о стратешкој процени представљене на начин разумљив јавности и други подаци од значаја за Стратешку процену.

Стратешка процена је процес којим се интегришу циљеви и принципи одрживог развоја у просторним плановима, у циљу потпуног спречавања или ограничења негативних утицаја појединих активности (експлоатације минералних сировина, развоја индустрије) на животну средину, здравље и квалитет живота људи, биодиверзитет, геодиверзитет и природна и непокретна културна добра. Стратешком проценом утврђују се ефекти ширег значаја (кумулативни и социјални), утврђују се оквири за анализу утицаја конкретних пројеката, укључујући и претходну идентификацију проблема и утицаја који заслужују виши степен детаљности у истраживању; утврђује хијерархијски оквир за даље спровођење поступка и активности заштите животне на планском подручју; и омогућава се варијантна разрада планских решења да датих кроз Концепт плана.

Извештај о стратешкој процени мора задовољити *захтеве квалитета* који су утврђени у Прилогу II закона (Критеријуми за оцену извештаја о стратешкој процени). Одредба о квалитету извештаја (*sufficient quality*) установљена је и у Директиви 42/2001/ЕС (члан 12 - 2), с тим што је земљама чланицама препуштено да прецизирају и утврде меру тог квалитета. Међутим, оцена квалитета извештаја још увек није у потпуности разрађена и примењена кроз регулаторна акта и упутства за израду извештаја, односно саму праксу спровођења стратешке процене у земљама Европске уније.

У изради Стратешке процене примењени су принципи одрживог развоја, еколошке одрживости, економске оправданости и социјалне прихватљивости. С друге стране, одредбама Закона

утврђена су начела Стратешке процене, и то начела: одрживог развоја, интегралности, предострожности, хијерархије, координације и учешћа јавности. Овим начелима обезбеђује се свеобухватни инструментаријум и оквир за усклађивање техно-економских, друштвених и природних система у целокупном развоју, укључујући и локационе факторе просторног развоја.

У поступку Стратешке процене остварена је координација између заинтересованих органа и организација, као и неопходне консултације са актерима просторног развоја и то: Министарством животне средине, рударства и просторног планирања, Министарством за инфраструктуру и енергетику, Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарством одбране, МУП - Сектор за ванредне ситуације, ЈП "Путеви Србије", Републичком агенцијом за телекомуникације, ЈП "Железнице Србије"- Сектор за стратегију и развој, Републичким заводом за заштиту споменика културе, Заводом за заштиту споменика културе Ниш, Заводом за заштиту природе Србије, Републичким сеизмолошким заводом, Републичким хидрометеоролошким заводом Србије, Агенцијом за заштиту животне средине Републике Србије, ЈП "Електропривреда Србије" - Дирекција за развој и инвестиције, "Југоисток", ЈП "Србијагас", Нови Сад, Јавним водопривредним предузећем "Србијаводе", Нафтном индустријом Србије - петрол промет, НИС - Нафтагас, ЈП "Транснафта" Панчево, ЈП Електромрежа Србије"- Дирекција за пренос електричне енергије, Телеком Србија, Телеком Србија - Дирекција за технику, Теленор д.о.о., VIP mobile, Општинском управом Бора - Одељење за урбанизам, грађевинске и комуналне послове, ЈП "Боговина" Бор, ЈКП "Водовод" Бор, ЈКП "3. октобар" Бор, ЈП за стамбене услуге "Бор" и ЈКП "Топлана" Бор.

Извештај о СПУ Просторног плана представља резултат провере, разјашњења и унапређења примене принципа одрживог развоја и заштите животне средине у изради Плана, уз уважавање услова и стручних препорука органа и институција и мишљења грађана који се односе на потребу елиминисања или ограничавања негативних ефеката доминантних привредних активности (експлоатација и прераде минералних сировина, индустрија) на животну средину предметног подручја у складу са законом, ценећи при томе као кључне водиле следеће циљеве: рационално коришћење необновљивих природних ресурса и одрживи развој делатности заснованих на искоришћавању минералних сировина на подручју општине Бор, заустављање даље деградације простора, угрожавања и уништавања природних ресурса и добара, сузбијање прераубовања и ненаменског коришћења простора и непланске изградње и ревитализација угрожених подручја, заштита животне средине уз заштиту природних и културних добара, као и штедња, рационално коришћење и заштита природних ресурса.

Закључак Извештаја је да су ти циљеви оствариви и да изабрано и утврђена планска решења неће значајније угрозити вредности природе и животне средине, уз јасну препоруку о доследној примени Просторног плана и смерница датих Просторним планом и Стратешком проценом које се односе на очување животне средине, уређење простора и коришћење природних ресурса.

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Према Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину полазне основе стратешке процене утицаја обухватају:

- 1) кратак преглед предмета, садржаја и циљева Просторног плана и односа према другим планским документима;
- 2) преглед постојећег стања и квалитета животне средине подручја на које се извештај односи;
- 3) карактеристике животне средине у областима за које постоји могућност да буду изложене значајном утицају;
- 4) разматрана питања и проблеме заштите животне средине у Просторном плану и образложење разлога за изостављање одређених питања и проблема из поступка процене;
- 5) приказ и оцену припремљених варијантних решења у односу на заштиту животне средине у плану, укључујући варијантно решење нереализовања плана и најповољније решење са становишта животне средине; и
- 6) резултате претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама битне за стратешку процену.

1.1 ПРЕГЛЕД ПРЕДМЕТА, САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА И ОДНОСА ПРЕМА ДРУГИМ ПЛАНСКИМ ДОКУМЕНТИМА

1.1.1. Предмет Просторног плана

Просторни план (у даљем тексту: Планско подручје) обухвата целу територију општине Бор површине 856 km², на којој се налази 14 насеља. Поједина насеља (Бор, Злот) се простиру на две или више катастарских општина, тако да подручје обухвата укупно 19 катастарских општина: КО Бор 1, КО Бор 2, КО Брестовац, КО Бучје, КО Горњане, КО Доња Бела Река, КО Злот 1, КО Злот 2, КО Злот 3, КО Злот 4, КО Злот 5, КО Кривељ, КО Лука, КО Метовница, КО Оштрељ, КО Слатина, КО Танда, КО Топла и КО Шарбановац. Подручје Просторног плана граничи се са општинама Бољевац на југу, Мајданпек на северу, Деспотовац на западу, Неготин на северо-истоку и Жагубица на северо-западу и градом Зајечаром на истоку.

Општина Бор припада Борском округу (уз општине Кладово, Мајданпек и Неготин), а град Бор је седиште округа и регионални центар. Територија Општине обухвата површину од 856 km² и заузима јужни део округа у северном делу источне Србије, на огранцима Карпатско-балканског планинског венца (западни део Дели Јована, Голи крш са Столом, Велики крш и део Малог крша), источном делу подручја Кучајских планина / Бељанице (природног добра и туристичке регије са крашким структурама Малиника, Лазаревог кањона и Дубашнице), на средокраћу између Дунава (међународни пловни транзитни туристички правац и Национални парк "Ђердап") и Старе планине (Парк природе и туристичка регија), у близини Зајечара и граничног прелаза Вршка Чука.

Због удаљености већих речних долина (посебно Велике Мораве на западу и Дунава на северу) подручје Општине је релативно изоловано у односу на главне саобраћајнице и развојне осовине Србије. Главне, непосредне везе Општине са окружењем су преко најближих долина Црног Тимока и Тимока, долинама њихових левих притока Злотске реке, Брестовачке реке и Беле реке (притокама Борска и Равна река). Остале значајније посредне везе са окружењем остварују се према Д. Милановцу долином Поречке реке (преко притоке Црнајка), према Мајданпеку долином Шашке реке (притоке Поречке реке) и даље долином Пека према Великом Градишту и Пожаревцу, преко Црног врха и Жагубице долином Млаве према Пожаревцу и Београду, као и преко северног дела Кучајских планина и даље долином Ресаве према Деспотовцу и Свилајнцу (на побољшаној траси овог правца планирана је изградња новог пута I реда).

Просторни план доноси се као дугорочни документ за период до 2020. године, с првом фазом и приоритетима реализације планских решења до 2016. године. У зависности од резултата примене Просторног плана у тим временским етапама одредиће се даљи наставак имплементационе политике, односно наставак спровођења или ревизија утврђених планских решења.

1.1.2. Садржај Просторног плана

У изради Нацрта плана примењен је савремени, про-активни приступ интегралног и континуалног планирања са нагласком на тражењу мере одрживости кроз равномернији територијални развој; постизање ефикасности, неутралисање развојних конфликта и негативних екстерних ефеката, постизање прихватљивог нивоа квалитета средине и квалитета живљења, корпоративну, секторску и територијалну конкурентност, као и обезбеђивање потребног степена сигурности од деструктивних утицаја експлоатације и прераде минералних сировина и стратешких ризика и неизвесности.

Као кључни циљеви и задаци разматрани су сагледавање структурних промена у басену и њихових ефеката, оптимизација процеса пресељења становништва и измештања насељских и других објеката, побољшања приступачности простора и квалитета услуга јавних служби, усмеравање процеса урбанизације и развојних процеса ка повећању територијалне кохезије, утврђивање прихватљивог режима изградње изнад лежишта руде, оптимизација саобраћаја у Басену, рационално коришћење водних ресурса, пољопривредног земљишта и др., утврђивање технолошких, еколошких и просторних услова за обнављање оштећеног земљишта, заштиту и обнављање природних вредности и културног наслеђа и др.

1.1.3. Циљеви заштите, развоја и уређења у Просторном плану

Општи циљеви и основни принципи просторног развоја Општине

Основни **принципи** просторног развоја Општине су: промоција одрживости развоја свих економских (посебно рударских) и других активности у простору; рационално коришћење и очување територијалног капитала, локалног и регионалног идентитета, заштита јавног интереса и јавних добара; превенција, санација, смањење и ограничење загађивања животне средине и, перспективно, усклађивање са захтевима климатских промена; инклузивност – антиципирање и партиципација широког круга актера и грађана у креирању и управљању променама у домену економије и социјалног развоја; принципи територијалне и економске конкурентности, друштвено-економска оправданост, социјална прихватљивост и просторно-еколошка усклађеност пројеката/локације; еколошко - просторна предострожност у избору програма; поступност у примени принципа одрживог развоја; корпоративна социјална и еколошка одговорност; подстицање територијалне кохезије ради смањења просторних неравномерности; мешовите намене за различите активности; повећање приступачности територије Општине; енергетска ефикасност; унапређење локалног идентитета уз функцијску специјализацију; повећање локалне територијалне и економске конкурентности, атрактивности и приступачности подручја; регионална интегрисаност и функцијско повезивање са суседством, и ширим окружењем; одрживо коришћење и одрживи развој заштићене природне и културне баштине; транспарентност у доношењу планских и инвестиционих одлука.

У складу са Просторним планом Републике Србије **општи циљ** организације и уређења простора јесте обезбеђење просторних услова за укупни одрживи просторни развој Планског подручја, уравнотежен развој насеља, привредни и социјални развој, рационалну експлоатацију лежишта минералних сировина и других ресурса, као и за неутралисање или ублажавање негативних последица привредног развоја на животну средину.

Општи циљеви развоја, уређења и заштите општине Бор јесу:

- функционално интегрисање Општине са окружењем кроз бољу саобраћајну, информациону, економску и културну повезаност и сарадњу;
- обезбеђење веће интегрисаности подручја и повећање мобилности фактора производње и развоја рационалним инфраструктурним повезивањем мреже насеља, реконструкцијом и побољшањем функционисања постојећих инфраструктурних система и мреже јавних служби; приоритетно просторно интегрисање рударско-металуршког комплекса са осталим деловима привреде и минимизирање његових негативних ефеката на окружење;
- заустављање даље деградације животне средине, угрожавања и уништавања природних и туристичких ресурса, природних и културних добара, сузбијање раубовања и ненаменског коришћења простора и непланске изградње, нарочито ревитализацијом угрожених подручја;
- диверзификација привреде Општине, уз иницирање нових производних програма, у складу са ресурсима и тржишним условима, оснивањем МСП и привлачењем страних улагања, уз равномернији развој привредних и других активности у складу са предностима појединих делова Општине;
- успоравање процеса концентрације становништва и активности у општинском центру, уз стварање услова за демографску обнову руралног дела Општине, унапређењем квалитета живота и инвестирањем у развој социјалних и привредних функција; и
- очување биолошке разноврсности, геонаслеђа и предела; обезбеђење трајне заштите природних и културних вредности и њихово одрживо коришћење у оквиру рекреације, туризма и комплементарних активности, едукације и научних истраживања.

Посебни циљеви, развоја, коришћења и уређења подручја

За операционализацију општих циљева одрживог развоја и заштите, коришћења и уређења подручја у Просторном плану су утврђени следећи секторски циљеви:

а) Коришћење природних ресурса

Коришћење минералних сировина

Оперативни циљеви развоја у области коришћења минералних сировина су:

- заштита ресурса минералних сировина од деградације и погоршања услова експлоатације (непланска изградња и сл.);
- наставак рударско-геолошких истраживања;
- реструктурирање, модернизација и технолошка иновација РТБ-а Бор;
- остваривање партнерског односа са другим заинтересованим предузимачима и финансијским сектором;
- прилагођавање производње захтевима заштите животне средине;
- рекултивација деградираног простора који није више у функцији рударства и др.

Коришћење водних ресурса

Основни циљ је интегрално коришћење, уређење и заштита водних ресурса на целом подручју општине Бор, које подразумева вишенамени систем, који је оптимално уклопљен у окружење и усклађен са свим другим корисницима простора, а уједно је уклопљен и у водне системе вишег реда, у складу са Водопривредном основом Србије и Просторним планом Републике Србије.

Оперативни циљеви коришћења и заштите вода су:

- заштита изворишта Злот - Селиште и Злот - село, Сурдуп, Кривељ и њихових зона санитарне заштите, као и заштита локалних сеоских изворишта која се након реализације регионалног система задржавају у условима оптималне, еколошки прихватљиве експлоатације;
- активна заштита долине Црног Тимока ублажавањем поплавних таласа у акумулацији "Боговина", тако да низводна долина Црног Тимока буде заштићена од поводња $Q_{vv} 2\%$;

- побољшање режима малих вода на Црном Тимоку наменским испуштањем воде из акумулације "Боговина" у маловодним периодима, тако да проток на делу тока кроз општину Бор никада није мањи од мале месечне воде обезбеђености 95%;
- трајно обезбеђење класа квалитета свих површинских и подземних вода према захтевима из Водопривредне основе Србије који подразумевају да се сви водотоци на подручју општине Бор задрже у I, IIa и IIb класи квалитета, осим Борске реке, на којој се не може обезбедити бољи квалитет од III класе ($BPK_5 < 12 \text{ mg/L O}_2$);
- антиерозиона заштита сликова, као мера планског уређења и заштите простора; примена биолошких мера заштите (пошумљавање, мелиорација пашњака) не само као заштитни, већ и као развојни елемент за економско унапређење подручја слива акумулације; и
- стварање услова за развој комплексних хидромелиорационих система на земљиштима виших бонитетних класа у долини Црног Тимока.

Коришћење пољопривредног земљишта

Основни циљ коришћења пољопривредног земљишта је очување и унапређивање природне способности земљишта за производњу здравствено безбедне хране и обављање других важних екосистемских, економских, социокултурних функција, у складу са специфичним захтевима одрживог управљања природним ресурсима у условима интензивне експлоатације минералних сировина. На тој основи утврђују се следећи оперативни циљеви:

- временски и просторно ограничити привремено заузимање пољопривредног земљишта коповима и јаловиштима, уз истовремено елиминисање њихових наповољних утицаја на окружење, разрадом одговарајућих решења у фази техничко-технолошког пројектовања рударско-металуршких активности;
- спречити прекомерно заузимање пољопривредних површина за потребе социоекономског развоја;
- поправити хемијске, физичке и морфолошке особине земљишта оштећених вишедеценијском експлоатацијом и прерадом бакра, као и другим привредним и потрошачким активностима;
- зауставити ерозију, усклађивањем намена коришћења и начина обраде земљишта са нагибом терена и применом других еколошки безбедних агротехничких и заштитних мера;
- спречити неповољне утицаје интензификације пољопривредне производње на састав и структуру земљишта, квалитет воде и ваздуха, емисију гасова стаклене баште и биолошку и предеону разноврсност, применом производних метода и пракси које не угрожавају еколошки праг супституције земљишта материјалним факторима развоја;
- заштити генетски, специјски и екосистемски биодиверзитет, прихватањем специфичних производних пракси тзв. "пољопривреде ради заштите", која доприноси очувању биљних и животињских врста и станишта са статусом заштићених природних вредности и реткости;
- побољшати економске услове коришћења пољопривредног земљишта, укрупњавањем земљишних поседа, изградњом и одржавањем система, спровођењем агромелиорација и применом правила кодекса добре пољопривредне праксе; и
- обезбедити појачану подршку редовном обрађивању пољопривредног земљишта у брдско-планинским атарима и на деградираним теренима.

Коришћење шума

Општи дугорочни циљ управљања коришћењем шума и шумским земљиштима је очување продуктивности, виталности и обновљивог потенцијала шума на нивоу којим се задовољавају еколошке, економске и социјалне потребе садашње и будућих генерација, како на локалном, тако

и на националном нивоу, без угрожавања и оштећивања других екосистема, у складу с принципима одрживог развоја.

На тој основи се постављају следећи оперативни циљеви коришћења шумског фонда на територији општине Бор:

- унапредити стабилност, виталност и производност постојећих државних и приватних шума, увећањем обраслости и негом шума, обнављањем аутохтоних врста дрвећа, индиректном и директном конверзијом изданаčkih шума у високе или друге одговарајуће узгојне облике и спровођењем мера заштите шума;
- повећати укупне површине под шумом у складу са рејонизацијом и категоризацијом простора;
- повећати величину парцела и степен консолидације шума у приватном власништву, пошумљавањем плитких, еродобилних и других обрадивих земљишта најслабијег производно-економског потенцијала;
- повећати допринос шума заштити животне средине, подизањем мултифункционалних заштитних шумских појасева и других видова заштитног шумског зеленила;
- очувати и унапређивати производну способност шумских станишта за узгој ловне дивљачи, нарочито аутохтоних и економски највреднијих врста, као и за задовољавање других важних еколошких, економских и социјалних потреба локалног становништва; и
- очувати и обнављати генетски фонд и разноврсност, посебно заштићених, реликтних и ендемичних врста, шумских и других заједница.

б) Заштита животне средине:

Оперативни циљеви интегралног приступа у очувању ресурса и решавања проблема у животној средини, уважавајући и циљеве дефинисане у оквиру ЛЕАП-а Бора, су:

- смањење емисија штетних материја у ваздух из индустрије, са депонија, флотацијских јаловишта и из површинских копова, колективног и индивидуалног грејања и саобраћаја;
- рекултивација и ревитализација земљишта оштећеног рударским радовима;
- унапређење система прикупљања у одлагања отпада, као и повећање степена рециклирања, у складу са Стратегијом управљања отпадом;
- развој система компостирања отпада из пољопривреде;
- смањење потрошње воде у индустрији и домаћинствима;
- смањење емисије буке из саобраћаја и индустријских постројења;
- спречавање инцидентних неконтролисаних испуштања загађујућих материја у ваздух, воде и земљиште;
- повећање обима инвестиција за заштиту животне средине;
- развој интегралног информационог система о стању животне средине, укључујући систем мониторинга (ваздуха, вода, земљишта и буке);
- побољшање информисаности и обуке становништва за заштиту животне средине; и
- обезбеђивање учешћа јавности у доношењу одлука које могу имати утицај на квалитет животне средине.

в) Заштита природних добара и уређење предела

Основни циљ заштите простора у условима интензивне експлоатације рудних богатстава је одрживо коришћења природног наслеђа и развој јавних функција заштићених подручја, првенствено у области научноистраживачког и образовног рада, културе, спорта и рекреације, у складу с успостављеним системом заштите природе.

Оперативни циљеви заштите природних добара су:

- очување биолошке разноврсности, гео-наслеђа и предела;

- очување/одржање разноврсности дивље флоре и фауне и њено повећање реинтродукцијом несталих аутохтоних врста животиња и биљака;
- очување станишта, бројчано снажење и просторно ширење популација ретких и угрожених биљних и животињских врста;
- одржање екосистемске разноврсности и заштита природних и агроекосистема од инвазивних врста биљака и животиња, као и од других врста, сорти и раса које уносе непожељне промене у природни предео и агробиодиверзитет;
- обезбеђење трајне заштите природних вредности и одрживо коришћење за рекреацију, туризам и комплементарне активности, едукацију и научна истраживања;
- развој интегралног информационог система о стању природе и животне средине; и
- популаризација заштите природе и развијање еколошке свести код локалног становништва и посетилаца/туриста.

Основни циљ рекултивације и ревитализације пострударских и других деградираних предела је обнављање природне способности површинског слоја земљине коре за формирање и развој стабилних екосистема, упоредо с унапређивањем функционалног и естетског квалитета предела. На тој основи се постављају следећи оперативни циљеви:

- у што је могуће краћем року спровести техничку и биолошку рекултивацију одлагалишта и флотацијских јаловишта који више нису у функцији рударско-металуршких активности;
- повећати еколошки, здравствени, естетски и економски квалитет деградираних предела, у односу на изворно/предексплоатационо стање;
- ускладити примењиване мере целовите предеоне рехабилитације пострударских терена с планским активностима и мерама за повећање квалитета живљења и ефикасности привређивања на локалном и регионалном нивоу;
- обезбедити подршку повећању биокапиталитета укупног простора у окружењу рударских и металуршко-топионичарских објеката, применом одговарајућих мера ремедијације геосредине и успостављањем тзв. тампон зона према заштићеним природним добрима, насељима и сл.

г) Заштита непокретних културних добара:

Оперативни циљеви заштите непокретних културних добара су:

- интегрисана заштита културних и природних вредности;
- заштита непокретних културних добара од свих облика неконтролисане изградње и реконструкције, посебно од индустријских погона, великих инфраструктурних система, војних објеката и др. који могу трајно да деградирају окружење културног добра;
- утврђивање статуса заштите за евидентирана добра и њихове заштићене околине;
- истраживање, евидентирање и утврђивање статуса заштите за комплексе, објекте и места из XIX и XX века, целине и објекте народног градитељства;
- спровођење активности на конзервацији, рестаурацији, ревитализацији и презентацији откривених највреднијих и најугроженијих добара;
- интегрисање презентације културног наслеђа у туристичку понуду Општине, уз издвајање дела туристичког профита за потребе заштите културних добара;
- регулисање правне и физичке заштите, ревитализације и коришћења НКД у приватном и државном/јавном власништву, односно на приватном и државном земљишту;
- континуирана едукација и информисање јавности, посетилаца и локалног становништва о вредностима културне баштине на подручју Општине и окружења; и
- испитивање могућности и оправданости изградње етно-парка у близини Бора (ради очувања старих објеката народног градитељства из сеоских насеља Општине).

д) Развој пољопривреде

Оперативни циљеви, тесно повезани с циљевима коришћења и заштите пољопривредног земљишта, су:

- повећати физички обим и тржишну конкурентност пољопривредне производње (прехранбене и непрехрамбене);
- осигурати опстанак и развој породичних пољопривредних газдинстава, с обзиром на њихову мултифункционалну улогу у укупном социоекономском развоју;
- обезбедити подршку потпунијем искоришћавању локално хетерогених погодности за обнову и развој сточарства, као и производње воћа, лековитог биља, семенског материјала и других радно интензивних култура у системима традиционалне и/или органске пољопривреде;
- повећати запосленост и дохотке сеоског становништва: паралелном подршком поларизацији аграрне структуре и развоју непољопривредних делатности на селу, посебно у области еколошки прихватљивог туризма и других комплементарних делатности; и
- обезбедити подршку пословном организовању пољопривредних газдинстава и других актера руралне економије ради обезбеђења задовољавајућих доходака и приноса на средства уложена у развој пољопривредно-прехранбене производње и друге економске активности на селу.

ђ) Развој шумарства, ловства и риболова

Оперативни циљеви развоја шумарства, ловства и риболова су:

- обезбедити одрживи развој државног шумарског сектора узимајући у обзир еколошке, социјалне и културолошке захтеве, наспрам економских потенцијала производа шума;
- обезбедити подршку одрживом развоју приватног шумарства у оквиру руралног развоја, укључујући оснивање малих и средњих предузећа у шумарству и сродним делатностима;
- обезбедити услове и могућности за коришћење шума у научно - истраживачке, образовно-васпитне, рекреативне, културне и друге сврхе;
- значајно повећање бројности популације ситне дивљачи и повећање бројности, полне и старосне структуре крупне дивљачи, нарочито аутохтоних и економски највреднијих врста;
- очување ретких и угрожених врста ловне дивљачи и остале фауне, трајно заштићених врста дивљачи и друге дивље фауне;
- рационално коришћење популације ловостајем заштићених врста дивљачи; и
- заштита и одрживо коришћење рибљег фонда.

е) Просторни развој привредних делатности

Општи циљ одрживог (социоекономског) развоја на подручју Просторног плана је привредни опоравак, јачање конкурентности привредних сектора (посебно сектора рударства и металургије, прерађивачке индустрије, пољопривреде и услуга), остваривање динамичног, одрживог и инклузивног раста, унапређење економске и трговинске размене, запошљавање и просперитет локалног становништва на основу мобилизације и јачања креативних ресурса (знања, високостручног кадра, научних, истраживачко-развојне инфраструктуре, иновација, улагања у истраживања и развој, мреже МСП и предузетништва), применом европских политика развоја појединих делатности у складу са принципима одрживости.

Оперативни циљеви развоја и размештаја привреде и рударско-металуршког комплекса су:

- динамични раст експлоатације руде и производње бакра, повећање конкурентности, ефикасности и продуктивности, раст енергетске ефикасности, на обрасцима одрживости;
- ефикасно пословање РТБ Бор Група, отварање нових лежишта, ревитализација, модернизација дела постојећих и изградња нових производних капацитета, побољшање организационе и управљачке структуре, изградња дела недостајуће инфраструктуре,

- обезбеђење адекватне политике развоја на националном нивоу као и нових модела јавно-приватног партнерства за улагања у овај комплекс;
- обезбеђивање услова за ефикасну просторну организацију и функционисање производних, услужних и инфраструктурних делатности и садржаја у функцији привредних намена, посебно утврђивање нових локалитета за смештај комплекса рударско-металуршких и других индустријских капацитета и садржаја, стварањем услова за "одрживи" индустријски развој у оквиру расположивих могућности простора;
 - привредни и индустријски раст (повећањем броја предузећа, запослености, асортимана производње и услуга, друштвеног производа, подршка привлачењу нових предузећа и предузетништва) истицањем компаративних локационих предности и фактора у Бору;
 - иницирање нових производних програма у складу са тржишним условима, оснивањем малих и средњих предузећа и привлачењем страних улагања и др.;
 - очување и заштита подручја лежишта руда бакра и других ресурса спречавањем даље изградње у контактним зонама рударских и других капацитета;
 - унапређење саобраћајне доступности борског подручја улагањем у саобраћајну инфраструктуру, телекомуникационе везе и инфраструктуру (боље снабдевање водом и енергијом, канализација и третман отпадних вода, депоновање јаловине, шљаке и отпада);
 - санација оштећене животне средине, економско-еколошка рехабилитација дела постојећих прерађивачких капацитета и превентивни приступ у планирању нових активности, примена економски и еколошки ефикасних технологија ради штедње и рационализације коришћења сировина, енергената, воде, смањења индустријског отпада, јаловине, шљаке, обима транспорта и емисије загађујућих материја, и сл.;
 - поступна примена принципа одрживог развоја рударства (одрживо пословање) и очување животне средине и заустављање деградације пољопривредног земљишта;
 - рационално и ефикасно коришћење грађевинског земљишта у привредној зони Бора;
 - поред постојећих, потенцијално увођење нових локационих облика индустрије и МСП ("бизнис инкубатор", "привредна/предузетничка зона", "индустријска зона", појединачни локалитети и др.);
 - повећање енергетске ефикасности у привредним капацитетима, као и коришћења ОИЕ.

ж) Становништво, мрежа насеља и јавне службе

Становништво

Основни циљ је одржавање популационе виталности и ублажавање процеса опадања броја становника, како у општинском центру, тако и у насељима у периферним деловима подручја Општине. Оперативни циљеви спецификовани су за поједине групе становништва и њихове интересе и потребе:

- задржавање млађих контингената становништва, нарочито у руралним подручјима, уз побољшавање услова образовања, становања, социјалних услуга, општег квалитета живљења и кредитно-финансијских аранжмана за развој пољопривредне производње, туризма и предузетништва;
- побољшање услова живота млађег женског становништва и младих породица ради подстицања наталитета, доношењем и реализацијом специфичних програма за побољшање услова живљења ове друштвене групе;
- побољшање образовне и квалификационе структуре становништва, са програмима доквалификације и преквалификације, ради оспособљавања за предузетништво и друге врсте продуктивних активности од значаја за економски и социјални развој; и
- социјално-здравствена заштита и помоћ старијим грађанима, посебно самачким и двочланим старачким домаћинствима, уз укључивање у програме збрињавања старих.

Услови пресељења становништва из зоне рударских активности

Утврђују се следећи оперативни циљеви, специфицирани на основу развојних интереса подручја и потреба појединих група становништва:

- благовремено доношење одговарајућег планског документа и програма пресељења;
- правовремено пресељење становништва у складу са пројектованим активностима РТБ-а из зона директно угрожених овим радовима, а у складу са законским и другим правима;
- функционисање комуналне инфраструктуре, саобраћајница, привредних објеката и јавних служби током спровођења пресељења, као и финансирање њихове изградње на новим локацијама;
- усмеравање развоја насељских функција и садржаја на просторе изван зоне утицаја активности РТБ;
- обезбеђење адекватног приступа јавним службама на новим локацијама; и
- заштита и помоћ старијим грађанима и другим рањивим групама становништва.

Мрежа насеља и функције центара

Оперативни циљеви развоја мреже насеља су:

- развој полицентричног модела мреже насеља уз афирмацију функција већих руралних насеља, којим се на рационалан начин побољшава доступност средишњих и других функција за локално становништво и остале кориснике простора;
- централне функције у Бору (регионалном и општинском центру), као и у средишњим насељима у руралном подручју (центрима заједнице села и сеоским центрима) развијати и димензионисати у складу са развојем овог краја повезано са бројем становника који гравитира и користи те услуге;
- повећање атрактивности насеља за прилив инвестиција и активирање неискоришћених ресурса, што ће допринети равномернијем и усклађенијем привредном развоју насеља;
- побољшање квалитета услуга и функција средишњих насеља у руралном подручју који ће омогућити задовољавање потреба становника, пружајући им приближно једнаке услове живота и тиме допринети да се живљење на овим просторима учини пожељним и прихватљивим.

Социјални развој и јавне службе

Основни циљ организовања јавних служби (образовање, здравствена заштита, социјална заштита, култура и физичка култура) је да се на релативно уједначен начин обезбеди доступност услуга од јавног интереса и остваривање загарантованих социјалних и културних права грађанима.

Оперативни циљеви за остваривање социјалног развоја су:

- подстицање социјалног развоја јачањем превентивних активности и услуга ради повећања капацитета и ресурса за унапређење квалитета живота;
- остваривање обавезујућих минималних стандарда за активности из категорије основних услуга од јавног интереса на целој територији Општине;
- рационално коришћење и задржавање објеката и простора наменски грађених за потребе услуга од јавног интереса (образовање, здравство, социјална заштита, култура и спорт);
- сарадња јавног и непрофитног сектора и организација цивилног друштва у заједничким пројектима; и
- формирање доступних, квалитетних и одрживих социјалних услуга.

з) Развој, организација и уређење туристичких простора

Оперативни циљеви развоја туризма су:

- заштита и унапређење темељних услова и ресурса туризма - првенствено животне средине и природе;

- организовање, уређивање и коришћење туристичких простора по критеријумима и стандардима заштите животне средине, природе, природне и културне баштине; укључивање туризма у унапређење квалитета животне средине, очување и промоцију природних вредности и културног наслеђа (организационо, финансијско и др.);
- подстицање развоја туристичких активности са најповољнијим условима за максимално продужење туристичке сезоне: унапређењем постојећих видова пословног, манифестационог, и екскурзионог туризма, као и бањског, излетничко-рекреативног, дечијег/омладинског, ловног, спортског и конгресног туризма; организовањем видова излетничког и стационарног зимског и летњег спортско-рекреативног туризма и сеоског туризма, као и излетничког - споменичког, еколошког, етнолошког, ловног и риболовног туризма, геотуризма и др.;
- организовање јединствене понуде града, туристичких центара, пунктова и села, као и понуде у простору Општине (туристички смештај, јавне службе, спортско-рекреативни садржаји, излетнички и планинарски итинерери, ловишта и др.);
- интензивирање туристичке сарадње са општином Зајечар (на мотивима блиских ресурса, услуга аеродрома у Бору, термоминералних извора у Николичеву и др.);
- квалитетно саобраћајно повезивање општине Бор са Дунавом и другим дестинацијама у суседним општинама;
- комплетно саобраћајно повезивање туристичких ресурса и садржаја Бора и околине (јавни превоз, Европски пешачки коридор Е4, као и излетничке и планинарске стазе за пешаке, планинске бициклисте, јахаче и друге стазе);
- обнова и комплетирање техничке инфраструктуре и комуналне опреме у функцији туризма (водоснабдевање, канализација, енергетске и телекомуникационе инсталације, елиминација смећа, уређење пијаца, јавних зелених површина и др.);
- активирање комплементарних активности посредством туризма (развој села и пољопривреде, мале привреде, јавних служби, саобраћаја и др.), уз очување, презентацију и активирање вредности природне и културне баштине;
- обезбеђивање обима и стандарда сервиса и јавних служби (посебно трговине, занатских сервиса, здравства, културе, администрације и др.), у складу са потребама сталних становника и туриста; и
- успостављање информационог система и система мониторинга о смештајним капацитетима и туристичком промету Општине.

и) Развој саобраћаја и саобраћајне инфраструктуре

Оперативни циљеви развоја саобраћајног система су:

- постизање равномерне саобраћајне доступности свих делова територије Општине;
- уједначавање квалитета и развијености путне мреже, посебно локалних путева и остваривање њихове покривености савременим коловозним застором,
- покривеност свих насеља системом јавног аутобуског превоза путника одговарајућег квалитета и фреквенције услуга;
- повећање улоге железничког саобраћаја у превозу путника;
- подизање квалитета доступности Општине и њене повезаности са окружењем и развојем других видова саобраћаја (ваздухопловног и др.).

ј) Развој водопривредне инфраструктуре

Оперативни циљеви и критеријуми за развој водопривредне инфраструктуре су следећи:

- трајно решење снабдевања водом насеља у зони обухвата регионалног система "Боговина" са обезбеђеношћу не мањом од 97% (највећа обезбеђеност са којом се планирају такви системи у свету), и са нормама снабдевања које користе за планирање таквих система у свету (250 л/стан.дан); трајно решење снабдевања водом свих других насеља са обезбеђеношћу 95%; и у условима редукције мора да буде испоручено најмање 70% од тражених количина воде;
- обнова мрежа свих водовода (смањење губитка на мање од 20%);
- снабдевање индустрије на подручју Општине, са обезбеђеношћу од 95÷97% (РТС Бор са обезбеђеношћу 97%);
- потпуна санитација насеља – у Бору, Злоту и Брестовцу (заједно са Бањом) реализација канализационих система сепарационог типа, са ППОВ (постројење за пречишћавање отпадних вода); у сеоским насељима, посебно оним у зонама регионалних и локалних изворишта, реализација прописаних септичких јама и стварање оперативне организације њиховог пражњења и одношења до ППОВ, односно, уклањања на начин који ће бити санитарно безбедан;
- заштита од поплаве према критеријумима из Водопривредне основе Србије: заштита Бора и других насеља од тзв. педесетогодишњих великих вода ($Q_{vv} 2\%$), пољопривредног земљишта од $Q_{vv} 5\%$.

к) Развој енергетске инфраструктуре и енергетска ефикасност

Оперативни циљеви развоја енергетике, енергетске инфраструктуре и енергетске ефикасности су:

- рационална употреба енергије и повећање енергетске ефикасности;
- ревитализација, модернизација и доградња електроенергетске инфраструктуре за довољно, сигурно, квалитетно и економично снабдевање електричном енергијом свих потрошача на подручју Општине, уз рационалну употребу електричне енергије, ради спречавања депопулације насеља и омогућавања даљег привредног развоја;
- почетак снабдевања природним гасом за потребе индустрије, комуналне потрошње и домаћинства, што је повезано са изградњом магистралног гасовода Ниш-Књажевац-Бор-Зајечар-Прахово и/или међународног гасовода "Јужни ток";
- унапређење и модернизација рада централизованог снабдевања топлотном енергијом у циљу сигурног и рационалног снабдевања потрошача;
- побољшање управљања енергијом која се производи на локалном нивоу;
- афирмација и подстицање зелене грађдње односно зеленог зградарства;
- побољшавање квалитета животне средине већим коришћењем ОИЕ (мале хидроелектране, геотермална енергија, ветар и др.), приоритетно интензивирањем истраживања потенцијала извора обновљиве енергије на подручју Просторног плана.

л) Развој поштанског и телефонског саобраћаја и осталих телекомуникација

Оперативни циљеви у области телекомуникација и поштанског саобраћаја су:

- изградња и организација савремене телекомуникационе мреже која ће да обезбеди универзални сервис сваком домаћинству, широкопојасни приступ мрежи свим корисницима, даљи развој мреже оптичких каблова и широкопојасних транспортних система, са мултисервисним приступним чворовима;
- стварање услова за максималну могућност бежичног приступа;
- стална модернизација мобилне мреже, увођење нових услуга у складу са светским стандардима и потпуна покривеност територије Општине сигналом (најмање по један мобилни прикључак сваком грађанину);

- дигитализација мреже емисионих станица за потребе радиодифузије и повезивање транспортним системима (радиорелејним и на оптичке каблове), тако да се оствари доступност најмање седам радио-ТВ канала у дигиталном облику до сваког домаћинства;
- повећање и уједначавање доступности поштанских услуга и увођење нових услуга на целој територији Општине.

љ) Развој комуналних објеката и служби

Оперативни циљеви управљања комуналним инфраструктуром су:

- смањење утицаја опасног и комуналног отпада на животну средину увођењем одговарајућег система управљања;
- осигурање стабилних финансијских ресурса и подстицајних механизма за инвестирање и спровођење активности према принципима загађивач и/или корисник плаћа;
- чишћење дивљих депонија у граду и селима
- смањење укупне количине отпада и адекватна евакуација отпада пореклом из рударства и металургије; санација земљишта девастираног складиштењем флотацијске јаловине и отпада пореклом из рударства;
- смањење количине комуналног и индустријског отпада и повећање обима поновне употребе;
- повећање броја становника обухваћеног системом прикупљања отпада;
- фазно затварање, санација и рекултивација локалних сметлишта у руралним подручјима (а у каснијим фазама и градске депоније, према раније урађеном главном пројекту), праћено отварањем сабирних трансфер станице и рециклажних двориштау близини места настанка, или евакуација отпада путем мобилних трансфер станица веће доступности на централну-регионалну депонију код Зајечара;
- сакупљање и прерада крупног отпада од стране специјализованих организација;
- преусмеравање опасног отпада на регионално складиште;
- квалитетно одржавање, прсечавање смањивања и проширење градских зелених површина;
- уређење и комунално опремање градских и сеоских гробља и проширивање постојећих капацитета гробља; изградња сточних и гробља за сахрањивање кућних љубимаца; изградња депоније индустријског отпада;
- уређење, комунално опремање и проширење капацитета постојећих зелених и изградња нових сточних пијаца.

1.1.4 Однос према другим документима - стратегијама, плановима и програмима

а) Однос према домаћим документима (националним и локалним)

Од планских докумената вишег реда, за Просторни план општине Бор и Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину релевантне су следеће одредбе **Просторног плана Републике Србије (Сл. гласник РС, бр 88/10)**:

Већи број одредби Просторног плана Републике Србије (Сл. гласник РС, бр 88/2010) директно или индиректно односе се на подручје Просторног плана.

Просторни развој рударства. "Тимочка еруптивна зона" најзначајнија је у геолошко-металогенетском погледу у источној Србији, са дугом традицијом у експлоатацији бакра у рејону Бора и Мајданпека. Бакар се експлоатише у лежиштима с ниским садржајем метала (0,3-0,4% бакра) у руднику Велики Кривељ и у јами Бор. Стратешки приоритети до 2014/2015. године су: ревитализација рудника бакра у Борском басену; и отварање рудника бакра Церово.

Коришћење пољопривредног земљишта у борској области диференцира се на: равничарско подручје (виноградарству се даје предност за тржишну производњу, уз комплементарну улогу говедарства и посебна усмерења ужих локалитета на ратарство); брдско подручје (воћарство као главна грана и мешовито сточарство као комплементарна грана, уз посебна усмерења ужих

локалитета на област семенарства); и планинско подручје (водеће гране тржишне производње су пашњачко сточарство и агрошумарство, уз посебна усмерења ужих локалитета на аутохтоне сорте воћа).

Шумовитост Борског округа данас износи 46,3%, што је испод оптималне шумовитости за ово подручје од 60,0%. Повећање површина под шумама предвиђено је на лошијим земљиштима, на просторима где је неопходна рекултивација након рударских активности, као и у зонама где је неопходна заштита ваздуха од загађења. Шуме борског региона утврђене су као доминанта станишта крупне дивљачи, за шта предстоји просторно функционално уређење ловно узгојних центара.

Изворишта површинских вода регионалног нивоа значајности у овом делу источне Србије су: акумулација Грлиште на Грлишкој реци, планиране акумулације: на Црном Тимоку (Боговина), на Жуковачкој реци (Жуковац) и у сливу Белог Тимока (Околиште). Изворишта подземних вода регионалног значаја су: Сињи Вир (извориште Књажевац), као и више мањих изворишта у околини Зајечара, Неготина и Бора. У оквиру ППРС предвиђено је постепено повезивање тих изворишта у Тимочки регионални систем, најпре стварањем два подсистема - Црног и Белог Тимока, а касније и њиховим повезивањем у јединствен систем, са комплементарним допуњавањем тих подсистема, у складу са хидролошким ситуацијама. Тиме се општине Бор, Бољевац, Књажевац и Неготин и град Зајечар снабдевају водом на најпоузданији начин из јединственог система са компатибилним својствима. Међу стратешким приоритетима до 2015. године су: обнова мрежа свих водовода (смањење губитака на мање од 20%); реконструкција и проширење обухвата постојећих канализационих система и реализација ППОВ у насељима са највећим утицајима на изворишта или на угрожене водотоке, у првом реду за Бор.

Према моделу формирања функционалних урбаних подручја, Бор припада групи *центара* који ће због специфичне локације у мрежи насеља и регионалних специфичности имати посебан значај за даљи развој земље и бити подржаван посебним подстицајним мерама. Поред тога, без обзира на своју локациону или функционалну позицију и улогу, као и сви градови мора радити на подизању своје конкурентности и атрактивности. Може се очекивати да ће до 2020. године, Бор имати функционано урбано подручје регионалног значаја, што ће зависити од будућег улагања и спровођења политике децентрализације. Као пример могућег умрежавања на бази сарадње и комплементарности функција треба испитати могућност формирања урбаних кластера на нивоу већих просторних целина. Предлог таквог повезивања је Источна Србија са градом Зајечаром и урбаним насељима Бором, Бољевцем, Неготином, Кладовом, Књажевцем, Мајданпеком и Сокобањом.

Бор је сврстан у *индустријске центре* средње величине (5 000-10 000 запослених), са планским усмеравањем средстава НИП-а за изградњу и комунално опремање индустријских зона и индустријских паркова у Борском округу, у општинама Бор, Мајданпек, Неготин и Кладово.

У развоју *саобраћајне инфраструктуре* међу стратешким приоритетима после 2014. године су активности на: изградњи аутопута Ђердап 2 – Зајечар – Ниш, рехабилитацији и доградњи државног пута I реда ДП IБ - 37 и изградњи обилазнице Бора. Планирана је, у складу са могућностима финансирања, ревитализација и модернизација (респективно електрификација) постојећих регионалних железничких пруга Ниш – Зајечар – Прахово и Мала Крсна – Мајданпек – Бор – Распутница 2 – Вражогрнац. Аеродром у Бору сврстан је у потенцијалне регионалне аеродроме за који су неопходна улагања у полетно-слетну стазу и радио-навигациону опрему.

У развоју *електронске комуникационе мреже* међу стратешким приоритетима до 2014. године су: потпуна замена аналогне комуникације, као и дигиталне старије генерације; дефинисање обима универзалног сервиса и формирање фонда за његово пружање; доградња и реконструкција мреже магистралних оптичких каблова; као и изградња приступне мреже у ретко насељеним подручјима.

Поштанска мрежа ће се развијати по концепцији пружања универзалне поштанске услуге, обезбеђивања поштанске услуге за све кориснике по приступачним ценама; развоја тржишта поштанских услуга, унапређивања сигурности и безбедности поштанских услуга, посебно изградња и опремање регионалних капацитета поштанских оператора, формирање и примена адресног кода у Републици Србији; и достизање стандарда квалитета поштанских услуга прописаних у ЕУ.

У енергетском сектору приоритет је повећање рационалности и ефикасности у области производње и потрошње енергије. У оквиру енергетске инфраструктуре стратешки пројекти електропреноса у периоду до 2015. године у општини Бор су: објекти мреже 400 kV; реконструкција постројења електрана ТС Бор 2; објекти мреже 110 kV; реконструкција постојећих објеката ДВ 110 kV Бор 1 - Мајданпек 1. За коришћење *обновљивих извора енергије* у општини Бор је највећи потенцијал дрвне биомасе, с обзиром на значајнија шумска подручја у односу на остале делове Републике, као и коришћење малих хидроелектрана.

Међу примарне *туристичке дестинације* у Републици издвојене су Кучајске планине, као регионална целина интегрисане понуде унутар туристичких кластера и као дестинација са мањим учешћем целогодишње понуде. Брестовачка бања је међу бањским местима регионалног значаја. Бор (РТБ, флотацијско јаловиште Велики Кривељ) је међу 12 издвојених најугроженијих подручја (hot spots) у Републици, у групи подручја загађене и деградиране животне средине. Међу најзагађеније водотокове у Републици Србији спадају Црни Тимок (низводно од Зајечара) и Борска река (ван класе). Борски округ је међу областима са највећом емисијом гасова SO₂, NO_x и суспендованих честица. Највећи извор деградације и загађивања земљишта је експлоатација минералних сировина и неконтролисано и неадекватно одлагање индустријског отпада. РТБ Бор и Мајданпек (рудник, млин, топионица и рафинација) преко Борске реке, Пека, Тимока, Кривељске реке и Дунава потенцијално могу да изазову прекогранично загађење воде у низводним подунавским земљама (Румунији и Бугарској).

Стратешки приоритет до 2015. године је санација и ремедијација црних тачака (hot spots), што за РТБ Бор подразумева: санацију и ремедијацију флотацијског јаловишта и топионице; ремедијацију напуштених флотацијских јаловишта, изградњу новог кривељског колектора/тунела; изградњу нове топионице са реконструкцијом фабрике сумпорне киселине.

У планском периоду, статус проглашеног заштићеног подручја задржава подручје Лазарев кањон. На основу претходних истраживања и валоризације, биће дефинисани статус, просторни обухват и режими заштите, за следећа подручја: Кучајске планине, Дели Јован, Стол, Мали Крш и Велики Крш. За подручје Кучајских планина предлаже се стицање међународног статуса заштите – за упис у Листи резервата биосфере.

Заштита и одрживо коришћење културног наслеђа. Најзначајније непокретно културно добро у близини Општине је археолошко налазиште Гамзиград-Ромулијана у општини Зајечар, на Листи светске културне баштине UNESCO. Подручје Тимочке крајине издвојено је као културно подручје.

Простор Кучајских планина има посебан значај за одбрану земље, с обзиром да се на територији Републике Србије не располаже другим, погодним простором за уређење полигона за потребе реализације програма борбене обуке јединица Војске Србије. Полазна основа за избор локације интервидовског полигона је коришћење већ постојећег војног комплекса "Пасуљанске ливаде". У току је израда планске документације за формирање интервидовског полигона са циљем да се омогући његово даље коришћење, уређење и очување природних вредности и животне средине.

Поред наведеног планског документа, у току израде Просторног плана општине Бор и Извештаја о Стратешкој процени утицаја уважени су и плански циљеви и смернице **Регионалног просторног плана Тимочке крајине (Сл. гласник РС, бр 51/11)**

Регионалним просторним планом Тимочке крајине (Сл. гласник РС, бр 51/11) обухваћене су територије Борског и Зајечарског административног управног округа у целини.

Визијом просторног развоја Тимочке крајине предвиђено је да плански регион буде равномерно регионално развијен, конкурентан и интегрисан са окружењем, те енергетски ефикасан и атрактиван за инвестирање. То подразумева активирање и мобилизирање територијалног капитала, одрживо коришћење природних и створених ресурса, дугорочну обнову и развој људских ресурса, саобраћајну приступачност према коридорима X, VII и IV, као и инфраструктурну опремљеност, развој привреде и институција, заштиту природног и културног наслеђа као фактора развоја и заштиту животне средине.

Планом се предвиђа заштита квалитета површинских и подземних вода од загађивања и непланског коришћења посебно површинских вода низводно од долињских насеља и индустријских постројења, у првом реду Борске реке која прима отпадне воде РТБ Бор (у профилу Рготина припада категорији "ван класе") и других мањих река десних притока Дунава, применом технолошких, водопривредних и организационих мера за довођење квалитета тих вода у стање виших прописаних класа.

Планско опредељење од посебног значаја за територију Општине јесте одрживо коришћење енергетских, металичних и неметаличних минералних сировина Тимочке крајине, које ће се усклађивати са општом концепцијом коришћења минералних ресурса Републике Србије. Одрживо коришћење минералних сировина засниваће се на стварању услова за знатно интензивније и комплексније коришћење истраженог и билансираног минералног богатства, у првом реду за доказане резерве руда бакра, злата и других пратећих метала, с тим да приоритет има увођење у производњу истражених лежишта бакра Борска река, Церово и Чока Марин. Интензивираће се геолошка истраживања у утврђеним перспективним подручјима, приоритетно руде бакра са пратећим елементима и злата. Извршиће се ревитализација технолошких процеса у експлоатацији и металуршкој преради металичних минералних сировина, укључујући изградњу најсавременије топионице и постројења за припрему минералних сировина, пре свега модернизацијом флотација. Експлоатација минералних сировина одвијаће се по принципу потпуности и комплексности који подразумева искоришћавање основних минералних сировина из лежишта, као и свих пратећих компоненти које се могу рентабилно екстраховати, уз посебан нагласак на бочне и подинске стене лежишта које се често могу користити као грађевинско-технички камен или у друге сврхе. Минимизоваће се техногени отпад и трансформисаће се у техногену сировину која се користи у одговарајућем производном процесу (претапање шљака из топионица, поновно третирање материјала са старих одлагалишта постојења за припрему и др). Санираће се деградиране (загађене, девастиране) површине око постојећих рударских објеката (одлагалишта из рударских радова, флотација, топионице и др.) и развијаће се пројекти који минимално угрожавају животну средину, применом тзв. "зеленог инжењерства" и "технологије без или са минимумом отпадака" и др.

Под претпоставком да ће бити испуњени основни предуслови даљег привредног развоја планског подручја, који се односе на довршавање процеса приватизације и прилагођавање новим тржишним условима привређивања, један од приоритета је даљи развој сектора вађења руда, пре свега модернизација и еко-реструктурирање рударско-металуршког комплекса РТБ "Бор". Приоритетна је и санација, рекултивација и ремедијација старих, затворених површинских копова, одлагалишта рударске раскривке, флотацијских јаловишта и приобаља река која су насута наносима пиритне јаловине у циљу заштите животне средине, спречавања ширења загађења, заштите површинских и подземних вода, нове намене простора и побољшања стандарда живљења у насељима у њиховој околини. Бор је регионални (полифункционални) привредно-индустријски центар, а насеља са нуклеусом производно-прерађивачких активности и иницијалним облицима предузетништва и МСП су: Злот, Горњане, Заграђе, Брестовац, Оштрељ,

Шарбановац и Метовница-Џаново поље. Планиране веће привредно-индустријске зоне на подручју Општине заузимаће око 1580 ha.

Развој туризма на територији Општине одвијаће се у оквиру борског рејона са бањама, језером и планинама. Рејон представља југоисточни део туристичке дестинације/регије Кучајске планине и обухвата планинске секторе Црни врх и Стол, Борско језеро, Брестовачку бању, Дубашницу, спелеолошке објекте (Лазарева пећина, Верњикица, Водена, Мандина и Хајдучица, које се једним именом називају Злотска пећина), туристичко место-општински центар Бор са аеродромом и другим насељима, објектима и природним и културним вредностима. Главни туристички мотиви рејона везани су за Брестовачку бању, Борско језеро и туристички центар "Јелен" на Црном врху који ће се развијати као специјализован комплекс туристичких активности, уз услов даљег развоја и интегрисања туристичке понуде са Бором. Бор ће у свом непосредном окружењу интегрисати бројне туристичке ресурсе и вредности организоване у оквиру излетничке еко-понуде кањона Лазареве реке и Злотских пећина (уређене за посете Лазарева пећина и Верњикица), понуде ловишта Дубашнице, Кучајских шума и др., планинарске-алпинистичке-скијашке понуде Стола, као и понуде сеоског туризма (насеља Злот, Горњане, Лука, Бучје, Метовница и Шарбановац - са квалитетним термоминералним водама). У Горњану се планира изградња еко села, а у окружењу Злота на Дубашници еко-етно бачија. Туристичке потенцијале од значаја за град и општину треба валоризовати и у окружењу општине Жагубица (В. и М. Тиснице на западним падинама Црног врха и на источном делу Бељанице, посебно са ловиштима), града Зајечара (Гамзиградска бања и архелошко налазиште Felix Romuliana, уз могуће обнављање ускоколосечне пруге), општине Мајданпек (веза са Ђердапом, Рудном Главом, Рајковом пећином и др.) и општине Бољевац (веза са Малиником, делом Дубашнице, Ртњом, будућим акумулационим језером Боговина, Боговинском пећином и др.). Главна туристичка понуда рејона биће организована у следећим комплексима и местима: туристички комплекс Брестовачка бања-Борско језеро-Црни Врх (БО1) и туристички комплекс општински центар Бор са значајним туристичким потенцијалима у окружењу (БО2).

План развоја водопривредне инфраструктуре засниваће се на успостављању интегралних регионалних вишенаменских система за уређење, коришћење и заштиту вода и сливова Дунава, Тимока, Црног, Белог, Трговишког и Сврљишког Тимока и Пека. Планирају се и радови на реализацији канализационих система Бора, а имајући у виду услове заштите Борске реке обавезна је реализација ППОВ на испусту канализације Бора у Борску реку, али га треба предвидети и у Злоту и Брестовцу (заједно са Брестовачком бањом). Могућа је реализација групног канализационог система, са једним ППОВ на Борској реци у близини садашњег канализационог излива, за пречишћавање отпадних вода Бора, Брестовца и Брестовачке бање.

У области третмана комуналног отпада предвиђа се затварање постојећих несанитарних депонија (дуж путева, речних токова и у близини сеоских и градских насеља) на територији свих општина Борског и Зајечарског округа; изградње нове регионалне санитарне депоније "Халово 2" (која ће опслуживати сва насеља на територији Борског и Зајечарског округа, осим Мајданпека); и установљавање децентрализованог система управљања отпадом, који би укључио и сеоска насеља. Планско опредељење је да се упоредо са отварањем регионалне депоније "Халово 2", а најкасније до 2014. године изврши систематско затварање, ремедијација и рекултивација постојећих општинских депонија у року од 3 године од отварања регионалне депоније и прецизирање мреже локација трансфер станица од којих ће једна бити на територији општине Бор.

Полазећи од стања квалитета животне средине делови територије Општине припадају следећим категоријама животне средине и то: 1. *висок степен загађености (подручје изузетне загађености животне средине)* – налази се на локалитетима са активностима у рударско-металуршком комплексу Бора; 2. *виши степен загађености (подручје загађене и деградираније животне средине)* – налази се у зонама насеља Бора са епизодним загађењима животне средине; у овој категорији налазе се и делови Општине који се налазе на растојању од око 10 km у правцу доминантног ветра већих загађивача, речни токови IV класе и токови ван класе и

локације постојећих општинских депонија; 3. *средњи степен загађености (подручје угрожене животне средине)* – са средњим утицајем на загађење животне средине са повременим прекорачењем граничних вредности загађујућих материја у ваздуху имају локалитети у широј зони градског језгра Бора без организованог система контроле животне средине, делови речних токова III класе, зоне интензивне пољопривреде и зоне око великих фарми, шири коридори државних путева I и II реда, места са појавама бесправне изградње, те зоне ексцесивне и јаке ерозије; 4. *мали степен загађености (подручје претежно квалитетне животне средине)* – локалитети на већем делу планског подручја са релативно неизмењеном природном средином, без прекорачења граничних вредности загађујућих материја, шумска подручја, подручја са индивидуалним грејањем, нерешеним системом прикупљања и канализације отпадних вода, неадекватном употребом агрохемиских средстава, туристички комплекси и места са недовољно контролисаном посетом, локални (општински) путеви и пруге, сеоска насеља; 5. *незагађена подручја (подручја квалитетне животне средине)* – представљени су локалитетима са скоро неизмењеном или неизмењеном природном средином који се углавном налазе на планинском подручју (ливадско-пашњачка подручја, шумски комплекси) и заштићеним зонама природних вредности и који су погодни за живот људи, уз извесни ризик од елементарних непогода; у овој зони налазе се подручја заштићених природних вредности.

Заштита и унапређење квалитета животне средине оствариваће се спровођењем планских концепција и решења, од којих су посебно значајне следеће: 1. *заштита и унапређење квалитета ваздуха спроводиће се* развојем и имплементацијом савремених мера заштите у оквиру рударско-металуршког комбината; 2. *заштита и унапређење квалитета вода спроводиће се* заустављањем изливања јаловине из РТБ Бор у све водотокове; чишћењем корита и приобаља Борске реке и Кривељске реке; 3. *заштита и унапређење квалитета земљишта спроводиће се:* спречавањем даље контаминације земљишта експлоатацијом минералних сировина, техничком и биолошком рекултивацијом флотациских јаловишта у Бору и Великом Кривељу; ремедијацијом и рекултивацијом земљишта у долинама Борске реке и Кривељске реке; рекултивацијом земљишта оштећеног сумпордиоксидом; очувањем економских и екосистемских функција земљишта спровођењем техничких и биолошких радова и мера заштите на евидентираним ерозионим теренима, посебно оним са ексцесивном ерозијом (на оголелим планинским врховима и кречњачким масивима), врло јаком ерозијом (у делу слива Борске и Поречке реке,) и јаком (између Злота и Брестовца); и *унапређењем квалитета јавног здравља* мерењем (мониторингом) ефеката рударско-металуршких активности на здравствено стање популације.

До окончања истраживања и установљивања нових природних добара Регионалним просторним планом се иницира заштита простора идентификованих просторних целина и то: Подручје Кучаја, на територији општина Бор и Бољевац, оквирне површине 46.500 ha, које ће у целисти или већим делом (Дубашница и Лазарев кањон) бити вредновано и предложено за национални парк; Подручје планине Дели Јован, на територији општина Неготин, Мајданпек, Бор и града Зајечара, оквирне површине 6.600 ha; Подручје планине Стол, на територији општине Бор, оквирне површине 1.700 ha. Међународно значајном биљном подручју (Important Plant Areas-IPAs) припадају Велики крш и Стол, те Клисуре Лазареве реке, док Међународно значајном станишту лептира (Prime Butterfly Areas-PBAs) припада планина Стол. Део ових подручја је на територији Општине.

Регионалним просторним планом препознат је значај заштите, уређења и туристичке валоризације следећих евидентираних и заштићених непокретних културних добара на територији општине Бор: археолошко налазиште Лазарева пећина, Трњана код Брестовачке бање, трагови средњевековног рударења у више насеља општине (Лука, Кривељ, Брестовац и др.), просторно културно-историјска целина Брестовачка бања; Манастириште у Горњану, Црквина, Марков камен, Капије, Селиште, Тилва Њагра и др.

Поред наведених планова, у току израде Нацрта овог Просторног плана и Стратешке процене консултовани су и уважени (у меродавном логичком и стручном оквиру) следећи национални и локални документи:

- Просторни план подручја посебне намене зоне утицаја рудника "Велики Кривељ-Церово" (Сл. лист општине Бор, бр. 3/94, 15/95);
- Просторни план општине Бор, ЗУКД, 1972.год.;
- Генерални урбанистички план Бора (Сл. лист општине Бор, бр. 6/82);
- Нацрт генералног урбанистичког плана Бора, ИАУС, 2013.год.;
- Bor Regional Development Project, World Bank, 2006.
- Локални еколошки акциони план Бора (ЛЕАП), 2003.год.;
- Стратегија одрживог развоја Републике Србије, 2007.год.;
- Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. године и Програм за остваривање Стратегије развоја енергетике Србије до 2015. године (Сл. гласник РС, бр 27/10);
- Водопривредна основа Републике Србије (Сл. гласник РС, бр 11/02);
- Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019.године (Сл. гласник РС, бр 29/10);
- Стратегија развоја пољопривреде Србије (Сл. гласник РС, бр 78/05);
- Стратегија развоја туризма у Републици Србији (Сл. гласник РС, бр 91/06);
- Стратегија и политика развоја индустрије у Србији 2011-2020., 2011.год.;
- Стратегија развоја чистије производње у Србији, 2008.год.;
- Стратегија управљања минерално-сировинским комплексом Републике Србије - I фаза, РГФ Београд, 2010.год.;
- Стратегија развоја Тимочке крајине, Регионална агенција за развој источне Србије (ПАРИС), 2010.год.;
- Стратегија локалног одрживог развоја општине Бор 2011-2021. године, Стална конференција градова и општина, 2013.
- Локални план управљања отпадом општине Бор, 2013.
- План квалитета ваздуха за агломерацију Бор, Институт за рударство и металургију Бор, 2012.
- „Еколошки акциони план Борског округа“, Бор, 2005 (ревизија 2013)
- Bor Environmental Assessment, Institute of Public Health of Belgrade, May 2002.
- Assessment of Environmental Monitoring Capacities in Bor, Mission Report, UNEP-Interagency Mission to Bor 13-17 May 2002
- Главни пројекат санације и ремедијације постојеће градске депоније у Бору, Институт Кирило Савић, 2007.
- Пројекат „Одређивање акустичних зона у насељу на територији општине Бор“, Институт за безбедност и сигурност на раду, 2012.
- Програм акустичног зонирања територије општине Бор, 2012.
- Програм контроле квалитета ваздуха на територији општине Бор за 2013. годину
- Студија о процени утицаја на животну средину пројекта "Реконструкција топионице бакра и изградња фабрике за производњу сумпорне киселине", Технолошко-металуршки факултет Београд, 2011.
- Локални план управљања отпадом, Канцеларија за заштиту животне средине, ОУ Бор, Бор, 2011.
- Генерални пројекат са претходном студијом оправданости за каналисање и пречишћавање ком. отпадних вода у брестовачком и борском сливу на територији општине Бор, Институт "Јарослав Черни", 2004.год
- „Студије утицаја минирања на објекте у окружењу површинског копа Велики Кривељ“, Рударско геолошки факултет Београд

- Студија о процени утицаја на животну средину пројекта подземне експлоатације руде бакра у руднику „Јама“ Бор, Институт за рударство и металургију Бор, 2007.
- Студија о процени утицаја на животну средину пројекта откопавање и прераде руде у лежишту „В. Кривељ“ за капацитет 8,5.10⁶ т влажне руде годишње, Институт за рударство и металургију Бор, 2010.
- Студија о процени утицаја на животну средину пројекта експлоатације кречног камена на површинском копу „Заграђе 5“, Институт за рударство и металургију Бор, 2011.
- Студија о процени утицаја на животну средину пројекта експлоатације лежишта руде бакра Краку Бугареску – Цементација 1 и 2, Институт за рударство и металургију Бор
- Студија о процени утицаја на животну средину за пројекат откопавања шљаке из техногеног лежишта » Депо шљаке 1» у кругу ТИР-а у Бору, Институт за рударство и металургију Бор
- Студије о процени утицаја на животну средину пројекта откопавања кварцних пешчара лежишта “ Део – Доња Бела Река“, Институт за рударство и металургију Бор
- Студије о процени утицаја на животну средину пројекта проширења јаловишта погона сепарације кварцног песка у погону „Белоречки пешчар“, РДС - Бор
- „Утицај индустријској комплекса РТБ на животну средину и здравље људи на територији СО Бор“, 1997.
- друга документација која се односи на Планско подручје и регионално окружење.

б) Однос националних и међународних докумената

Документи су издвојени на основу тематских области које заступа СПУ и чине основни оквир у поступку формулације циљева СПУ. У Табели 1 приказан је тематски удео националних и међународних референтних докумената у СПУ.

Табела 1: Национални и међународни референтни документи

Планови, програми и остали документи	Удео у СПУ
Документи обавезни или препоручљиви у процесу планирања према Закону о планирању и изградњи, Закону о заштити животне средине и другим законима	
Просторни план Републике Србије (2010.)	биодиверзитет, флора, фауна, одрживи развој, становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух, културно наслеђе, предео, социјализација, економски развој
Национална стратегија одрживог развоја, 2008.	биодиверзитет, флора, фауна, одрживи развој, становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух, природно и културно наслеђе, предео, социјализација, економски развој
Национални програм заштите животне средине, (2008.)	биодиверзитет, флора, фауна, одрживи развој, становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух
Стратегија управљања отпадом 2010-2019	одрживи развој, становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух, развој инфраструктуре
Стратегија развоја пољопривреде (2005.)	биодиверзитет, флора, фауна, одрживи развој, становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух, предео, економски развој
Стратегија развоја шумарства (2006.)	биодиверзитет, флора, фауна, одрживи развој, земљиште, вода, ваздух, предео
Стратегија развоја туризма (2006.)	економски развој, културно наслеђе, одрживи развој
Стратегија локалног одрживог развоја 2005.	одрживи развој, управљање ресурсима, биодиверзитет, флора, фауна, одрживи развој,

	становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух, природно и културно наслеђе, предео, социјализација, економски развој
Стратегија развоја енергетике и Програм остваривања стратегије, 2005.	енергетика, одрживи развој, обновљиви извори енергије, управљање ресурсима
Национални план заштите животне средине (National environmental action plan)	биодиверзитет, флора, фауна, одрживи развој, становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух, природно и културно наслеђе, предео, социјализација, економски развој
Стратегија очувања биодиверзитета, Стратегија увођења чистије производње, Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара	биодиверзитет, флора, фауна, одрживи развој, становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух, природно наслеђе, предео, економски развој
Водопривредна основа Републике Србије	биодиверзитет, флора, фауна, вода, предео, одрживи развој
Међународни планови, програми, конвенције и остали документи	
Агенда 21	одрживи развој
Рио Декларација о животној средини и развоју (1992.)	одрживи развој
Програм за даље спровођење Агенде 21	одрживи развој
Европска стратегија за одрживи развој	одрживи развој
Самит у Јоханесбургу о одрживом развоју (2002.)	биодиверзитет, флора, фауна
Конвенција о грађанској одговорности за штете настале услед активности које су опасне по животну средину (Лугано, 1993.)	становништво, људско здравље
Стокхолмска конвенција о дуготрајним органским загађивачима (Стокхолм, 2001.)	вода и земљиште
Кјото протокол (1997.)	климатски фактори
Европски програм о климатским променама	климатски фактори
Конвенција УН о климатским променама (1992.)	климатски фактори
Архуска конвенција о доступности информација, учешћу јавности и доношењу одлука и правосуђа у областима које се тичу животне средине (1998)	становништво, људско здравље, доступност информацијама и учешће јавности
Европска конвенција о заштити археолошке баштине (1969.)	културно-историјско наслеђе
Европска конвенција о заштити археолошког блага (1985.)	културно-историјско наслеђе
Директива о квалитету ваздуха 1996/62/ЕС, Директива Савета 1999/30/ЕС	вода и земљиште
SEVESO II директива 96/82/ЕС о контроли хазарда постројења услед повећане количине опасних материја (1996) уз Директиву 2003/105/ЕС о акцидентима и опасним супстанцама	флора, фауна, становништво, људско здравље, земљиште, вода, ваздух

1.2. СТАЊЕ И ФАКТОРИ ПРИРОДЕ И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПЛАНСКОМ ПОДРУЧЈУ И ЕЛЕМЕНТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ЗА КОЈЕ ПОСТОЈИ МОГУЋНОСТ ДА БУДУ УГРОЖЕНИ

Оцена стања животне средине на планском подручју дата је као процена, на основу увида на терену, постојеће документације, природних карактеристика просторних целина и података студије, пројектне документације, појединачних експертиза рађених за потребе Просторног плана и др. Самим тим, главни недостатак оцене стања је непостојање детаљне информационе основе о стању и квалитету животне средине због чега недостаје детаљни приказ нултог стања животне средине.

1.2.1 Природа, биолошка разноврсност и природне вредности

1) Геолошке, геоморфолошке и педолошке карактеристике и рудно богатство; геосеизмика

Подручје Општине припада Тимочком магматском комплексу између Дели Јована на истоку и Бељанице на западу, гравитирајући генерално ка северним сливовима Пека и Млаве и јужном сливу Тимока.

Рудна лежишта јављају се готово на читавој територији Општине (Борско лежиште са северним и јужним наставцима, лежиште Велики Кривељ, Мали Кривељ, Церова река, Злот, Тилва Кумустаку, Купиново, Пјатра Рош/Црвена река-Ваља Жони и др.). Лежишта су различитог степена истражености и у различитој фази експлоатације.

Активни су рудници бакра Велики Кривељ, Јама и Церово са резервама руде од 465,15 мил. t, 327 мил. t и 170 мил. t, респективно. Лежиште Мали Кривељ се налази североисточно од Бора у долини Кирицинског потока.

Хидротермално измењене зоне су: (1) Церова река, дужине (са северним делом изнад Малог Кривеља) 6km, а захвата подручје које обухвата изворишне делове Церове и Божине реке; (2) Велики Кривељ, дужине око 4,5 km, ширине око 1km; (3) Тилва Њагра, површине око 5 km²; (4) Злотска зона и зона Тилва Кумустаку површине од око 3 km²; (5) Купиново мањим делом задира на територију Општине; (6) Пјатра Рош/Црвена река-Ваља Жони, рудне појаве у Злаћу. Контактна метаморфне бакарне појаве евидентирани су код Умке, северно од Тилве Голе и око 5km југозападно од Црног врха, дужине око 1km и ширине од 100-250 m. Каменолом кречњака Заграђе налази се у близини железничке станице Заграђе (КО Доња Бела река), у месту Брез, око 5km од Рготине, где се експлоатише кречни камен за кречану у Заграђу.

Изванредно богатство геоморфолошких облика рељефа, климатски утицаји и други фактори педогенезе условили су формирање више типова земљишта, издиференциране природне плодности. Најзаступљеније су смонице, образоване на терасама које су сачињавале дно и ободне делове наकाдашњег језерског басена, као и смеђа кисела земљишта, формирана у условима брдско-планинског рељефа, који се одликује јаком изломљеношћу и дубоким јаругама, с разликама у надморској висини од 200 до преко 1000 метара. На већим надморским висинама се местимично срећу и рендзине, а у котлинским пределима псеудоглејеви и алувијална земљишта. У оквиру сваке педолошке систематске јединице оштећена земљишта се разликују од нормалних по већој киселости, смањеној дубини хумусног хоризонта и другим неповољнијим хемијским, физичким и морфолошким особинама, неретко испод могућности коришћења за ратарску производњу. Њихово претварање у пашњаке изводило се без икаквих мера уређења, па су то углавном врло запуштене њиве без квалитетне травне вегетације. Појачана ерозија представља додатни деструктивни фактор, посебно на теренима с већим нагибом, јер се продирањем гасова разара структура земљишта и долази до спирања хумусног слоја.

Битно ограничење за остваривање добрих економских резултата у пољопривредној производњи представља релативно слаб бонитет земљишта, који одражава преовлађивање пете и виших катастарских класа у оквиру обрадивих површина, посебно на теренима који нису изложени неповољним утицајима експлоатације и прераде бакра.

Борски регион, односно град Бор припада зони сеизмичке активности I=VII0MCS скале за повратни период од $T_p=100$ година и I=VIII0MCS скале за повратни период од $T_p=1000$ година

2) Климатске карактеристике

Територија општине Бор је типични пример умерено континенталне климе са доминантним западним и северозападним ветровима, уз знатно учешће источног ветра и високим учешћем тишине, са хладнијим зимама и натпросечно већим снегом на планинама. Подручје општине Бор спада у зону семихумидне климе. Налази се у зони која је према средњим годишњим вредностима падавина погодна за гајење већине културног биља. Према средњим вредностима

прилива падавина у вегетацијском периоду је, такође, повољно за гајење свих ораничних култура континенталног подручја. У подручју Општине постоји врло велика варијабилност средњих месечних количина падавина и то је оно што даје посебан печат режиму воде у земљишту и на земљишту.

3) Земљиште

Земљишта општине Бор носе многе карактеристике геолошког супстрата, који је веома хетерогеног литолошког састава и старости. У планинским пределима заступљене су палеозоитске метаморфне стене еруптивних (гранит, андезит, габро) и кречњачких масива, али и неогени седименти, као и алувијални и делувијални наноси. Брдовито-брежуљкасти облици рељефа сачињени су од миоценских и плиоценских седимената. Састав ових седимената је разнородан: пешчари, лапорци, глине, конгломерати и органски кречњаци. На овим седиментима развијена су земљишта која припадају збијеном типу смоница, гајњаца, рендзина и смеђих земљишта.

Повољна рељефна конфигурација и развијени типови земљишта у брдовито-брежуљкастом подручју (надморска висина до 500 m) условили су да се у том делу општине углавном развија пољопривредна производња, док се главни део шумарске производње простире у планинском делу општине.

Код стварања земљишта у подручју Бора вегетација је имала зачајног утицаја у педогенетским процесима, па је код неких земљишта имала и доминантну улогу. Међутим, данас кад су измењени укупни фактори педогенезе, улога вегетације у тим процесима значајно је измењена, јер је у међувремену дошло до промене структуре вегетације, нарочито на ораницама (њивама). У овом делу општинског подручја могу се местимично наћи остаци аутохтоних биљака у виду мањих забрана или брањених ливада и пашњака.

Ареал простора брдско-планинских ливада и пашњака је веома широк, јер се појављује од најнижих па све до највиших планинских врхова. У брдском подручју ливаде и пашњаци разбацани су између ораница и шума забранског карактера, а у планинским пределима све више потискују шуме природном или вештачком сукцесијом.

Педолошки покривач општине Бор је први пут проучаван 1931. године (Неигебауер и Бајдакалов), а опширније и детаљно обрађен 1948. године (Поледица). Према испитивањима Поледице основни тип земљишта у овом крају је смоница која је под утицајем CO₂ претрпела јачу или слабију деградацију. Већ пре тога, комисија за класирање земљишта је 1929. године извршила ново класирање земљишта, на тај начин што је у Слатинској и Кривељској општини због проблема насталих од борског дима, започела класирање од IV а не од I класе. Стручна комисија Министарства водопривреде и пољопривреде је 1930. године констатовала оштећења земљишта по општинама и то изразила у процентима, тако да су целокупна просечна оштећења процењена на 18%, а по катастарским општинама на: Бор - 34%, Кривељ - 20%, Слатина - 12%, Оштрељ - 16% и Брестовац - 4%. Ова комисија је такође констатовала да је од усева кукуруз најмање оштећен, док је пшеница најосетљивија међу стрним житима и задржала је место на удаљеним теренима од рудника. Уједно је оцењено да би се тадашње тешко стање могло приписати само штетном утицају гасова.

4) Биљни и животињски свет, биодиверзитет

Биолошка разноврсност је делимично изучена, вреднована и заштићена. Шумске заједнице, специфичне за Балкан, станиште су бројних ретких и заштићених биљних и животињских врста. На веома малим површинама кречњачких литица могу се срести биљке које расту на високим Алпима или северу Европе заједно са биљкама карактеристичним за обале медитерана. Биљни свет је омогућио развој богатог животињског света. Околина Бора је станиште појединих врста животиња које су овде први пут откривене и научно описане, једино овде живе или су веома

ретке и угрожене. Зелени прстен Бора је својеврсна банка гена од светског значаја. Укупан живи свет у ближој окolini Бора (домет директног аеро- и хидро-загађења од РТБ) готово је уништен или озбиљно угрожен и постоје озбиљни проблеми да се он санира. Са удаљењем од басена стање се побољшава.

1.2.2 Животна средина

Програм континуалног праћења свих параметара животне средине, као ни дефинисање нултог стања животне средине на територији општине Бор још увек није у потпуности реализовано. Стога је детерминисање основних параметара стања животне средине извршено на основу услова и мишљења надлежних републичких институција и јавних предузећа, на основу постојеће документације о стању животне средине, као и на основу до сада реализованих стратешких процена и процена утицаја на животну средину и других докумената у области заштите. Стање свих параметара животне средине (квалитета воде, ваздуха, земљишта, буке и јонизујућег и нејонизујућег зрачења) и ризик појаве елементарних непогода на подручју Плана условљени су природним и антропогеним факторима. Природни фактори су геолошка грађа, хидрогеолошке, сеизмичке, морфолошке, климатске, хидролошке (ерозија, бујице) и биолошке особености, док су антропогени фактори активности у експлоатацији и преради минералних сировина и активности индустрији, пољопривреда, туризам и друге привредне гране које могу имати негативних ефеката на животну средину.

1) Рецентни геоморфолошки процеси

Ерозиони процеси на територији општине су директно условљени радом човека и активностима у експлоатацији минералних сировина. Представљају ограничење за развој угрожених делова подручја и заштиту природних ресурса од флувиоденудационих процеса, којима се односи површински високовредни слој земљишта.

На подручју општине Бор ексцесивном ерозијом захваћена су подручја у КО Горњане (Црквенац и Хајдучки поток) укупне површине 100 хектара и КО Бучје (Ваља, Бучје и Приок) укупне површине око 200 хектара. Постоји и већи број бијичних водотокова са израженим бујичним поводњима.

2) Остале природне непогоде и пожари

Према учесталости, најизраженије су опасне метеоролошке појаве, као што су снажне кише праћене ветром и ветар олујне јачине који редовно изазива велика оштећења на електромережи са прекидом снабдевања корисника и обарање стабала. Појаве града и суградице изазивају највеће штете.

Пожар је честа последица и елементарних непогода и хаварија, али и њихов узрочник. Што се ризика од пожара тиче, најугроженија су насеља. Шумски комплекси, угрожени су услед недовољне уређености пожарних препрека, проласка саобраћајница и далековода и слабе могућности саобраћајног прилаза. Посебно су изражени пожари у непосредној близини РТБ (флотација и флотацијска јаловишта, погони топионице, производње кисеоника, електролитичке рафинације, сумпорне киселине и средстава транспорта за превоз опасних материја).

Значајан ризик за разматрану територију представљају загађења животне средине која могу достићи ниво елементарне непогоде а последица су рударских и геолошких радова, бушења, раскопавања, позајмишта, раскривке, мајдани, каменоломи и рудници, услед специфичног технолошког поступка и токсичног контакта са подземним водама, али и акциденти на њима.

3) Угроженост земљишта

Узроци и извори деградације земљишта Борске општине су рударство и металургија, због самих копова, формирања одлагалишта раскривке и флотацијских јаловишта. Изливањем јаловине из флотацијског јаловишта у Бору уништено је најплодније земљиште у долинама Борске реке и

Великог Тимока у Србији и Бугарској. Топљење руде бакра уз велике емисије сумпордиоксида довеле су до закишељавања земљишта, уништавања вегетације и ерозије. Површине оштећеног земљишта процењују се на преко 25500 ха, што чини 60,6% пољопривредног земљишта општине. На сваког становника општине долази 0,5 ха оштећеног земљишта.

Ниво загађености земљишта процењен је на основу садржаја тешких метала и пестицида. Према резултатима испитивања садржај олова, кадмијума, цинка, хрома, никла и пестицида у земљишту је испод максимално допуштених концентрација.

Садржај бакра прекорачује норму од 100 mg/kg у катастарским општинама Оштрељ, Слатина и Бучје, а у КО Бор, Злот, Метовница и Брестовац је незнатно испод законом дозвољених норми. На осталим просторима садржај бакра је веома близу граничних вредности. Бакар се првенствено акумулира у корену биљака.

Садржај арсена у Борској општини је испод дозвољених норми, т.ј. испод 25 mg/kg. Садржај арсена у биљкама је обично знатно нижи него у земљишту. Фактори који утичу на понашање арсенових једињења у земљишту су рН вредност и садржај гвожђа, алуминијума, калцијума и магнезијума.

4) Угроженост вода, ваздуха и бука и јонизујуће зрачење

С обзиром да програмом систематског праћења стања животне средине у Републици Србији нису обухваћене воде (изузев објеката водоснабдевања), ваздух и бука, закључци о стању тих елемената животне средине, на нивоу овог плана и стратешке процене, засновани су на посредним показатељима и повременим мерењима и осматрањима.

Квалитет вода је угрожен у свим водотоцима низводно од садржаја РТБ-а и осталих индустрија (са 1,754.000 m³ отпадне воде из индустрије годишње), а Борска река је индустријски колектор. Водотоци су угрожени и комуналним отпадним водама (3,002.855 m³ отпадне воде у граду годишње) које се упуштају без пречишћавања. Очувани водотоци су само у западном и северном делу територије Општине. Континуални мониторинг протока воде и концентрације хлора врши се на пумпним станицама Тилва, Топовске шупе, Злот и Рготина, а квалитет површинских вода се прати 4 пута годишње у производним погонима РТБ-а Бор. Квалитет ваздуха, посебно у граду, као и у селима В.Кривељ, Оштрељ и Слатина, доминантно је угрожен сумпор-диоксидом, чија концентрација је достигала вредности до 30 пута веће од дозвољених, зависно од метеоролошких услова. Повећане концентрације метала у лебдећој прашини односе се највише на арсен. Поред наведених загађивача, на квалитет ваздуха утичу и азотни оксиди, таложне материје киселог карактера. На територији општинског центра и у његовој непосредној околини врши се континуални мониторинг сумпордиоксида, чађи, лебдећих честица и таложних материја, као и олова, кадмијума, мангана, никла, цинка, бакра, арсена и живе.

Извори загађења ваздуха су рударство, металургија, индустријски и енергетски објекти и саобраћај.

Повећан ниво буке на територији Општине забележен је у погонима РТБ. Систематски мониторинг буке се врши на 24 мерна места, а спроведено је и акустичко зонирање на територији општине Бор

Јонизујуће зрачење на територији Општине генерисано је из недемонтираних громобрана (код Злотске пећине, на крову Лак жице, кланице "Полет" и Дома културе), из јонизујућег детектора дима (спортско-пословни центар "Младост"), јављача пожара (ФОД; РТБ, ватрогасни дом, Симпо, Нова тржница) као и из јонизујућих уређаја у погонима РТБ-а и погонима ТИР-а. Ризик од индустријских/хемијских удеса постоји првенствено код објеката РТБ-а (флотације и флотацијских јаловишта В. Кривељ и Бор, погона Топионице, погона за производњу кисеоника, погона електролитичке рафинације, погона сумпорне киселине и средстава транспорта за превоз опасних материја), као и код два објекта у граду (хемијска индустрија "Станчић" и livница "Гранд

инжињеринг"). Поред директне угрожености опасним хемијским материјама око 3.700 запослених у РТБ-у, због близине РТБ-а посредно је угрожено становништво три градске МЗ (Брезоник, Север и Стари градски центар) и три села (В. Кривељ, Оштрељ и Слатина), а од два објекта у граду становништво МЗ Рудар и МЗ Слога.

1.2.3 Културно наслеђе

Непокретна културна добра општине Бор обухватају археолошка налазишта (60), једну просторну културно-историјску целину и споменике културе, међу којима је део заштићен, али ни једно добро није категорисано.

Најзначајнија заштићена археолошка праисторијска налазишта од раног неолита до позног бронзаног доба су: Чока лу Балаш код Кривеља, Лазарева пећина код Злота, Кучајна у Бору и Трњане код Брестовачке бање, са остацима праисторијских насеља и рударења. Од осталих праисторијских налазишта, међу заштићеним добрима истичу се налазишта у Брестовцу, Шарбановцу и Злоту, а од евидентираних налазишта у Бору и Брестовачкој бањи. Од заштићених налазишта из римског периода, значајнија су у Танди, Доњој Белој Реци, Брестовцу, Метовници и Злоту, а од евидентираних налазишта, значајнија су на Столу, у Доњој Белој Реци и у Бору. Од заштићених средњовековних налазишта значајнија су у Горњану и Луци, а од евидентираних налазишта у Горњану, Д. Белој Реци и Злоту.

Посебну целину непокретних културних добара чини заштићена просторна културно-историјска целина ужег подручја Брестовачке бање, са заштићеним објектима Конаком Кнеза Милоша и Кнежевим дворцем (уз обухватање објеката турског хамама и купатила). Културна добра савремене историје датирају од почетка XX века, а међу њима су у Бору заштићени споменици културе зграда "Француске касине" (данас Технички факултет) и три меморијална споменика (српским и француским војницима 1912-1918., П. Радовановићу и М. Раднотију). Евидентирана су: црква у Бору, рударска стамбена колонија, јеврејско спомен обележје и споменик палим борцима и жртвама фашистичког терора (уз један број објеката које такође треба евидентирати) – у Бору, црква у Слатини, а у 12 села евидентирани су 4 цркве и 21 меморијални споменик културе. Традиционални стамбени објекти народне архитектуре у Општини само су делимично евидентирани (у Злоту и Луци), али на њима никад није обављен систематски поступак техничког документовања и рестаурације, те је овај фонд наслеђа у процесу потпуног нестајања или утапања у савремене сеоске структуре.

1.2.4 Природне вредности

Најважније природне вредности на територији Општине су остаци богате геолошке историје у виду бројних ексклузивних крашких појава и облика, термоминералних вода и крашких биогеографских појава. Најизразитији и најбогатији крас заступљен је на источном делу Кучаја у геоморфолошким целинама крашке површи Дубашница, клисуре Злотске реке, кањона Лазареве реке (са кањонима Микуљске реке, Демизлока и Појенске реке) и планине Малиник, са бројним пећинама и јамама међу којима су најзначајније Лазарева пећина и Верњицица (уређене за посетиоце), уз Водену пећину, Хајдучицу, Мандину пећину, Стојкову леденицу и др. Другу, дисперзовану групацију, представљају крашки облици Великог и Малог крша, Голог крша са Столом, као и обухваћеног дела Дели Јована, са мањим пећинама, јамама и другим крашким облицима. Такође су значајне бројне палеовулканске купе, пре свега Тилва Њагра, затим Тилва Мика, Страхинова и Првулова чука и др. Термоминералне воде температуре од 32 до изнад 40°C и капацитета до 8,5 секундних литара заступљене су у Брестовачкој бањи, а термоминерални извори (непознатих карактеристика и издашности) јављају се и у Шарбановцу.

Укупан живи свет у ближој окolini Бора (домет директног аеро- и хидро-загађења од РТБ) готово је уништен или озбиљно угрожен и постоје озбиљни проблеми да се он санира. Са удаљењем од басена стање се побољшава.

Заштићено природно добро на простору Општине је Споменик природе "Лазарев кањон", на површини од 1.755 ha (од чега 1.176 ha на територији општине Бор), у оквиру којег се издвајају простори изузетних природних вредности: локалитет "Малиник" (букова прашума са реликтном врстом – тисом на површини од 58 ha) и локалитет "Лазарева пећина" (локалитет геоморфолошког карактера). Евиденирана природна добра су: Парк природе "Кучај-Бељаница" и Геолошка стаза у Брестовачкој Бањи. У еколошки значајна подручја, односно део Еколошке мреже (успостављене Уредбом о еколошкој мрежи) издвојена су подручја: Кучај-Бељаница, Стол, Визак, Велики крш, Мали крш и Дели Јован.

Предложено је да се издвоје и следећа подручја/целине природних добара: Борско језеро са непосредном околином; обухваћено подручје Кучајских планина са крашком површи Дубашнице, Мандином пећином, Стојковом леденицом и другим природним вредностима; Велики крш; Стол-Голи крш; обухваћени део Дели Јована; клисура Беле реке; палеовулканске купе Тилва Мика, Страхинова чука и Првулова чука и појава латита Тимочке еруптивне зоне код Злота.

1.2.5. Елементи животне средине за које постоји могућност да буду угрожени

Територија општине Бор представља сложену структуру природних (морфолошких, хидрогеолошких, педолошких и других) одлика и изузетно јаким антропогеним утицајима у подручјима експлоатације и прераде минералних сировина, изграђеним урбаним, руралним и инфраструктурним зонама. Имајући у виду садашњи начин коришћења простора где с једне стране доминирају подручја експлоатације а са друге природни рурални предели са малом густином насељености изван градских и приградских зона, може се закључити да највећи део подручја општине није директно изложен већем "еколошком" оптерећењу (осим предела експлоатације ресурса – минералних сировина, као и нарушени квалитет површинских и подземних вода). Међутим, синергетски и кумулативни утицаји индустријских активности и активности у експлоатацији посредно утичу на квалитет животне средине и у овим подручјима која нису директно угрожена.

На основу предложеног модела природно-функционалног зонирања подручја општине датог у оквиру Просторног плана и процене могућег еколошког оптерећења појединих просторних целина, могу се дефинисати релативно хомогене зоне са становишта ризика од загађивања животне средине. Заштита и унапређење квалитета животне средине спроводиће се диференцирано према дефинисаним просторно-еколошким зонама (на основу параметара животне средине), применом режима и правила изградње и уређења простора и мера заштите животне средине. Оваква просторна диференцијација подручја општине неопходна је и за утврђивање утицаја планских решења на животну средину, који су саставни део Стратешке процене утицаја.

Бор (РТБ, флотацијско јаловиште Велики Кривељ) је међу 12 издвојених најугроженијих подручја (hot spots) у Републици, у групи подручја загађене и деградиране животне средине. Међу најзагађеније водотокове у Републици Србији спадају Црни Тимок (низводно од Зајечара) и Борска река (ван класе). Борски округ је међу областима са највећом емисијом гасова SO₂, NO_x и суспендованих честица. Највећи извор деградације и загађивања земљишта је експлоатација минералних сировина и неконтролисано и неадекватно одлагање индустријског отпада. РТБ Бор и Мајданпек (рудник, млин, топионица и рафинација) преко Борске реке, Пека, Тимока, Кривељске реке и Дунава потенцијално могу да изазову прекогранично загађење воде у низводним подунавским земљама (Румунији и Бугарској).

Стратешки приоритет до 2015. године је санација и ремедијација црних тачака (hot spots), што за РТБ Бор подразумева: санацију и ремедијацију флотацијског јаловишта и топионице; ремедијацију напуштених флотацијских јаловишта, изградњу новог кривељског колектора/тунела; изградњу нове топионице са реконструкцијом фабрике сумпорне киселине.

Према категоризацији Просторног плана Републике Србије, подручје општине Бор сврстава се у **подручја угрожене животне средине (загађене и деградиране животне средине)** са РТБ и флотациским јаловиштем Велики Кривељ који су међу 12 издвојених најугроженијих подручја у Србији (hot spots). Општина Бор је и је међу општинама са највећом емисијом гасова SO₂, NO_x и суспендованих честица. Највећи извор деградације и загађивања земљишта је експлоатација минералних сировина и неконтролисано и неадекватно одлагање индустријског отпада. РТБ Бор (рудник, млин, топионица и рафинација) преко Борске реке, Пека, Тимока, Кривељске реке и Дунава потенцијално могу да изазову прекогранично загађење воде у низводним подунавским земљама (Румунији и Бугарској). За ова подручја, према ППРС, треба обезбедити решења којима се врши санација и ремедијација црних тачака (hot spots), што за РТБ Бор подразумева: санацију и ремедијацију флотациског јаловишта и топионице; ремедијацију напуштених флотациских јаловишта, изградњу новог кривељског колектора/тунела; изградњу нове топионице са реконструкцијом фабрике сумпорне киселине.

За потребе овог Нацрта Плана и Стратешке процене, извршена је категоризација простора према степену загађености на општинском нивоу, према којој се предвиђају **четири** категорије насеља и зона према очекиваним нивоима загађености и угрожености животне средине проузрокованих антропогеним притиском.

На основу адаптираних критеријума за категоризацију простора према степену загађености животне средине утврђених кроз Просторни план Републике Србије, на подручју Општине се предвиђају четири квалитативне категорије. Базирано на процени могућег еколошког оптерећења појединих подручја појединих просторних целина, могуће је издвојити релативно хомогене **зоне и појасе са ризиком од загађивања животне средине**:

1) Подручје загађене и деградиране животне средине (висок степен загађености)

Обухвата локалитете са повременим већим прекорачењем граничних вредности имисија загађујућих материја у ваздух, воду и земљиште – подручја експлоатације (Брезоник, Борска река, Кривељ, Церова), рудници Велики кривељ, јама и Стари Борски коп металуршка постројења (рударско металуршка зона у Бору, рударско-производна зона Велики Кривељ, рударско-индустријски објекти погона "Белоречки пешчар" и погона "Заграђе"), локалитете постројења која подлежу обавезама из SEVESO II директиве (Топионица и рафинација бакра д.о.о.), коридоре дуж постојећих државних путева II реда 104а Јасикова – Бор, 105/6 Брестовац – Метовница, 106 Милошева Кула – Лука – Заграђе, и 106б Заграђе – Бор – Брестовац); субопштински центри и приградска насеља; локације постојећих несанитарних руралних депонија; подручја са емисијама јонизујућег зрачења (код Злотске пећине, на крову Лак жице, кланице "Полет" и Дома културе, спорстко-пословни центар "Младост", ФОД; РТБ, ватрогасни дом, Симпо, Нова тржница, ТИР); зоне угрожене ексцесивном и јаком ерозијом; насеља са производним капацитетима – Злот, Горњане, Доња Бела Река, Заграђе, Брестовац, Оштрељ, Метовница и др.

2) Подручје угрожене животне средине (средњи степен загађености)

Подручје које припада наведеној категорији обухвата локалитете се повременим мањим прекорачењем ГВИ и МДК и повременим проблемима у прикупљању и третману пољопривредног и комуналног отпада и одвођењу отпадних вода, дакле подручја се израженом антропопресијом. То су: заштитни појасеви дуж постојећих државних путева II реда 104а Јасикова – Бор, 105/6 Брестовац – Метовница, 106 Милошева Кула – Лука – Заграђе, и 106б Заграђе – Бор – Брестовац); субопштински центри и приградска насеља; локације постојећих несанитарних руралних депонија; подручја са емисијама јонизујућег зрачења (код Злотске пећине, на крову Лак жице, кланице "Полет" и Дома културе, спорстко-пословни центар "Младост", ФОД; РТБ, ватрогасни дом, Симпо, Нова тржница, ТИР); зоне угрожене ексцесивном и јаком ерозијом; насеља са производним капацитетима – Злот, Горњане, Доња Бела Река, Заграђе, Брестовац, Оштрељ, Метовница и др.

3) Подручје претежно квалитетне животне средине (мали степен загађености)

Обухвата територије са загађењем чинилаца животне средине у дозвољеним границама. То је рурално залеђе Општине са традиционалном пољопривредом, у коме нема директног утицаја

рударства и металургије, и постојећи и планирани туристички центри (Бор, Брестовачка бања, Борско језеро и Црни врх и пунктови Злотска пећина, Дубашница и Стол због могућности повећања антропопресије на овај простор услед повећане туристичке посете), односно туристичка подручја Кучајске планине, Борско језеро-Брестовачка бања-Црни врх, Велики крш-Голи крш-Стол и Дели Јован.

4) Подручје квалитетне животне средине (незнатни степен загађености)

Обухвата локалитете без сталних антропогених извора и то споменик природе "Лазарев кањон" и евидентирана природна добра Кучајске планине, Тилва Њагра и предео Борског језера, предео Брестовачке бање, Велики Крш, Голи Крш/Стол, Дели Јован и клисуру Беле реке.

Обухват појаса и зона заштите животне средине утврђени су на основу прелиминарне процене утицаја наведених рударско-металуршких, инфраструктурних, индустријских и туристичких објеката и радова на животну средину.

Не постоје релевантни подаци о стању животне средине на целој територији општине (будући да општина Бор нема Програм праћења стања животне средине за целу општинску територију) и о оцени стања загађености. Стање животне средине је зато дато као процена, на основу идентификације потенцијалних извора загађивања и могућих значајних негативних утицаја на животну средину.

Као елементи/вредности животне средине у којима су индиковани (могући) значајнији утицаји и промене на планском подручју идентификовани су:

-биолошка разноврсност, геодиверзитет и предео, чије је стање на делу подручја (подручја експлоатације и прераде минералних сировина, флотацијска јаловишта и др.) изузетно угрожено, а на делу подручја добро или веома добро - са могућим утицајем техничко-грађевинских интервенција, боравка људи и неадекватног вршења делатности и активности (пољопривреде, шумарства, ловства, риболова, туризма и др.);

-земљиште, чије је стање углавном неповољно у односу на присуство штетних хемијских материја (због утицаја експлоатације и прераде бакра који се манифестују високим степеном деградираности земљишта сумпор диоксидом и тешким металима); стање земљишта у граду и непосредној околини угрожено је повећаним садржајем бакра (који се највише акумулира у корену биљака), посебно у катастарским општинама Оштрељ, Слатина и Бучје, док је у осталим просторима близу граничних вредности; поред бакра, повећан је и садржај арсена, азота, фосфора и калијума у земљишту; подручја ван зона експлоатације имају само посредан утицај загађивача те је у њима стање квалитета земљишта нешто повољније; земљиште је претежно лошег бонитета и са присуством или могућим/очекиваним утицајем природних и антропогених процеса (појава процеса ерозије- екцесивне (на оголелим планинским врховима и кречњачким масивима), врло јаке (у делу слива Борске и Поречке реке,) и јаке (између Злота и Брестовца), промена нивоа и режима подземних вода, деградираност експлоатацијом минералних сировина, заузимање земљишта и губитка продуктивног шумског и пољопривредног земљишта из примарне производње, депоније комуналног отпада у кругу РТБ-а и свих несанитарних депонија на подручју општине, заузеће објектима и грађевинским радовима, загађивање отпадним водама у водозаштитним зонама и др.);

-воде, чије је стање у погледу квалитета површинских вода низводно од локације РТБ-а и осталих индустрија изузетно лоше (Борска река је индустријски колектор); комуналне отпадне воде које се упуштају у површинске водотокове су такође изузетно угрожене; релативно добро стање у погледу квалитета вода је само у западном и северном делу територије општине; стање река је релативно незадовољавајуће у односу на потребну и захтевану класу бонитета, са могућим утицајем даље експлоатације минералних сировина, изградње објеката супраструктуре, саобраћаја и транспорта, пројеката водоснабдевања и нерешених комуналних проблема

отпадних вода и чврстог отпада; генерално посматрано, стање квалитета воде у рекама на подручју општине је неповољно услед недовољне или неадекватне санитације насеља. Квалитет вода је изузетно је угрожен, често „ван класе“, због неадекватног одржавања и неконтролисаних излива на канализационој мрежи; посебан ризик за предметно подручје представљају појаве везане за заштиту хидрогеолошког ресурса, то јест заштиту квалитета изворских и подземних вода; континуални мониторинг протока воде и концентрације хлора врши се на пумпним станицама Тилва, Топовске шупе, Злот и Рготина, а квалитет површинских вода се прати 4 пута годишње у производним погонима РТБ-а Бор.

-**ваздух**, чије је стање релативно лоше, посебно у граду, као у селима Велики кривељ, Оштрељ и Слатина, где је доминантно угрожен сумпор диоксидом, повећаним концентрацијама метала (арсен) и азотним оксидима; директни извори загађења ваздуха су рударство и металургија као и индустријски и енергетски објекти;

-**јонизујуће зрачење** - генерисано је из недемонтираних громобрана (код Злотске пећине, на крову Лак жице, кланице "Полет" и Дома културе), из јонизујућег детектора дима (спортско-пословни центар "Младост"), јављача пожара (ФОД, РТБ, ватрогасни дом, Симпо, Нова тржница) као и из јонизујућих уређаја у погонима РТБ-а и погонима ТИР-а.

-**ризик од индустријских/хемијских удеса** - првенствено код објеката РТБ-а (флотације и флотацијских јаловишта В. Кривељ и Бор, погона Топионице, погона за производњу кисеоника, погона електролитичке рафинације, погона сумпорне киселине и средстава транспорта за превоз опасних материја), као и код два објекта у граду (хемијска индустрија "Станчић" и ливница "Гранд инжињеринг").

-**културно историјско наслеђе**, са релативно повољним стањем у погледу степена конзервације и уређености, са могућим утицајима услед изградње објеката у околини непокретних културних добара и очекиване туристичке посете и градитељског притиска у селима;

-значајан ризик за разматрану територију представљају загађења животне средине која могу достићи **ниво елементарне непогоде** а последица су рударских и геолошких радова, бушења, раскопавања, флотацијска јаловишта, раскривке, услед специфичног технолошког поступка и токсичног контакта са подземним водама, али и акциденти на њима.

II ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Општи и посебни циљеви стратешке процене дефинишу се на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим локалним плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу региона, Републике и на међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у овом Плану. На основу дефинисаних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене. Предметни простор општине Бор обухвата подручје масовне експлоатације минералних сировина и подручје производње и прераде бакра, који су с једне стране утицали на економски развој читавог подручја, а са друге стране на повећање степена загађености свих параметара животне средине. Такође, планински и брдски атари општине који су задржали неоштећене природне карактеристике представљају пределе изузетних природних вредности биодиверзитета и гео и културног наслеђа, које је могуће користити и у туристичке сврхе (Брестовачка бања, Борско језеро, Дубашници, Столу и Лазарева пећина). Главне неповољности по животну средину манифестоване на овом подручју као резултат експлоатације су: исцрпљивање необновљивих природних ресурса, оштећење земљишта коповима и акумулацијама јаловине, провале тла, одрони и клижења тла, хидролошке промене територије, снижавање регионалног и локалног нивоа подземних вода, измена хидрографске мреже, седиментација у коритима, загађивање површинских и подземних вода, загађивање ваздуха запрашивањем из копова, као и загађивање земљишта око рудника једињењима сумпора, угљоводоникима и сл.). Проблем представља и чињеница да еколошко загађење наведеног подручја своје ефекте не манифестује само у Планском подручју, већ његов утицај може бити интеррегионални и трансгранични. Управо због свих наведених неповољности, дефинисани су и следећи циљеви и индикатори стратешке процене.

2.1. ПОЛАЗИШТА И ОСНОВЕ ОПШТИХ И ПОСЕБНИХ ЦИЉЕВА

Кључно полазиште за идентификацију општих циљева СПУ, као и основ/инпут дефинисања посебних циљева, представљају следеће одлике планског подручја:

- резерве необновљивих ресурса (руде бакра и пратећих метала, пешчари, креч, грађевински камен, и др.) за развој рударства и металургије, као и прерађивачке индустрије;
- појаве обновљивих извора енергије - термоминерални извори у Брестовачкој бањи и Шарбановцу;
- дуга традиција рударске и металуршке делатности;
- значајан расположиви демографски потенцијал и структурне карактеристике становништва;
- повољан географски положај због реалтивне близине коридора Дунава и планираног развоја саобраћајног коридора Ниш-Зајечар-Прахово и аеродрома Бор;
- пољопривредни потенцијали и производња као и релативно велика обраслост здравом шумом са економским и заштитним функцијама;
- туристички потенцијали (природни, културни и створени);
- природна добра - споменик природе „Лазарев кањон“, парк природе „Кучај-Бељаница“ и др.;
- подручје заштићене културне баштине.

2.2. ИЗБОР ПОСЕБНИХ ЦИЉЕВА И ИНДИКАТОРА

Посебни циљеви СПУ представљају конкретан, делом и квантификован исказ општих циљева дат у облику смерница за промену и акција (мера, радова, активности) којима ће се те промене извести. Ти циљеви чине, првенствено, методолошко мерило/репер кроз које се тестирају/проверавају ефекти плана на животну средину. Они треба да обезбеде чиниоцима/факторима одлучивања јасну и меродавну слику о суштинском питању стратешке

процене: да ли просторни план доприноси циљевима заштите животне средине (односно одрживог развоја), или је у конфликту са њима. Ипак, при утврђивању циљева СПУ није се могло избећи, што иначе методологија стратешке процене у земљама Европске уније допушта и примењује, удвајање - односно преклапање са циљевима заштите животне средине и одрживог развоја.

Индикатори за вршење стратешке процене утицаја (дати у табели 2.), односно за евалуацију утврђених циљева, изабрани су на основу меродавних и суштинских одлика и садржаја области животне средине на коју се процена односи. Они проистичу из општих циљева и представљају директан ослонац за идентификацију и мониторинг посебних циљева СПУ.

Табела 2: Циљеви и индикатори СПУ

Област СПУ	Општи циљеви	Индикатори	Посебни циљеви
1. Ваздух	<p>1.1. Обезбедити задовољавајући квалитет ваздуха смањењем емисије SO₂, тешких метала (арсена), азотних оксида и др. насталих као продукт индустријских и рударских активности</p> <p>1.2. Унапређење енергетске ефикасности применом чисте енергије</p> <p>1.3. Смањење нивоа емисије штетних материја из саобраћаја и индивидуалних ложишта до нивоа који не угрожава животну средину</p>	<p>-број дана када је прекорачена ГВИ за чађ, SO₂, тешке метале (арсен, цинк, никл, бакар и др.)</p> <p>- количина емитованих суспендованих честица gr/m³ у РТБ и непосредној околини</p> <p>-процентуална употреба електричне енергије, гаса и алтернативних извора енергије</p> <p>-саобраћајно оптерећење (возила/час)</p> <p>-врста и број регистрованих возила</p> <p>-% возила старијих од 6 година</p>	<p>- смањење емисија штетних материја у ваздух из индустрије, са депонија, флотациских јаловишта и из површинских копова, из колективног и индивидуалног грејања и саобраћаја</p> <p>-смањење нивоа загађења ваздуха од саобраћаја,</p> <p>-смањење нивоа загађења ваздуха из ложишта до 2016.</p>
2. Вода и земљиште	<p>2.1. Унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина</p> <p>2.2. Повећање уредног снабдевања чистом водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода</p> <p>2.3. Обезбеђивање пречишћавања отпадних вода, посебно индустријских и комуналних (Борска река и др.)</p> <p>2.4. Умањење ефеката ерозије земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода насталих као резултат антропогених процеса (рударство, металургија)</p> <p>2.5. Смањење коришћења неадекватних агрохемикалија у пољопривреди</p>	<p>-количина/губици у земљишту/уништена земљишта,</p> <p>-квалитет (биолошки и хемијски) река, потока, подземних вода и друго</p> <p>-% домаћинстава прикључених на водовод и канализацију</p> <p>-% третираних санитарних вода</p>	<p>-унапређење рада надлежних служби за контролу отпадних вода из индустрије,</p> <p>-смањење за 10% укупне површине контаминираног земљишта,</p> <p>-изградња канализације у деловима општине где не постоји</p> <p>-реализација пројеката ревитализације ерозионих подручја, као и дефинисање мера антиерозионе заштите</p> <p>-рекултивација и</p>

			ревитализација земљишта оштећеног рударским радовима
3. Отпад	3.1. Смањење количине комуналног отпада рециклирањем 3.2. Обезбеђивање прикупљања отпада руралним подручјима плана и одлагање на регионалну депонију код Зајечара	-специфична количина комуналног отпада (кг/ст/дан) -% отпада који се рециклира -% стамбених објеката, пословних објеката, привредних објеката и смештајних капацитета укључених у систем одлагања отпада -% отпада који се одлаже на општинску депонију -специфична количина индустријског и опасног отпада (кг/дан)	-смањење створене количине отпада на руралном подручју -побољшање квалитета живота и спречавање настанка дивљих депонија -фазно затварање, санација и рекултивација локалних сметлишта у руралним подручјима -преусмеравање опасног отпада на регионално складиште у Нишком округу -адекватна евакуација отпада пореклом из рударства и металургије -имплементација усвојене Стратегије управљања отпадом у односу на депоновање отпада пореклом из индустрије и металургије;
4. Културно-историјско наслеђе	4.1. Очување, презентација и адекватно коришћење непокретних културних добара и очување етнографско-фолклорног наслеђа 4.2. Очување објеката народног градитељства	-број евидентираних, категорисаних и проглашених непокретних културних добара -очуваност главних обележја и вредности објеката, других садржаја и простора непокретних културних добара -врста и обим интервенција на конзервацији и уређењу -врста и обим мера и радова на презентацији и коришћењу -број евидентираних, рестаурираних и стављених у функцију објеката народног	-установљење и доследно спровођење мера на чувању и текућем одржавању споменика културе, просторних културно-историјских целина, археолошких налазишта и других НКД -израда и реализација програма и пројеката презентације и

		градитељства -врста и број традиционалних предмета, опреме и алата сакупљених, конзервираних и стављених у функцију -врста и обим активности на очувању фолклорних тековина и народних умотворина	стављања НКД у функције од општег интереса (култура, образовање, туризам) -израда и реализација програма и пројеката обнављања и функционалног оспособљавања објеката народног градитељства, као и сакупљања, заштите и адекватног коришћења етнографских и фолклорних вредности -установљење и спровођење мера заштите и уређења простора у околини НКД
5.Становништво и људско здравље	5.1. Заштита здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију 5.2. Смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора	-% становништва директно изложен утицајима рударских и индустријских активности -% становништва оболелих од кардиоваскуларних, пулмолошких и других болести и симптома који су у директној вези са загађењем животне средине услед активности у рударству, металургији и индустрији % становништва са адекватним системима прикупљања и пречишћавања отпадних вода -% становништва са приступом објектима основне здравствене заштите -број људи који је под утицајем буке -пропорција мирних простора у односу на просторе загађене буком	-дефинисање система пречишћавања воде и ваздуха који ће омогућити здравију животну средину дефинисање система водоснабдевања који ће омогућити доступност физичко-хемијски-биолошки исправне воде -регулисање евакуације отпадних вода из домаћинства и индустрије -смањење нивоа буке у насељима

<p>6. Шуме</p>	<p>6.1. Обезбеђење очувања шумског фонда (и приватних и државних шума) 6.2. Обустављање непланске сече 6.3. Очување и унапређење шумске фауне и спречавање криволова</p>	<p>-шумовитост/површина под шумом -обраслост -структура дебљинских разреда -структура узгојних типова -здравствено стање -прираст -бројност врста на територији -број јединки врсте по хектару шуме</p>	<p>-обезбеђивање пдрживог развоја државног шумарског сектора -повећање просечног обраста за 15% -побољшање структуре дебљинских разреда, односно повећање учешћа дрвећа у категорији средње јаких и јаких дебљинских разреда (пречника преко 30 cm) -адекватна и благовремена заштита шума од пожара, штеточина и болести -повећање бројности популације ситне дивљаи и повечање бројности, полне и старосне структуре крупне дивљачи</p>
<p>7. Јачање институционалне способности за заштиту животне средине</p>	<p>7.1. Унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине (и реализације програма праћења стања квалитета животне средине) 7.2. Унапређење финансирања заштите животне средине</p>	<p>-број развојних програма за заштиту животне средине -број мерних тачака у системима мониторинга у РТБ и на целој територији општине -број информација о животној средини у средствима информисања -удео финансирања из других извора -број писаних месечних и годишњих извештаја о стању животне средине</p>	<p>-дефинисање едукативних програма за локалну управу и грађане -омогућавање приступа грађана плановима подручја на чијој територији се налази објекат или парцела у њиховом власништву -омогућавање приступа грађана подацима о појединим параметрима животне средине</p>

III ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Процена могућих утицаја Плана на животну средину садржи следеће елементе:

- 1) приказ процењених утицаја варијантних решења плана повољних са становишта заштите животне средине са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- 2) поређење варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења;
- 3) приказ процењених утицаја плана на животну средину са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- 4) начин на који су при процени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине, укључујући податке о: ваздуху, води, земљишту, клими, јонизујућем и нејонизујућем зрачењу, буци и вибрацијама, биљном и животињском свету, становништву, здрављу људи, градовима и другим насељима, културно-историјској баштини, инфраструктурним, индустријским и другим објектима, или другим створеним вредностима; и
- 5) начин на који су при процени узете у обзир карактеристике утицаја: вероватноћа, интензитет, сложеност/реверзибилност, временска димензија (локација, географска област, број изложених становника, прекогранична природа утицаја, кумулативна и синергијска природа утицаја).

3.1. РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПРОСТОРНОМ ПЛАНУ И ОБРАЗЛОЖЕЊЕ РАЗЛОГА ЗА ИЗОСТАВЉАЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ПИТАЊА И ПРОБЛЕМА ИЗ ПОСТУПКА ПРОЦЕНЕ

Критеријуми за утврђивање могућности значајних утицаја на животну средину планова и доношење одлуке о изради стратешке процене заснивају се на:

- (1) Карактеристикама плана,и
- (2) Карактеристикама утицаја.

За доношење одлуке о изради и обухвату СПУ, уз примену осталих критеријума, посебно је важна идентификација проблема заштите животне средине планског подручја и могућност утицаја Просторног плана општине на:

- природне ресурсе и богатства (шуме, воде, земљиште, лежишта неметаличних минералних сировина...)
- ваздух,
- буку,
- становништво, насеља, јавне службе и здравље,
- шумарство, ловство и риболов, пољопривреда и рударство,
- културно-историјско наслеђе,
- туристички развој,
- инфраструктурне и комуналне објекте,
- развој инфраструктурних коридора (у првом реду саобраћајних) и коридора осталих техничких система,
- управљање чврстим комуналним, индустријским, опасним и осталим типовима отпада, и
- јачање институционалних способности за заштиту животне средине.

На основу процене стања животне средине на подручју Просторног плана, посебно су разматрана следећа питања:

-проблем масовне експлоатације и прераде минералних сировина у оквиру РТБ и девастација предела и земљишта настала као резултат радова,
-угроженост природе и животне средине у радијусу домете РТБ (посебно у средњем и источним и југоисточном делу општине) са значајним нарушавањем квалитета ваздуха сумпордиоксидом из топионице и прашином са површинских копова, загађивањем и угрожавањем земљишта флотацијским јаловиштима, површинским коповима и др. и загађивањем вода;
-проблем девестираности већине водотока због прекомерне експлоатације изворишта и коришћења за евакуацију отпадних вода; угроженост поплавама у сливу Црног Тимока и Поречке реке;
-угроженост подручја природним и осталим појавама и процесима (поспешених антропогеном деструкцијом) - ерозија, клизишта, јаруге, одрони, суфозије, спирање, бујице, транспорт наноса, површинско разарање тла, услед активности у рударству и металургији
-пропадање објеката народног градитељства,
-земљиште претежно лошег и релативно доброг бонитета - са могућим утицајем природних и антропогених процеса ерозије, загађивања водом, хемијским материјама и отпадом,
-неадекватно управљање заштитом животне средине на пољопривредним површинама,
-лоше стање државних шума и делом екстремно лоша станишта, знатно учешће зрелих и престарелих чистих састојина, девестираних састојина лошег квалитета и изданаčkih шума;
-недовољно истражена природна добра, низак степен заштите и културолошке валоризације, непланска градња (на подручјима Брестовачке бање и Борског језера) и др.;
-недовољна инфраструктура за одвођење и пречишћавање отпадних вода на подручју,
-недовољна опремљеност канализационом инфраструктуром у руралним насељима,
-лоша инфраструктура за прикупљање, третман и одлагање комуналног отпада на територији руралних средина,
-непостојање организованог сакупљања, транспорта и одлагања отпада у сеоским насељима,
-недовољно инвестирање у заштиту животне средине,
-застарелост технологије, недовољна искоришћеност и одржавање објеката експлоатације и прераде руда метала и неметала;
-неразвијен мониторинг животне средине и промена у простору, уз непостојање програма праћења стања животне средине и информационог система о стању параметара животне средине на подручју општине.

Поједина питања из области заштите животне средине нису била меродавна за разматрање и као таква оцењене су:

а) климатске промене и девастација озонског омотача - с обзиром да садашња и очекивана продукција CO₂ и других (пет) гасова са ефектом стаклене баште, или са утицајем на озонски омотач, на планском подручју није меродавна у негативном или позитивном смислу са становишта обавеза које наша земља има у односу на одговарајуће, релевантне међународне споразуме у вези климатских промена и заштите озонског омотача;

б) нејонизујуће зрачење - с обзиром да утицај постојећих и планом предвиђених објеката који су извор таквог зрачења није идентификован као значајан на нивоу овог плана и СПУ; процена утицаја тих објеката вршиће се, на основу локалних прописа и међународних искустава и стандарда, на нижим хијерахијским нивоима планирања и пројектовања;

в) јонизујуће зрачење - с обзиром да досадашња истраживања и сазнања о природном и другом зрачењу те врсте и садржају радионуклида не индикују опасност по здравље људи (појаве јонизујућег зрачења регистроване су из недемонтираних громобрана (код Злотске пећине, на крову Лак жице, кланице "Полет" и Дома културе), из јонизујућег детектора дима (спорстко-пословни центар "Младост"), јављача пожара (ФОД; РТБ, ватрогасни дом, Симпо, Нова тржница) као и из јонизујућих уређаја у погонима РТБ-а и погонима ТИР-а.), уз поштовање прописа и

обавеза из тих прописа у вези постојања и руковања материјалима и опремом која је извор зрачења; планским решењима се не предвиђају мере и радови којима би се стање у овој области животне средине могло погоршати.

3.2. ПРИКАЗ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

У поступку израде Просторног плана, у фази припреме Концепта, нису разматрана варијантна решења која су од значаја за заштиту животне средине и одрживи развој планског подручја, већ је у Стратешкој процени утицаја на животну средину вршено вредновање и коментар планских решења датих Просторним планом општине.

3.3. ПЛАНСКА РЕШЕЊА ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА

Са становишта циљева заштите животне средине и циљева стратешке процене утицаја, значајним и меродавним сматрају се планска решења која се односе на заштиту животне средине (зонирање подручја по нивоима загађености на висок, средњи, мали и незнатан степен загађености), заштиту природних и културних добара, физичку намену простора, експлоатацију минералних сировина, изградњу супра и инфраструктуре и решавање основних комуналних питања.

а) Зонирање заштите

На подручју општине се предвиђају четири категорије насеља и зона према очекиваним нивоима загађености и угрожености животне средине проузрокованих антропогеним притиском. Подручје загађене и деградиране животне средине (висок степен загађености) обухвата подручја експлоатације, металуршка постројења, локалитете постројења која подлежу обавезама из SEVESO II директиве, коридоре дуж постојећих државних путева I реда, локалитете флотациских јаловишта и депонија индустријског и опасног отпада. Подручје угрожене животне средине (средњи степен загађености) обухвата заштитне појасеве дуж постојећих и планираних државних путева II реда са могућошћу повремениог мањег прекорачења ГВИ, МДК вода и земљишта, нивоа буке; субопштинске центре и приградска насеља; локације постојећих несанитарних руралних депонија; подручја са емисијама јонизујућег зрачења, зоне угрожене ексцесивном и јаком ерозијом; насеља са производним капацитетима и др. Подручје претежно квалитетне животне средине (мали степен загађености) обухвата рурално залеђе Општине са традиционалном пољопривредом, у коме нема директног утицаја рударства и металургије, и постојећи и планирани туристички центри, односно туристичка подручја. У овој категорији налазе се и коридори општинских путева. Подручје квалитетне животне средине (незнатни степен загађености) обухвата споменике природе и евидентирана природна добра. Обухват појаса и зона заштите животне средине утврђује се на основу процене утицаја наведених инфраструктурних, индустријских и рударских објеката и радова на животну средину.

Просторна диференцијација подручја општине према категоријама квалитета животне средине дата је на *Карти: Зоне заштите животне средине и заштита природних и културних добара* Стратешке процене утицаја плана на животну средину.

Заштита природних и непокретних културних добара

На подручју општине Бор установљено/проглашено је само једно **заштићено подручје** – Споменик природе "Лазарев кањон", на површини од 1.755 ha, од чега се 1.176 ha налази на територији општине Бор (КО Злот I и Злот II) и 579 ha на територији општине Бољевац (КО Подгорац I). Заштићено подручје обухвата део слива Лазареве реке (са кањонима притока Демизлок, Појенска река и Микуљска река) и северне падине планине Малиник, на јужном ободу крашке површи Дубашница, у оквиру источног дела Кучајских планина. Утврђеним границама обухваћена су раније заштићена добра: строги резерват природе Малиник и спелеолошки

споменик природе Лазарева пећина, као и пећине Верњикица, Водена пећина и Хајдучица. У заштићеном подручју се: 1) забрањује изградња индустријских, металуршких и рударских објеката, асфалтних база, објеката за складиштење и продају деривата нафте и течног нафтног гаса, ветрогенератора, услужних складишта, магацина и хладњача, викендица и других породичних објеката за одмор, експлоатација минералних сировина и материјала речних корита и језера, преоравање природних травњака, привредни риболов, уношење инвазивних алохтоних врста, образовање депонија отпада; и 2) ограничава регулација и преграђивање водотока, хидротехнички радови, изградња малих хидроелектрана, објеката туристичког смештаја, угоститељства, туристичке инфраструктуре, изградња објеката саобраћајне, енергетске, комуналне и друге инфраструктуре, стамбених и економских објеката пољопривредних газдинстава, традиционално коришћење камена, глине и другог материјала за локалне потребе, изградња рибњака, објеката за конвенционално гајење домаћих животиња и дивљачи, риболов, лов, сакупљање гљива, дивљих биљних и животињских врста, газдовање шумама и шумским земљиштем, формирање шумских и пољопривредних монокултура, уношење врста страних за дивљи биљни и животињски свет регије у којој се налази заштићено подручје и примену хемијских средстава.

Природна добра евидентирана за заштиту на подручју општине Бор, за која у планском периоду треба утврдити статус заштићеног подручја су: природно добро "Беланица-Кучај" евидентирано за заштиту у рангу Парка природе, на коме се врше прелиминарна истраживања, на територији општине Бор обухвата две катастарске општине Злот 2 и Злот 5; и геолошка стаза у Брестовачкој бањи, у поступку припреме за заштиту.

С обзиром на богатство општине Бор у домену ексклузивних крашких појава и облика, атрактивних геоморфолошких формацијама и других феномена геонаслеђа и биодиверзитета, овим Просторним планом се идентификују следеће предеоне целине природних вредности за спровођење теренских истраживања и покретање израде студије заштите:

- Борско језеро са непосредном околином, укључујући палеовулканску купу "Тилва њагра", са посебно занимљивим геоморфолошким и вегетацијским карактеристикама;
- клисура Беле реке атрактивних геоморфолошких карактеристика;
- кањон реке Сурдуп са бигреним водопадима, "лонцима" и бигреним наслагама;
- палеовулканске купе Тилва Мика, Страхинова чука и Првулова чука, са значајним елементима геонаслеђа;
- појава латита Тимочке еруптивне зоне код Злота;
- Брестовачка бања са непосредном околином као предео изузетних одлика са традиционалним бањским насељем, културним наслеђем, изданцима вулканске брече и туфова; и
- евентуални други знаменити спелеолошки, геолошко-палеонтолошки и минералошко-петрографски објекти, ретки и типови станишта и сл., уколико се даљим истраживањима утврди њихово постојање на општинској територији.

Од **међународно значајних подручја**, на подручју Просторног плана заштићена су: Емералд подручја (подручја од посебног интереса за очување европске дивље флоре и фауне и природних станишта по основу Бернске конвенције): предели Лазаревог кањона (на два локалитета "Малиник" – букова прашума са реликтном врстом тисом на површини од 58 ha; и "Лазарева пећина" – геоморфолошка знаменитост) и Кучајских планина; међународно значајна подручја за биљке (IPA / Important Plant Area): предео Велики крш – Стол и клисура Лазареве реке; међународно и национално значајно подручје за птице (IBA / Important Bird Area): Злотска клисура; међународно значајна подручја за дневне лептире (PBA / Prime Butterfly Area): Велики крш – Стол и припадајући делови Малог крша и Дели Јована.

Најзначајнија праисторијска археолошка налазишта (заштићена културна добра) од раног енеолита до позног бронзаног доба су Чока лу Балаш код Кривеља, Лазарева пећина код Злота, Кучајна у Бору и Трњане код Брестовачке бање. Од осталих праисторијских налазишта, међу заштићеним добрима истичу се налазишта у Брестовцу (Ханов поток и Шљоканица са остацима праисторијских насеља и шљакишта), у Шарбановцу (Манастириште Баба Јона и Селиште Баба Јона, вишеслојна налазишта насеља и прераде руде из праисторије и римског доба) и у Злоту (Трвај, вишеслојно налазиште од гвозденог доба до раног средњег века), а међу евидентираним добрима налазишта у Бору (Кмпије, праисторијско насеље из периода енеолита) и Брестовачкој Бањи (Хајдучка чесма, остаци насеља). Значајнија заштићена налазишта из римског периода су у Танди (Мали Визак, остаци насеља и топионичарске делатности), Доњој Белој Реци (Страњик, остаци утврђења), Брестовцу (Ханов поток и Ханова фаца, остаци насеља и шљакишта), Метовници (Тимок, остаци већег стамбеног или фортификацијског објекта и Мускал, остаци насеља и шљакишта) и Злоту (Реон Кобила-Шетаће, остаци утврђења), а од евидентираних налазишта су на Столу (остаци утврђења), у Доњој Белој Реци (Марков камен, остаци утврђења, радионице за прераду руде и насеља) и у Бору (Старо гробље, остаци насеља). Од заштићених налазишта из средњег века значајнија су Горњане (Црквенац, остаци цркве и гробља) и Лука (Требућ, остаци рудника), а од евидентираних налазишта Горњане (Манастириште, остаци цркве), Доња Бела Река (Црквина, црква), Злот (Горња Стопања, средњовековно гробље) и Злот (Манастириште, остаци утврђења).

Међу културним наслеђем 19. и 20. века издвајају се: заштићена зграда "Француске касине", евидентирана стамбена колонија (Стара и Нова - Јужна колонија, које су подигли Французи и продужетак Јужне колоније коју су подигли Немци), спомен обележје посвећено Јеврејима на принудном раду у Борском руднику у време II светског рата и др. Меморијални споменици (у категорији споменика културе) у Бору и осталим насељима, везани за ослободилачке ратове су бројни и међу њима доминирају они из Другог светског рата.

Посебну целину непокретних културних добара чини заштићена просторна културно-историјска целина ужег подручја Брестовачке бање са заштићеним објектима Конаком Кнеза Милоша и Кнежевим дворцем. Целина и објекти нису категорисани, мада су важни за идентитет Бање и општине Бор. Аутентична вредност објеката конака и дворца донекле је умањена рестаурацијама (којима нису довољно поштоване изворне карактеристике објеката), као и недовољним одржавањем.

Од осталих заштићених, споменика културе у Општини посебно се истиче црква Успења Богородице у Слатини, у лошем стању, те су неопходне мере конзервације и рестаурације. Од осталих евидентираних непокретних културних добара истичу се цркве у Бору, Доњој Белој Реци, Горњану, Злоту и Кривељу.

б) Намена простора

У постојећој структури највећи део простора Општине намењен је пољопривреди (47.6%) и шумама (45.0%), затим, рударским активностима (1.8%), насељима, водотоцима и саобраћајницама. У протеклом периоду извршена је делимична рекултивација и то релативно малих површина територије Општине (око 0.1%).

Према планским предвиђањима до 2021. године биће повећане површине заузете рударским радовима, али ће у укупном билансу бити мање од постојећих због планиране рекултивације копова и јаловишта: рударство 2011. године 1558.5 ha, а 2021. године 1432.5 ha, рекултивација 2011. 107.2 ha а 2021. године 608.0 ha. Највећи део планиране рекултивације деградираног простора реализоваће се до 2015. године.

Код основних намена простора промене су усмерене на повећање површина под шумама са 45% на 49,2% територије Општине, или за око 3570 ha (не рачунајући рекултивисане површине). Ово

повећање је углавном на рачун пољопривредног земљишта нижег бонитета, ексцесивно еродибилних и контаминираних земљишта. Удео пољопривредних у укупним површинама смањио би се тако за око 5% (или за око 4100 ha).

За развој саобраћајне инфраструктуре предвиђено је око 50 ha земљишта, с тим да неће доћи до битних промена у укупном уделу ових површина. Грађевинско земљиште за планирану водопривредну, енергетску и телекомуникациону инфраструктуру утврђиваће се и билансирати одговарајућим урбанистичким планом у складу са планским решењима, пропозицијама и смерницама Просторног плана. Грађевинско земљиште за планиран развој туристичке инфраструктуре и зона у туристичким просторима утврђеним Просторним планом утврђиваће се и билансирати одговарајућим урбанистичким планом. Биланси основне намене простора за плански период до 2021. године приказани су у Табели 3.

Табела 3. Биланс намене простора Планског подручја 2011. и 2021.год. (у ha)

Период		Укупно	Пољопривреда	Шуме	Неплодно земљиште	Рударство и металург.	Рекултивација	Насеља	Водотоци	Саобраћајнице
2011.	ha	85631.8	40726.7	38541.1	896.0	1558.5	107.2	2865.5	523.0	413.8
	%	100.0	47.6	45.0	1.0	1.8	0.1	3.3	0.6	0.5
2021.	ha	85631.8	36619.8	42112.6	841.4	1432.5	608.0	3031.0	523.0	463.5
	%	100.0	42.8	49.2	1.0	1.7	0.7	3.5	0.6	0.5

в) Туризам

Развој туризма у општини Бор зависи од даље судбине РТБ Бор, односно од квалитета животне средине и природе којима је условљена валоризација туристичких ресурса. Ако се остане на монофункционалном концепту, што изгледа као извеснија варијанта, Бор са околином не само да неће постати туристичка дестинација, већ због евентуалног даљег угрожавања животне средине и природе може да изгуби и своје досадашње рекреативне и спортске функције (услед немогућности коришћења, пропадања или пренамене физичких садржаја ових активности), односно да уђе у категорију простора изразито и трајно непогодних за туризам и рекреацију. У концепцији диверзификованог развоја привреде, Бор, Брестовачка бања и Борско језеро, као и започети туристички центар на Црном врху, могли би да се интегришу у планирану примарну туристичку дестинацију Кучајских планина, под претпоставком да се неће остварити потенцијална експлоатација руде бакра на подручју Црног врха (за чије истраживање је дата концесија). Под претпоставком значајног поправљања стања угрожене животне средине и природе, у урбаном центру треба развити значајније облике пословног, конгресног и манифестационог туризма, засноване првенствено на урбаним условима постојећег и потенцијалног туристичког смештаја, постојећих и будућих садржаја јавних служби (посебно културе, трговине, сервиса, саобраћаја, здравства, администрације), саобраћајне и техничке инфраструктуре и комуналних служби, а делом и на мотивима културне баштине Бора.

Главни туристички мотиви биће и даље везани за: Брестовачку бању са стационарним бањским туризмом и излетничким туризмом на мотивима лечења, рекреације, природних вредности и културне баштине (са ресурсима и вредностима које треба организовати и интензивније валоризовати, уз изградњу балнеолошких, рекреативних и смештајних садржаја сходно капацитету ресурса и простора); затим, Борско језеро са стационарним одморишним, дечијим/омладинским, спортским и излетничким туризмом на мотивима рекреације, спорта и природних вредности (са уређеном обалом, спортско-рекреативним садржајима на води и сувом, туристичким смештајем са пратећим садржајима, уз услов да се у коришћењу језера приоритет да туризму, а да се технолошка вода за РТБ обезбеди на други начин, или да се коришћење воде ограничи на толерантне осцилације које се могу савладати употребом приобалних сплавов за купање и спортове на води); као и туристички центар "Јелен" на Црном врху са стационарним

одморишним, стационарним и излетничким спортским туризмом (уз ексклузивни туристички смештај, спортски блок, алпско и нордијско скијалиште). Опстанак и развој бање и језера, као и туристичког центра на Црном врху, зависиће од евентуалне одлуке о експлоатацији руде на том подручју.

Туристичке потенцијале треба валоризовати заједно са потенцијалима у суседним локалним заједницама, пре свега са општинама Жагубица и Зајечар. У општини Бор то су: излетничка екопонида кањона Лазареве реке и Злотских пећина, понуда ловишта Дубашнице, Кучајских шума и др., планинарска и скијашка понуда Стола, као и понуда сеоског туризма у удаљенијим насељима Злот, Горњане, Лука, Бучје, Метовница и Шарбановац. У општини Жагубица то је потенцијална понуда В. И М. Тиснице на западним падинама Црног врха и на источном делу Бељанице (са ловиштима). У општини Зајечар понуду од значаја за Бор чине Гамзиградска бања и археолошко налазиште Ромулијана (уз могуће обнављање ускоколосечне пруге).

Полазећи од оптимистичког концепта развоја туризма и туристичких потенцијала, утврђује се зонирање **туристичких подручја** Општине на:

- подручја природних добара, Брестовачке бање, Борског језера, Тилва Њагре и Црног врха;
- подручје обухваћеног источног дела природног добра Кучајске планине са спомеником природе Лазарев кањон, Дубашницом и Малиником;
- подручје природних добара Велики крш и Голи крш/Стол; и
- подручје обухваћеног западног дела природног добра Дели Јован.

Са наведеним природним и створеним потенцијалима и под наведеним еколошким условима, за туристичка подручја Општине процењује се оптимални број од око 5.000 туристичких лежајева (3.000 постојећих и 2.000 нових) у планском периоду. Од тога, у Бору је оптимално укупно 1.000 лежајева, претежно за кориснике пословног, конгресног и манифестационог туризма. У околини Бора оптимално је 4.000 лежајева (2.167 постојећих и 1.833 нових, укључујући у тај број и комерцијализовање око 50% викенд кућа), од тога 1.000 у Брестовачкој бањи, 1.300, на Борском језеру, 1.000 на Црном врху (завршавање планираних објеката), укупно 200 на локалитетима Злотске пећине, Дубашница и Стол и укупно 500 у селима Злот, Горњане, Лука, Бучје, Шарбановац и Метовница.

У даљем окружењу Бора нема већих еколошких ограничења за рекреацију и спорт, али је потребна значајна изградња одговарајућих садржаја и понуда активности. На Столу треба проширити и комплетирати започето мало алпско скијалиште (изградњом 1-2 ски-лифта и 2-3 ски-стазе, док би постојеће скијалиште остало у функцији ски-школе), уз уређење нордијске ски-стазе на Голом кршу, изградњу отворених терена за мале спортове, стреличарство, полетишта змајара и параглајдериста (са неопходним пратећим објектима у функцији скијалишта, угоститељства, свлачионица и санитарија). У оквиру кањона Лазареве реке и Злотских пећина, уз оспособљавање пећине Верњицица за поновну презентацију, треба уредити излетничке стазе. Ловишта Дубашница и Кучајске шуме треба организовати за интензивније комерцијално коришћење, а остала ловишта боље уредити и унапредити бројност и структуру ловне дивљачи. Од Бора према Брестовачкој бањи, Борском језеру, Црном врху (и даље ка Кучајским планинама), Столу-Голом кршу, Великом кршу и даље према Дели Јовану, треба уредити излетничке, излетничко-планинарске и планинарске стазе за пешаке, планинске бициклисте и јахаче (на посебним трасама и за хипове).

Оптимална организација активности и садржаја рекреације и спорта Општине подразумевала би: интегрални градски спортски центар у Бору; водено-копнени спортско-рекреативни комплекс у склопу језерског туристичког центра Борско језеро; балнеолошко-рекреативни комплекс у саставу бањског центра Брестовачка бања; скијашки комплекс у оквиру планинског туристичког центра на Црном врху; и пунктове – еко пункт на улазу у Лазарев кањон, спортско-рекреативни пункт Стол и ловачки пункт Дубашница.

в) Саобраћајна инфраструктура

Путна мрежа

Развој и подизање квалитета мреже путева на подручју Општине заснива се на следећим активностима: 1) изградњи обилазнице око Бора државног пута реда IБ-37¹ 2) реконструкцији и модернизацији локалних путева (100% удела савременог коловозног застора, нише за стајалишта јавног аутобуског превоза путника).

Предвиђена изградња обилазнице је на траси горњег пута са јужне стране насеља Бор и Брестовац. На обилазници би требало дефинисати две денивелисане раскрснице (петље) и то: у тачки одвајања изграђеног државног пута ДП IБ- 37 од планиране обилазнице ка Бору (јужна петља) и у тачки спајања државног пута II реда ДП-161 и обилазнице (северозападна петља на уласку у Брестовац са северозападне стране). Укрштања државног пута II реда ДП-161 и локалних путева ОП-1 и ОП-11 са трасом обилазнице нетреба да буду денивелисана. Треба омогућити фазну реализацију свих укрштања (тако да се обавља у нивоу уз потребне мере осигурања безбедности и резервисање простора потребног за њихову реализацију).

Планирано је да мрежа државних путева II реда претрпи реконструкцију и рехабилитацију коловозне конструкције.

Железнички саобраћај

У планском периоду не предвиђа се реконструкција железничких постројења. Путничка и теретне станице остаће и даље у употреби на истим локацијама. Побољшаће се ситуација у вези са осавремењивањем система вуче и опреме на регионалној железничкој прузи Мала Крсна-Мајданпек - Бор - Распутница 2 (Вражогрнац).

Ваздушни саобраћај

Просторним планом Републике Србије аеродром у Бору сврстан је у потенцијалне регионалне аеродроме.

Према актуелним плановима предвиђа се да се на мрежи регионалних аеродрома улаже у модернизацију полетно – слетне стазе и радио – навигациону опрему.²

Увођењем ваздушног комерцијалног саобраћаја битно би се побољшала приступачност општине Бор, чиме би се поспешиле и привредне активности.

г) Коришћење и заштита вода

Реализација нове, као и обнова постојеће водопривредне инфраструктуре на простору Општине Бор саставни је део две класе система предвиђених ППРС: (1) **Борског водоводног субсистема** као дела Подсистема Црног Тимока у оквиру Тимочког регионалног система за снабдевање водом насеља и (2) **Тимочког речног система** за снабдевање технолошким водом индустрије у оквиру РТБ-а Бор, за заштиту квалитета вода и за уређење водних

Вода за технолошке потребе и даље ће се обезбеђивати из Борског језера, која је и грађена за ту намену. Повећање биланса вода у том језеру, које има доста мали доток због мале површине слива, и даље ће се обављати из Злотског довода, у свим периодима када воде има довољно у Борском водоводу, као приоритетном кориснику. У тим периодима ће се у ПК Расподелна усмеравати према Борском језеру она количина воде која није неопходна Борском водоводу. Имајући у виду конструкцијске особености насуте Брестовачке бране и бочног прелива, као и постојање валобрана, постоји могућност да се у случају потребе кота нормалног успора повиси за око 0,5 m (додавање устава на садашњем слободном преливу), како би се остварила већа запремина акумулације која се може користити за регулисање протока за потребе индустрије РТБ Бор групе. Тај део запремине би се користио само краткотрајно, у водном делу године.

¹ У ППРС (2010) ова инвестиција је сврстана у период после 2014. године – параграф 448, страна 210 (период до 2014. године би требало да се искористи за припрему студијско – техничке документације)

² Ова инвестиција налази се у Нацрту Просторног плана Србије (2010), параграф 463, страна 217

Канализање и санитација насеља. Разматрано подручје лежи на подручју два слива, те су су планирана два независна канализациона сепарациона система: а) за насеља у сливу Борске реке - град Бор, б) за насеља у сливу Брестовачке реке.

(а) Канализација Бора у сливу Борске реке је мешовитог типа: главни колектори, који започињу од улива Болничког потока (дужине 7,1 km), решени су у виду општег система, док је канализациона мрежа решена као сепарациони систем. Садашњи тунелски одводник има задовољавајућу пропусну способност за падавине повратног периода 5 година. За ређе повратне периоде тунел долази под притисак, са озбиљним последицама по његову функционалност. Таква диспозиција биће неодржива у условима реализације ППОВ, те се мора обавити сепарација система и на главним одводницима.

(б) Канализација у сливу Брестовачке реке обухвата сва насеља у долини Брестовачке реке, од Брестовца низводно до Брестовачког језера, узводно. Сепарациони систем имају насеља на том сливу: Бор II, Металург и Бањско Поље, а Брестовачка бања и комплекс Борско језеро имају делимично канализацију за отпадне воде насеља. Брестовац нема канализацију. Све канализације тог слива се уливају у Брестовачку реку.

Велики проблем садашњег система града Бора је постојећи главни колектор - тунел, који делимично пролази старог плотајског испод јаловишта РТБ-а Бор. У тај колектор се уводе и отпадне воде насеља и атмосферске воде, те се ради о објекту у коме се до тада сепарациони систем канализације Бора претвара у мешовити систем. Тај тунелски одводник је на више места оштећен, те би његово испадање из функције имало озбиљне последице по град Бор.

д) Минералне сировине

Стратешки дугорочни **развој РТБ Бор** је кључна детерминанта будућег развоја привреде општине Бор. Развој комплекса подразумева нове крупне инвестиционе захвате у капиталне рударске, металуршке, прерађивачке, инфраструктурне и друге капацитете РТБ, као окосницу развоја и просторне организације на подручју Општине. Претпоставке развоја рударства и обојене металургије заснивају се на: тренду високих цена бакра на светском тржишту; расту тражње на светском тржишту бакра и производа (просечно 4% годишње); расположивим створеним рударско-прерађивачким, инфраструктурним капацитетима, кадру и институцијама, природним ресурсима руда бакра у борској општини и др.; додељеним концесијама за истраживања и експлоатацију лежишта на Црном Врху и осталом подручју; оценама да, иако у околним државама постоји суфицит концентрата бакра, истовремено, постоји дефицит прерађивачких (топионичких) капацитета (у Европи је присутан суфицит топионичких погона и дефицит руда бакра); одлуци РС о укидању царина на извоз бакра и производа у САД (2005.године); прописима ЕУ који налажу да минимум 51% производа који се извозе у ЕУ садрже домаће компоненте, да би производи (бакра) добили потврду о пореклу; обавезности примене регулативе о заштити животне средине базираним на директивама ЕУ (EIA, SEA, IPPC, ETS (до 2016.године), CCS и др.), као и на изгледном усвајању инструмента забране или ограничавања емисије живе (UNEP) до почетка 2013. године.

Пројектом "Реконструкција Топионице бакра и изградња Фабрике сумпорне киселине" и студијом EIA Study – New Smelter and Sulphuric Acid Plant Project, University of Belgrade, Faculty of Metallurgy, 2010., предвиђа се модернизација и реконструкција Топионице бакра и изградња Фабрике сумпорне киселине у оквиру постојећег комплекса у граду Бору, који ће се реализовати до 2014. године³. Планирана улагања се односе на комплекс концентратора из добијеног концентрата и производњу блистер бакарних производа, сумпорне киселине и других производа за извоз, применом FSF технологије компаније "Outotec". Укупан производни капацитет

³ Све процене стручних извора (ISCG, Aurubis, радови на интернационалној конференцији о бакру у Хамбургу, 2010.) указују да је на подручју Европе присутан суфицит топионичких капацитета. Међутим, на подручју Бора ради се о модернизацији постојеће топионице уз проширење њених капацитета.

Топионице биће око 80.000 t бакра и прерада око 400.000 t концентрата, углавном из сопствене производње РТБ Бор. Овом фазом обухваћен је и део еколошких пројеката према "Bor Regional Development Project" за изградњу постројења за третман шљаке и постројења за пречишћавање отпадних вода.

Дугорочни развој РТБ-Бор групе до 2021. године у области рударске производње бакра базира се на интензивном порасту експлоатације руде бакра: 1) површинском експлоатацијом на лежиштима Велики Кривељ и Церово (Краку Бугареску), као и јамском експлоатацијом из постојећих мањих рудних тела са већим садржајем бакра, злата и пратећих метала, 2) будућом подземном експлоатацијом лежишта Борска Река, 3) применом нових технологија у рударству и металургији. Производња бакра из шљаке биће обустављена после 2013.године.

Развојна политика Борског рударског басена⁴ базира се на принципима одрживог развоја и обухвата три аспекта:

1) економски

- обезбеђење одговарајућег дугорочног економског окружења за истраживање и рударске активности како би се обезбедила експлоатација и прерада минералних сировина;
- заштита ресурса минералних сировина кроз планирање коришћења земљишта за сигурну будућу доступност и експлоатацију;
- развој нових технологија у циљу већег (максималног) искоришћења минералних сировина и то у свим фазама од истраживања, преко експлоатације до испоруке потрошачима;
- промовисање енергетске ефикасности;

2) социјални

- промовисање суштинског доприноса експлоатације минералних сировина у друштву;
- промовисање транспарентности рударско-металуршког сектора, НВО и јавности (од локалног до националног нивоа), како би се дала подршка јасним и правовремено донетим одлукама у области истраживања, експлоатације и прераде;
- промовисање корпоративне одговорности рударског сектора; и

3) аспект животне средине:

- еколошко чишћење и санација животне средине;
- високо "хватање" сумпора од 98% (у односу на садашњих 40-50%);
- обезбеђење контроле прихватљивог нивоа ризика негативних утицаја на животну средину од рударства;
- промовисање очувања земљишта кроз рекултивацију и праксу континуалног мониторинга; и
- промовисање истраживања и развоја еколошких рударских метода (од почетка до краја експлоатације), ефикасног коришћења материјала, замене, рециклаже и коришћења најбољих расположивих техника.

Рудник и прерада пешчара у Доњој Белој Реци, приватизован 2011., планира интензивни раст експлоатације и прераде равне руде пешчара у наредних 20 година. У периоду 2012-2021.године планира се вађење 6,8 мил.t ископине са 4,5 мил.t равне руде. Улагањем у планирану производњу овај рудник и прерада би могли да постану највећа сировинска база кварцног стакларског песка у региону Југоисточне Европе која ће задовољавати потребе Србије и део за извоз. Према неким проценама, овакав развој комплекса могао би да привуче произвођаче равнoг стакла на подручје борске општине. Фабрика креча "Заграђе" планира интензивну експлоатацију креча на експлоатационом пољу које омогућава производњу за 20 година.

ђ) Енергетска инфраструктура

⁴ Извор: Основе управљања минералним сировинама Србије, РГФ, 2010.

У преносној електричној мрежи Србије планирана је реализација ТС 400/110 kV Бор 2. Инсталисана снага ове ТС је 150 + 300 MVA, а због старости трансформатора од 150 MVA (из 1971.) у периоду 2010-2015. године треба рачунати са његовом заменом. Мада би у овој ТС постојећа инсталисана снага била довољна до краја планског периода, ако се може очекивати да, при испаду јединице од 300 MVA, снага са којом ради ХЕ Ђердап 2 није мања од 120 MW и 40 MVA, нови трансформатор треба да буде снаге 300 MVA, као и остали трансформатори 400/110 kV у мрежи Србије. Раније рађене студије које су се бавиле избором оптималне снаге трансформатора 400/110 kV за мрежу Србије показале су да је оптимална снага 300 MVA.

Постојеће ТС 10/0,4 kV се задржавају, а будући број и размештај нових ТС 10/0,4 kV биће дефинисан кроз урбанистичке планове нижег реда у складу са наменом површина. Све ТС 10/0,4 градиће се као слободно стојећи типски објекти снаге 1 x 630 kVA или 2 x 630 kVA.

За прикључење малих хидроелектрана на електричну мрежу на подручју општине Бор биће неопходно изградити нове трафостанице и прикључне водове:

- за МХЕ снаге 1596 kV на реци Црни Тимок код Метовнице - ТС 35/x kV и прикључни вод 35 kV до ТС 35/10 kV "Шарбановац"; и
- за више МХЕ снаге до 500 kV на Злотској реци - ТС 10/x kV и прикључне водове 10 kV.

У наредном периоду предвиђа се доградња **топлификационог система** града Бора изградњом нових вреловода (на простору између објекта Новог Градског Центра и хотела "АЛБО", од огранка за МЗ "Металург" до објекта Тимочке дивизије 6, у МЗ "Старо селиште" и др.) и изградњом/реконструкцијом локалних котларница (уз коришћење котлова новије генерације на течно гориво, "пелете" или "чипс", уз могућност преласка на природни гас).

На основу "Пројекта геолошких истраживања нафте и гаса на територији Србије јужно од Саве и Дунава" (даље Пројекат) одобрена су НИС-у **нафтно-геолошка истраживања** (Решење бр.310-02-059/2010 од 01.04.2010.године) на истражном подручју који се у регистру истражних поља води под бројем 1915. Пројектом су предвиђене две фазе геолошких истраживања – регионална и детаљна геолошка истраживања нафте и гаса у периоду од 2010.до 2020 године. Пројектом за регионална геофизичка испитивања Србије – регионални профил Р4-10 изведен је по траси започетој северно од Ариља, преко Гуче, планине Јелица, Мрчајеваца, Кнића, јужно од Крагујевца, Јагодине, Сења, Сењског рудника, Равне реке, Пасуљанских ливада, Злота, Брестовачке бање, Кривеља, Дели Јована, Сикола и завршио се источно од Неготина на граници према Бугарској. Подручје Бора се налази у оквиру истражног региона "Тимок" на коме је планирано да се ураде гравиметријска и геомагнетска испитивања у обиму од 850 тачака, 2Д фрефлективна сеизмичка испитивања у обиму од 600 km и да се избуше четири бушотине.

Већ дужи низ година предвиђа се градња **гасовода** за источну Србију. Снабдевање општина источне Србије природним гасом, преко предузећа "Југоросгас", тесно је повезано са реализацијом магистралног гасовода Димитровград – Ниш и/или снабдевањем из правца Бугарске магистралним гасоводом "Јужни ток", јер обе варијанте обезбеђују потребне техничке услове за гасификацију Бора.

3.4. ПРЕТХОДНЕ КОНСУЛТАЦИЈЕ СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

У поступку израде Просторног плана и спровођења Стратешке процене утицаја на животну средину обављен је широк круг консултација са заинтересованим и надлежним организацијама и органима, у току којих су прибављени подаци, услови и мишљења већег броја субјеката, а посебно од:

- Министарства животне средине, рударства и просторног планирања,
- Министарства за инфраструктуру и енергетику,
- Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде,

- Министарства одбране, МУП - Сектор за ванредне ситуације,
 - ЈП "Путеви Србије",
 - Републичке агенције за телекомуникације,
 - ЈП "Железнице Србије"- Сектор за стратегију и развој,
 - Републичког завода за заштиту споменика културе,
 - Завода за заштиту споменика културе Ниш,
 - Завода за заштиту природе Србије,
 - Републичког сеизмолошког завода,
 - Републичког хидрометеоролошког завода Србије,
 - Агенције за заштиту животне средине Републике Србије,
 - ЈП "Електропривреда Србије" - Дирекција за развој и инвестиције, "Југоисток",
 - ЈП "Србијасад", Нови Сад,
 - Јавног водопривредног предузећа "Србијаводе",
 - Нафтне индустрије Србије - петрол промет,
 - НИС - Нафтагас,
 - ЈП "Транснафта" Панчево,
 - ЈП Електромрежа Србије"- Дирекција за пренос електричне енергије,
 - Телекома Србија,
 - Телекома Србија - Дирекција за технику,
 - Теленор д.о.о.,
 - VIP mobile,
 - Општинске управе Бора - Одељење за урбанизам, грађевинске и комуналне послове,
 - ЈП "Боговина" Бор,
 - ЈКП "Водовод" Бор,
 - ЈКП "3. октобар" Бор,
 - ЈП за стамбене услуге "Бор" и
 - ЈКП "Топлана" Бор.
- Сви ови контакти могу се сматрати релеватним за СПУ, посебно за оцену алтернатива и избор најповољнијих варијантних решења.

3.5. ПРОЦЕНА АЛТЕРНАТИВА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА БЕЗ ПРИМЕНЕ И СА ПРИМЕНОМ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Планско подручје се, према критеријумима Просторног плана Републике Србије може сврстати у групу подручја загађене и деградиране животне средине, са 2 издвојена најугроженија подручја (hot spots) у Републици Србији – РТБ и флотацијско јаловиште Велики Кривељ. Међу најзагађеније водотокове у Републици Србији спадају Црни Тимок (низводно од Зајечара) и Борска река (ван класе). Борски округ је међу областима са највећом емисијом гасова SO₂, NO_x и суспендованих честица. Највећи извор деградације и загађивања земљишта је експлоатација минералних сировина и неконтролисано и неадекватно одлагање индустријског отпада. РТБ Бор (рудник, млин, топионица и рафинација) преко Борске реке, Тимока, Кривељске реке и Дунава потенцијално могу да изазову прекогранично загађење воде у низводним подунавским земљама (Румунији и Бугарској).

У оквиру СПУ садржана је и кључна, само концептуално постављена дилема: да ли је за заштиту и одрживи развој планског подручја прихватљивија опција без имплементације плана или опција са пуном применом просторног плана.

По већини тестираних циљева и индикатора, опција са планом је у значајној предности, чиме се показало да просторни план обезбеђује успешну интеграцију на рационалном и прагматичком нивоу/контексту циљева и активности заштите и социо-економског и културног развоја целог планског подручја, односно модела одрживог развоја. Уважавајући основни циљ израде стратешке процене утицаја који подразумева заштиту животне средине и обезбеђивање имплементације стратегије одрживог развоја, неопходно је да резултат процене укаже на могуће негативне утицаје имплементације планских решења и да предложи мере за умањење или избегавање негативних утицаја.

СПУ подразумева разматрање најмање две основне варијанте

- 1) варијанта да се и не обезбеди имплементација Просторног плана (да се не спроводе планска решења и мере) и
- 2) варијанта која заступа доследну имплементацију Просторног плана

За процену ефеката варијанти на животну средину користи се метод матрице. На тај начин се, уважавајући претходно формулисане циљеве СПУ као и планске секторе, разматра утицај на стање предметне средине. Уважавајући да се СПУ ради за просторни план који се доноси за дужи временски период, што самим тим утиче на неизвесност у реализацији, примењен је метод израде сценарија развоја за сваки сектор плана, како би се омогућила процена позитивних и негативних утицаја изабраних варијанти.

3.5.1. Варијанта 1: Просторни развој без примене решења Просторног плана

Просторни план чини значајан интегративни и усмеравајући инструмент развоја Планског подручја, заједно са другим мерама и политикама којима држава утиче на управљање развојем. У случају да се настави коришћење простора без примене Просторног плана и одговарајућих државних мера, може доћи да поспешивања постојећих и могућих конфликта и то:

- даље угрожавање животне средине због очекиваног интензивног развоја производње и прераде бакра без неопходне еколошко-просторне и друге контроле и изостајање новог развојног циклуса на принципима и критеријумима одрживог развоја;
- даљи наставак девастације предела, угрожавање био и геодиверзитета и квалитета вадзуха, вода и земљишта неконтролисано експлоатацијом минералних сировина и шумских ресурса на планском подручју која може значајно угрозити животну средину;
- заостајање еколошко-просторне санације и рехабилитације деградираног простора у Бору и околини, нерешена питања комплекса хотела на Црном врху, и др.;
- запостављеност активне заштите, уређења и презентације непокретних културних добара и природних вредности;
- непостојање интегралног катастра загађивача на територији општине, нити програма активног праћења стања квалитета животне средине на подручју општине;
- високи енергетски захтеви привреде, слаба енергетска ефикасност, неразвијеност коришћења локалних извора обновљиве енергије
- недовољно искоришћени потенцијали за развој туризма; за адекватно активирање туристичких потенцијала, неопходно је обезбедити следеће предуслове: бољи маркетинг туристичке понуде; развој целогодишње туристичке понуде уз функционалну интеграцију више видова туризма на подручју општине и са непосредним окружењем; развој саобраћајне, комуналне и туристичке инфраструктуре; као и реконструкцију постојећих и реализацију нових смештајних капацитета;
- интерно угрожавање природе и природних вредности на урбаним површинама, са могућим значајнијим последицама;

- изузетно угрожавање квалитета воде река општине, услед индустријске производње, активности у рударству и металургији и људског немара; неадекватно одржавање главних колектора и канализационе мреже и нерешено пречишћавање отпадних вода, тако да су често површински токови и ван класе;
- непланска изградња нових објеката на локацијама где никад није била планирана изградња, као и нелегална доградња постојећих легалних објеката; драстично заостајање уређења и опремања грађевинског земљишта у односу на изградњу супраструктуре (без програма уређења грађевинског земљишта, или без њиховог спровођења);
- озбиљно заостајање реализације планиране инфраструктуре и комуналне опреме, посебно у погледу фекалне канализације (тамо где и постоји, не функционишу постројења за пречишћавање отпадних вода, нема индивидуалних система за пречишћавање вода – био поља и сл), атмосферске канализације;
- угроженост шума штетним абиотичким и биотичким факторима, штеточинама и пожарима, недовољне активности и финансија на заштити, нези и подизању шума;
- наставак демографског егзодуса; релативно неповољна квалификациона структура незапослених, неорганизованост села за производњу и пласман пољопривредних производа, и неразвијеност сеоског туризма, релативна неопремљеност села јавним услугама и службама, комунална неопремљеност, слабија саобраћајна приступачност руралним подручјима и др.;
- изложеност елементарним непогодама различитог интензитета – клизишта, ерозије, поплаве, електрична пражњења; и
- лоше стање у погледу еколошке „образованости“ становништва и мали удео учешћа јавности у питањима која се тичу заштите животне средине.

3.5.2. Варијанта 2: Просторни развој са применом Просторног плана

По варијанти која подржава уређење и коришћење простора уз примену, односно, имплементацију планских решења Просторног плана што омогућава да се у потпуности или делом обезбеди реализација потреба предметног подручја са становишта заштите и то:

- интензивирање коришћања природних ресурса (руда бакра, неметала, дрвног фонда, термоминералних извора, природних лепота и др.) уз нови развојни циклус заснован на обрасцима одрживог развоја и апсолутној заштити животне средине;
- активирање туристичких потенцијала и развој туризма;
- израда интегралног програма праћења стања животне средине и квалитета живота становника на подручју општине Бор, као основног документа за дефинисање мера заштите квалитета животне средине и живота становника;
- уређење еколошких зона и целина, сагласно Просторном плану РС;
- спречавање деградације природних вредности животне средине и предела посебних вредности;
- ограничавање промене намене простора, промене постојећег коришћења земљишта, појава стварања и лагеровања, као и привременог складиштења минералних сировина, промене морфологије терена, оштећења слике предела услед коришћења минералних сировина на подручју;
- реализација одрживих капацитета експлоатације природних ресурса сагласно еколошким захтевима;
- смањење нивоа буке и загађења из саобраћаја, експлоатације и индустрије, и ризика од појаве хазарда услед изливања опасних материја које се превозе градским саобраћајницама, државним путевима I и II реда;

- побољшање квалитета воде у свим токовима на територији Општине, које су, услед активности у рударству и металургији, људског немара, индустријских активности, излива канализације и депоновања комуналног отпада, изузетно угрожене и тренутно загађене преко дозвољених граница;
- уклањање кабастог отпада са обала и из корита река;
- адекватно одржавање главних колектора и канализационе мреже и решавање питања пречишћавања отпадних вода;
- рационалније и интензивније коришћење постојећег грађевинског земљишта и ограничавање ширења изградње у простору Општине;
- заштита пољопривредног и шумског земљишта и шума (државних и приватних од нелегалне и неконтролисане сече);
- смањење количине отпада, повећање степена рециклирања и успостављање система управљања комуналним отпадом;
- санација дивљих депонија и редовна евакуација отпада из руралних средина, санација општинске депоније и усмеравање свих токова отпада на планирану регионалну депонију за подручје Тимочке крајине;
- регулисање прикупљања, одвођења и руковања отпадним водама у руралним насељима, као и нередовно или одсуство одлагања комуналног отпада;
- решавање проблема индустријског и медицинског отпада евакуацијом на регионално складиште за централну Србију, и пречишћавања отпадних вода, проблема отпада из пољопривреде и неправилног коришћења агрохемикалија;
- развој система централизованог снабдевања топлотном енергијом општине Бор;
- обезбеђење предострожности за активности које могу да изазову негативне утицаје на околину или еколошки ризик, применом система процене утицаја на животну средину пре доношења инвестиционих одлука о развоју саобраћаја, привредних активности и изградње објеката;
- повећање обима инвестиција за заштиту животне средине;
- унапређење система управљања заштитом животне средине у Општини и предузећима;
- унапређење еколошке едукације и информисања о стању и проблемима заштите животне средине и укључивање јавности у процес доношења планских и инвестиционих одлука и у акције за очување и унапређење животне средине (према принципима Архуске конвенције);
- успостављање система сталног мониторинга свих параметара квалитета животне средине на појединим пунктовима у општини (земљишта, воде и ваздуха, квалитета живота становника);
- израда интегралног катастра загађивача природе и животне средине у општини Бор;
- израда процена утицаја на природу и животну средину свих планираних активности и садржаја, посебно каналисања и пречишћавања отпадних вода, саобраћаја, водоснабдевања, грејања и сакупљања смећа, даље експлоатације минералних сировина, као и електроинсталација, пољопривреде и др.

3.5.3. Резултати процене

1. Уколико се решења дата Просторним планом не реализују (неспровођење донетих планских докумената и/или одступање од планских решења) наставиће се: даље угрожавање животне средине због очекиваног интензивног развоја производње и прераде бакра без неопходне еколошко-просторне и друге контроле, даље загађење ваздуха, вода и земљишта продуктима експлоатације и прераде минералних сировина и рударских и индустријских активности, непланско коришћење шумских ресурса, непланска изградња нових објеката на локацијама где никад није била планирана изградња (у граду и у руралним срединама), као и нелегална доградња постојећих легалних објеката; озбиљно заостајање реализације планиране

инфраструктуре и комуналне опреме, посебно у погледу фекалне канализације (тамо где и постоји, не функционишу постројења за пречишћавање отпадних вода) и атмосферске канализације али и код грејања и сакупљања смећа у руралним срединама; нерешено питање уклањања медицинског и индустријског отпада са територије општине, нерешено питање централизованог снабдевања топлотном енергијом општине, што узрокује даље загађење ваздуха, неправилно коришћење агрохемикалија; даљи наставак ерозионих процеса на територији општине са потенцијално изузетно негативним последицама по животну средину, девастација непокретних културних добара, као и природних вредности, старење и напуштање села, пропадања сеоских домаћинстава и деградација система и мреже насеља и јавних служби на Планском подручју.

Ако се би се овај тренд наставио могли би се очекивати само негативни ефекти у сваком од наведених сектора у односу на циљеве стратешке процене утицаја на животну средину.

2. Имплементација Просторног плана ће условити развој са позитивним ефектима у свим наведеним секторима и отклањање до сада уочених негативних тенденција. Притом је неопходно вршити мониторинг индикатора који би могли да покажу потенцијалне негативне утицаје на животну средину (у погледу развоја саобраћаја и контролисане експлоатације минералних сировина, као и даљег развоја индустрије на предметном подручју).

На основу изнетог може се закључити да је варијанта примене предложеног Плана знатно повољнија у односу на варијанту да се План не примени.

3.6. ПРИКАЗ ВРСТЕ И КАРАКТЕРИСТИКА УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

3.6.1. Врста и предмет утицаја

Утицаји планских решења анализирају се на релацији: извор дејства - дејство -предмет (објекат) - последица.

Извори дејства су потребни радови и активности да се одређено планско решење реализује. Кључни извори дејства су планска решења у вези даље експлоатације минералних сировина и дефинисања нових локација за експлоатацију, изградње инфраструктуре и супраструктуре у непосредној функцији развоја планског подручја (посебно руралних средина), изградње путне мреже, реализације комуналних објеката, изградње далеководна и трафостаница, гасовода и других садржаја на планском подручју.

Од значаја за животну средину су и решења која се односе на коришћење и заштиту вода, развој пољопривреде, обнову становништва и развој мреже насеља. Такође, заштита природних вредности генерише утицаје који се вреднују са становишта циљева у Плану и циљева стратешке процене.

Дејства/утицаји на животну средину су по својој основној природи углавном механички, физички и хемијски, а могу бити и биохемијски и физиолошки. Предмет или објекат утицаја је медијум преко кога се дејство преноси, или на који се одражава. У овој СПУ ти су медијуми груписани у неколико основних категорија: природне вредности - биодиверзитет, културно-историјско и геонаслеђе, предео, шуме, ваздух, воде, земљиште, отпад, становништво и људско здравље.

Последица дејства је промена (особина, изгледа или функција), која је могућа у два смера: позитивном и негативном - посматрано са становишта задатих циљева, при чему се мала или незнатна промена игнорише и означава као стање без промене.

Дискутована релација између извора дејства и последице у пракси се исказује кроз веома сложене везе, због чињенице да сваки елемент ове релације има низ пратећих обележја, односно субособина, које ће бити приказане под појмом *карактеристике утицаја*.

3.6.2. Карактеристике утицаја - методологија и приказ оцено

Просторни план општине Бор, што је случај и код већине других планова и програма, генерише већину приказаних врста/типова утицаја и њихових ефеката, који су најчешће чврсто повезани и међусобно условљени, тако да их је тешко раздвојити. У спровођењу ове стратешке процене узете су у обзир могућности таквих утицаја, пре свега код ефеката који су оцењени као могуће (потенцијално) значајни. Посебно су размотрени ризици ефеката и очекиване промене објеката гео наслеђа, естетике предела и културно историјског наслеђа услед експлоатације и прераде минералних сировина, рударства и металургије, квалитета и режима вода, квалитета ваздуха, квалитета и плодности земљишта у односу на планска решења, врсту и капацитете туристичке изградње, развој пољопривреде, управљање водама и шумама и на проблеме настале услед непогода природне и антропогене генезе и др. У Табели 5 дат је приказ скале за процену утицаја према јачини утицаја који се оцењују бројевима од -3 до +3, где се знак минус односи на негативне, а знак плус на позитивне промене.

Табела 5: Критеријуми за оцењивање величине утицаја

Величина утицаја	Ознака	О п и с
Критичан	- 3	Јак негативан утицај
Већи	- 2	Већи негативан утицај
Мањи	- 1	Мањи негативни утицај
Нема утицаја, или нејасан утицај	0	Нема утицаја, нема података или није примењиво
Позитиван	+ 1	Мањи позитивни утицај
Повољан	+ 2	Већи позитиван утицај
Врло повољан	+ 3	Јак позитиван утицај

У Табели 6 приказани су критеријуми за вредновање просторних размера могућих утицаја.

Табела 6: Критеријуми за оцењивање просторних размера утицаја

Размере утицаја	Ознака	О п и с
Глобални	Г	Могућ глобални утицај
Државни	Н	Могућ утицај на националном нивоу
Регионални	Р	Могућ утицај на регионалном нивоу
Општински	О	Могућ утицај на општинском нивоу
Локални	Л	Могућ утицај у некој зони или делу општине

Вероватноћа утицаја се одређује према скали која је приказана у Табели 7

Табела 7: Скала за процену вероватноће утицаја

Вероватноћа	Ознака	Опис
100%	И	утицај извесан
више од 50%	В	утицај вероватан
мање од 50%	М	утицај могућ
мање од 1%	Н	утицај није вероватан

У односу на време трајања утицаја могу се дефинисати привремени - повремени (П) и дуготрајни (Д) ефекти.

На основу критеријума процене величине и просторних размера утицаја планских решења према циљевима стратешке процене обавља се евалуација значаја идентификованих утицаја. За утврђене значајне утицаје процењују се вероватноћа и време трајања. За Просторни план општине Бор посебно су значајни утицаји који имају јак позитиван или већи позитиван ефекат и јак негативан или већи негативан ефекат на целом подручју плана, односно на локалном, регионалном или националном нивоу планирања.

3.6.3. Процена утицаја планских решења прве етапе реализације Просторног плана на животну средину

Планска решења у плану која су обухваћена проценом утицаја на животну средину односе се на прву етапу реализације до 2016. године.

Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривреде

Планско решење	Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривреде
1.1	Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта
1.2	Израда стратегије одрживог пољопривредног развоја и израда агроколошких програма
1.3	Развој и реструктуирање пољопривредног сектора

Заштита и коришћење шума и шумског земљишта и развој ловишта

Планско решење	Заштита и коришћење шума и шумског земљишта и развој ловишта
2.1	Иновирање катастра/утврђивање стања шума у приватном власништву и развој система планирања и контроле газдовања приватним шумама
2.2	Израда и спровођење пројекта за подизање и одржавање оптималног квалитета и густине шумских саобраћајница, као и помоћне инфраструктуре
2.3	Очување површина и квалитета ловних станишта, применом планираних мера заштите и коришћења шума и пољопривредног земљишта

Рударство, индустрија, МСП и услуге

Планско решење	Рударство, индустрија, МСП и услуге
3.1	Израда техничке документације и студије оправданости за копове "Велики Кривељ" и "Церово - цементација"
3.2	Корекција постојећих граница санитарне и мониторинг зоне на подручју В.Кривеља; израда и реализација пројекта мониторинга заштите животне средине и мониторинга сеизмичког утицаја минирања у рудницима бакра "Велики Кривељ" и "Церово-цементација"
3.3	Припремање погона РТБ "Бор" за примену мера заштите животне средине, посебно у погледу санације емисија SO ₂ ; пепела, прашине, тешких метала и других загађујућих материја, уз примену принципа предострожности за нова улагања

Становништво, мрежа насеља и објеката јавних служби

Планско решење	Становништво, привредни развој, мрежа насеља и објеката јавних служби
4.1	Одржавање биолошке виталности и задржавање младог становништва на руралном подручју општине
4.2	Осигурање просторних и инфраструктурних услова за обнављање и подстицање привредне активности у руралном подручју
4.3	Уређење центара у мрежи насеља
4.4	Развој одрживе мреже услуга и објеката јавних служби

Инфраструктурни системи и објекти заједничке комуналне потрошње

Планско решење	Инфраструктурни системи и објекти заједничке комуналне потрошње
5.1	Повећање капацитета и побољшање нивоа саобраћајних услуга на путној мрежи
5.2	Успостављање режима санитарне заштите, обнова водоводног система и канализације насеља
5.3	Ефикасно управљање, експлоатација изграђене и развој планиране електроенергетске мреже и интензивније коришћење обновљивих извора енергије
5.4	Развој гасоводне мреже
5.5	Развој телекомуникација и поштанских услуга
5.6	Интегрално управљање комуналним отпадом и уређење гробља

Развој туризма, организација и уређење туристичких простора

Планско решење	Организација и уређење туристичких простора
6.1	Уређење и организација простора за туристичке намене

Заштита животне средине

Планско решење	Заштита животне средине
7.1	Ремедијација и рекултивација деградираног земљишта; унапређење рада постројења за спречавање штетних емисија из металургије и осталих загађујућих индустрија
7.2	Прерада рударских отпадних вода, санација колектора испод флотација; реконструкција канализационе мреже и изградња система за пречишћавање отпадних вода РТБ-а и града; ревитализација деградираних водотока и приобаља од флотацијске јаловине;
7.3	Ревизија ЛЕАП-а и израда стратешких процена и процена утицаја на животну средину свих приоритетних програма, планских докумената и пројеката

Заштита природних и непокретних културних добара

Планско решење	Заштита природних и непокретних културних добара
8.1	Заштита, презентација и контролисано коришћење природних добара
8.2	Заштита и презентација непокретних културних добара и њихове околине

Табела 8: Процена величине утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја

ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	ПЛАНСКА РЕШЕЊА																									
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3	4.4	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	5.6	6.1	7.1	7.2	7.3	8.1	8.2	
Обезбедити задовољавајући квалитет ваздуха смањењем емисије SO ₂ , тешких метала (арсена), азотних оксида и др.	0	0	0	0	+3	0	+3	+3	+3	+1	-1	0	+1	-2	0		+1	0	+1	-1	+3	0	+1	0	0	
Унапређење енергетске ефикасности применом чисте енергије	0	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	+3	0	0	0	0	0	0	0	0	
Смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину	0	0	0	+3	+3	0	+3	+3	+3	0	-1	0	0	-2	0	+2	+2	0	0	-1	+3	0	+1	0	0	
Унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина и спречавање отварања бесправних копова	+1	+1	0	+1	0	0	+3	+3	+3	0	0	0	0	0	+2	0	0	0	+2	0	+3	+2	+1	0	0	
Повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	+3	0	0	0	0	0	0	+3	+1	0	0	
Обезбеђивање пречишћавања отпадних вода	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	+3	0	0	0	0	0	0	+3	+1	0	0	
Умањење ефеката ерозије земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода	+1	0	0	+3	0	0	+1	+2	+1	0	0	0	0	0	+1	0	0	0	0	0	0	+2	0	0	0	
Смањење коришћења неадекватних агрохемикалија у пољопривреди	+2	+3	0	0	0	0	0	0	0	+11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Смањење количине комуналног отпада рециклирањем	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0		+1	0	0	0	0	0	+3	-1	0	0	+3	0	0	

ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	ПЛАНСКА РЕШЕЊА																								
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3	4.4	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	5.6	6.1	7.1	7.2	7.3	8.1	8.2
Обезбеђивање прикупљања отпада руралним подручјима плана и одлагање на регионалну депонију код Зајечара	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0	+1	+2	0	0	0	0	0	+3	0	0	0	+3	0	0
Очување, презентација и адекватно коришћење непокретних културних добара и очување етнографско-фолклорног наслеђа	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	0	+2	+2	0	0	0	0	0	0	+3	0	0	0	0	+3
Очување објеката народног градитељства	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	0	+2	+2	0	0	0	0	0	0	+3	0	0	0	0	+3
Заштита здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију	+1	+1	+1	+2	+2	+1	+3	+3	+3	+3	-1	+3	+3	+1	+1	+1	+1	+1	+2	+3	+3	+3	+3	+2	+2
Смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора	0	0	0	0	0	0	+2	+2	+3	0	-1	0	0	-2	0	-1	0	-1	0	-1	0	0	+1	0	0
Обезбеђење очувања шумског фонда	0	0	0	+3	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	0	0	0	0	+3	0
Обустављање непланске сече	0	0	0	+3	+1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+2	0	0	0	0	0	0	+3	0
Очување и унапређење шумске фауне и спречавање криволова	0	0	0	0	0	+3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	0
Унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине	0	0	0	0	0	0	0	+3	+3	+1	0	+1	+1	+1	0	0	0	+1	0	0	0	0	+3	+2	+2
Унапређење финансирања заштите животне средине	0	+3	0	+2	+2		+3	+3	+3	+1		+1	+1	0	0	0	0	0	0	+2	+2	+2	+3	+1	+1

Табела 9: Процена територијално-просторних утицаја планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја⁵

ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	ПЛАНСКА РЕШЕЊА																											
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3	4.4	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	5.6	6.1	7.1	7.2	7.3	8.1	8.2			
Обезбедити задовољавајући квалитет ваздуха смањењем емисије SO ₂ , тешких метала (арсена), азотних оксида и др.					O		O	O	O	O	O		O	R			R		O	L	R		O					
Унапређење енергетске ефикасности применом чисте енергије		L														O	R											
Смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину				L	L		O	O	O		L			L		O	O			L	O		O					
Унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина и спречавање отварања бесправних копова	L	O		O			O	O	O						L				L		O	O	O					
Повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода												O			O							R	O					
Обезбеђивање пречишћавања отпадних вода												O			O							R	O					
Умањење ефеката ерозије земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода	L			O			L	L	L						L							R						
Смањење коришћења неадекватних агрохемикалија у пољопривреди	L	O								O																		
Смањење количине комуналног отпада рециклирањем										O			O						R	L			O					

⁵ N-национални утицај, R-регионални утицај, O-општински утицај, L-локални утицај

ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	ПЛАНСКА РЕШЕЊА																								
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3	4.4	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	5.6	6.1	7.1	7.2	7.3	8.1	8.2
Обезбеђивање прикупљања отпада руралним подручјима плана и одлагање на регионалну депонију код Зајечара										O		O	O						R				O		
Очување, презентација и адекватно коришћење непокретних културних добара и очување етнографско-фолклорног наслеђа										L		O	O							O					N
Очување објеката народног градитељства										L		O	O							R					O
Заштита здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију	L	L	L	O	O	O	O	O	R	O	O	O	O	O	O	O	O	O	R	R	O	O	O	R	R
Смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора							O	O	O		O			L		L		L		L			O		
Обезбеђење очувања шумског фонда				O	O												L							O	
Обустављање непланске сече				O	O												L							O	
Очување и унапређење шумске фауне и спречавање криволова						O																		O	
Унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине								O	O	O		O	O	O				O					O	O	O
Унапређење финансирања заштите животне средине		O		O	O		L	L	O	O		O	O							O	O	O	O	O	O

Табела 10: Идентификација и евалуација стратешки значајних утицаја планских решења на животну средину и одрживи развој

Ознака	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја		Образложење
		Ознака циља СПУ	Ранг	
1.1	Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта	2.1	Л+1ВД	Наведено планско решење може имати већи позитивни локални дуготрајни вероватни утицај на унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина, извесни позитивни локални дуготрајни утицај на умањење ефеката ерозије као и већи локални позитивни утицај на смањење коришћења неадекватних агрохемикалија у пољопривреди.
		2.4	Л+1ИД	
		2.5	Л+2ВД	
1.2	Израда стратегије одрживог пољопривредног развоја и израда агроколошких програма	2.1	О+1ВД	Наведено планско решење може имати мањи позитивни општински дуготрајни вероватни утицај на унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина и нешто већи позитивни утицај на општинском нивоу умањење ефеката ерозије замљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода
		2.5	О+3ВД	
1.3	Развој и реструктурирање пољопривредног сектора	5.1	Л+1ВД	Наведено планско решење може имати већи позитивни локални утицај на заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију
2.1	Иновирање катастра/утврђивање стања шума у приватном власништву и развој система планирања и контроле газдовања приватним шумама	2.4	О+3МД	Наведено планско решење може имати веће позитивне утицаје на општинском нивоу на умањење ефеката ерозије замљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода, обезбеђење очувања шумског фонда, обустављање непланске сече, као и унапређење финансирања заштите животне средине
		6.1	О+3ВД	
		6.2	О+2МД	
		7.2	О+2МД	
2.2	Израда и спровођење пројекта за подизање и одржавање оптималног квалитета и густине шумских саобраћајница, као и помоћне инфраструктуре	1.1	О+3МД	Наведено планско решење може имати већи позитивни општински дуготрајни вероватни утицај на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије SO ₂ , тешких метала азотних оксида, као и већи позитивни могући утицај на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију, обезбеђење очувања шумског фонда, обустављање непланске сече, као и унапређење финансирања заштите животне средине
		5.1	О+2МД	
		6.1	О+1МД	
		6.2	О+1МД	
		7.2	О+2МД	

Ознака	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја		Образложење
		Ознака циља СПУ	Ранг	
2.3	Очување површина и квалитета ловних станишта, применом планираних мера заштите и коришћења шума и пољопривредног земљишта	5.1	О+1МП	Наведено планско решење може имати већи позитивни општински повремени могући утицај на заштиту здравља људи и стварање услова за одмор и рекреацију, као и већи позитивни општински дуготрајни вероватни утицај на очување и унапређење шумске фауне и спречавање криволова.
		6.3	О+3ВД	
3.1	Израда техничке документације и студије оправданости за копове "Велики Кривељ" и "Церово - цементација"	1.1	О+3ВД	Наведено планско решење може имати већи позитивни општински дуготрајни утицај веће вероватноће на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије SO ₂ , тешких метала азотних оксида као и смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора. , и на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију.
		1.3	О+ЗИД	
		2.1	О+ЗИД	
		5.1	О+3ВД	
		5.2	О+3ВД	Поред тога, ово планско решење имаће извесан позитивни дуготрајни утицај на смањење нивоа штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину и на унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина
3.2	Корекција постојећих граница санитарне и мониторинг зоне на подручју В.Кривеља; израда и реализација пројекта мониторинга заштите животне средине и мониторинга сеизмичког утицаја мињања у рудницима бакра "Велики Кривељ" и "Церово-цементација"	1.1	О+3ВД	Наведено планско решење може имати већи позитивни општински дуготрајни утицај веће вероватноће на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије SO ₂ , тешких метала азотних оксида као и смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора. , и на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију. Поред тога, ово планско решење имаће извесан позитивни дуготрајни утицај општинског типа на смањење нивоа штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину на унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине као и већи позитивни локални утицај на унапређење финансирања животне средине
		1.3	О+ЗИД	
		5.1	О+3ВД	
		7.1	О+ЗИД	
		7.2	Л+ЗИД	
3.3	Припремање погона РТБ "Бор" за примену мера заштите животне средине, посебно у погледу санације емисија SO ₂ ; пепела, прашине, тешких метала и других загађујућих материја, уз примену принципа предострожности за нова улагања	1.1	О+3ВД	Наведено планско решење може имати већи позитивни општински дуготрајни утицај веће вероватноће на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије SO ₂ , тешких метала азотних оксида као и смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора. Поред тога, ово планско решење имаће извесан позитивни дуготрајни утицај општинског типа на смањење нивоа штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину на унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине као и већи позитивни локални утицај на унапређење финансирања животне средине. Регионални утицај ово планско решење оствариваће у домену заштите здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију.
		1.3	О+ЗИД	
		5.1	Р+3ВД	
		7.1	О+ЗИД	
		7.2	Л+ЗИД	

Ознака	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја		Образложење
		Ознака циља СПУ	Ранг	
4.1	Одржавање биолошке виталности и задржавање младог становништва на руралном подручју општине	4.1	Л+3МД	Наведено планско решење може имати већи позитивни локални дуготрајни могући утицај на очување, презентацију и адекватно коришћење непокретних културних добара и очување етнофолклорног наслеђа и очување објекат анародног градитељства и могући дуготрајни утицај општинског типа на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију
		4.2	Л+3МД	
		5.1.	О+3МД	
4.2	Осигурање просторних и инфраструктурних услова за обнављање и подстицање привредне активности у руралном подручју	1.1	О-1МД	Наведено планско решење мање дуготрајне негативне утицаје на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије SO ₂ , тешких метала азотних оксида, заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију и смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора, уколико се не поштују адекватне мере заштите животне средине прописане кроз ову Стратешку процену
		5.1	О-1МД	
		5.2	О-1МД	
4.3	Уређење центара у мрежи насеља	4.1	О+2МД	Наведено планско решење може имати позитивни дуготрајни утицај општинског типа на очување, презентацију и адекватно коришћење непокретних културних добара и очување етнофолклорног наслеђа и очување објекат анародног градитељства и могући дуготрајни утицај општинског типа на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију .
		4.2	О+2МД	
		5.1	О+3МД	
4.4	Развој одрживе мреже услуга и објеката јавних служби	3.2	О+2МД	Наведено планско решење може имати позитивни дуготрајни утицај општинског типа на обезбеђивање прикупљања отпада на руралним подручјима плана и одлагање на регионалну депонију код Зајечара, као и наочување, презентацију и адекватно коришћење непокретних културних добара и очување етнофолклорног наслеђа и очување објекат анародног градитељства и могући дуготрајни утицај општинског типа на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију .
		4.1	О+2МД	
		4.2	О+2МД	
		5.1	О+3МД	
5.1	Повећање капацитета и побољшање нивоа саобраћајних услуга на путној мрежи	1.1	Р-2МД	Наведено планско решење може имати појачан негативни утицај регионалног типа на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије SO ₂ , тешких метала азотних оксида, као и изврстан дуготрајни утицај на смањење нивоа емисије штетних гасова у ваздуху до нивоа који не угрожавају животну средину и смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора
		1.3	Л-2ИД	
		5.2	Л-2ИД	
5.2.	Успостављање режима санитарне заштите, обнова водоводног система и канализације насеља	2.1	Л+2ВД	Наведено планско решење може имати већи позитивни локални дуготрајни утицај на унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина, као и дуготрајне могуће општинске позитивне утицаје на повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода и обезбеђивање пречишћавање отпадних вода
		2.2	О+3МД	
		2.3	О+3МД	

Ознака	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја		Образложење
		Ознака циља СПУ	Ранг	
5.3	Ефикасно управљање, експлоатација изграђене и развој планиране електроенергетске мреже и интензивније коришћење обновљивих извора енергије	1.2	O+3МД	Наведено планско решење може имати већи позитивни општински дуготрајни вероватни утицај на унапређење енергетске ефикасности применом чисте енергије, већи позитивни општински дуготрајни могући утицај на смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, може имати и позитивни општински дуготрајни могући утицај на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију.
		1.3	O+2ВД	
5.4	Развој гасоводне мреже	1.1	P+1МД	Наведено планско решење може имати позитивне дуготрајне утицаје регионалног типа на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије SO ₂ , тешких метала азотних оксида и унапређење енергетске ефикасности применом чисте енергије,, као и изврстан дуготрајни утицај општинског типа на смањење нивоа емисије штетних гасова у ваздуху до нивоа који не угрожавају животну средину
		1.2	P+3МД	
		1.3	O+2МД	
5.5	Развој телекомуникација и поштанских услуга	5.1	O+1МД	Наведено планско решење може имати позитивни општински дуготрајни могући утицај на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију и негативни утицај локалног типа на смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора
		5.2	Л-1МД	
5.6	Интегрално управљање комуналним отпадом и уређење гробља	3.1	P+3ВД	Наведено планско решење може имати већи позитивни регионални дуготрајни утицај смањење количине комуналног отпада рециклирањем, обезбеђивање прикупљања отпада на руралним подручјима плана и на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију.
		3.2	P+3ВД	
6.1	Уређење и организација простора за туристичке намене	1.3	Л-1МП	Наведено планско решење може имати негативни локални повремени могући утицај на смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину. С друге стране може имати и већи позитивни регионални дуготрајни вероватни утицај на очување, презентацију и адекватно коришћење непокретних културних добара и очување етнографско-фолклорног наслеђа, као и већи позитивни национални дуготрајни вероватни утицај на очување објеката народног градитељства
		4.1	P+3ВД	
		4.2	P+3ВД	
7.1	Ремедијација и рекултивација деградираног земљишта; унапређење рада постројења за спречавање штетних емисија из металургије и осталих загађујућих индустрија	1.1	P+3МД	Наведено планско решење може имати већи позитивни регионални дуготрајни могући утицај на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије SO ₂ , тешких метала азотних оксида, већи позитивни општински дуготрајни вероватни утицај на смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину и унапређење квалитета земљишта деградираног експлоатацијом минералних сировина, и може имати већи позитивни општински дуготрајни утицај на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију.
		1.3	O+3ВД	
		2.1	O+3ВД	
		5.1	O+3МД	

	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја		Образложење
		Ознака циља СПУ	Ранг	
7.2	Прерада рударских отпадних вода, санација колектора испод флотација; реконструкција канализационе мреже и изградња система за пречишћавање отпадних вода РТБ-а и града; ревитализација деградираних водотока и приобаља од флотацијске јаловине;	2.2 2.3 2.4	Р+3МД	Наведено планско решење може имати већи позитивни регионални дуготрајни утицај на повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода, повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода и умањење ефеката водне ерозије земљишта. Наведено решење такође ће имати извешан дуготрајни позитивни утицај општинског типа на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију. а
		5.1	О+3ИД	
7.3	Ревизија ЛЕАП-а и израда стратешких процена и процена утицаја на животну средину свих приоритетних програма, планских докумената и пројеката	1.1 1.2 1.3 2.1 2.2 2.3 3.1 3.2 5.1 5.2 7.1 7.2	О+3МД О+1МД	Наведено планско решење може имати већи позитивни општински дуготрајни утицај на на скоро све циљеве стратешке процене. Израда новог ЛЕАП и стратешких процена и рпоцена утицаја на животну средину позитивно ће се одразити посебно на унапређење финансирања заштите животне средине и унапређење информисаности јавности о питањима животне средине
8.1	Заштита, презентација и контролисано коришћење природних добара	5.1 6.1 6.2 6.3	Р+2МД О+3МД О+3МД О+3МД	Наведено планско решење може имати већи позитивни регионални дуготрајни могући утицај на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију, већи позитивни општински дуготрајни могући утицај на обезбеђење очувања шумског фонда, такође може имати и већи позитивни општински дуготрајни могући утицај на обустављање непланске сече, и већи позитивни општински дуготрајни могући утицај на очување и унапређење шумске фауне и спречавање криволава.
8.2	Заштита и презентација непокретних културних добара и њихове околине	4.1 4.2 5.1	Н+3ВД О+3ВД Р+3ВД	Наведено планско решење може имати већи позитивни општински дуготрајни могући утицај на очување, презентацију и адекватно коришћење непокретних културних добара и , већи општински позитивни ефекат на очување етнографско-фолклорног наслеђа, а такође може имати већи позитивни регионални дуготрајни вероватни утицај на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију.

На основу идентификације и евалуације стратешки значајних утицаја планских решења на животну средину и одрживи развој могуће је закључити да ће следећа решења остварити веће позитивне или негативне утицаје на циљеве Стратешке процене и то:

Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта

Наведено планско решење може имати већи позитивни локални дуготрајни вероватни утицај на унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина, извесни позитивни локални дуготрајни утицај на умањење ефеката ерозије као и већи локални позитивни утицај на смањење коришћења неадекватних агрохемикалија у пољопривреди.

Израда стратегије одрживог пољопривредног развоја и израда агроеколошких програма

Наведено планско решење може имати мањи позитивни општински дуготрајни вероватни утицај на унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина и нешто већи позитивни утицај на општинском нивоу умањење ефеката ерозије земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода

Развој и реструктуирање пољопривредног сектора

Наведено планско решење може имати већи позитивни локални утицај на заштиту здравља становника и стварање услова за одмор и рекреацију

Иновирање катастра/утврђивање стања шума у приватном власништву и развој система планирања и контроле газдовања приватним шумама

Наведено планско решење може имати веће позитивне утицаје на општинском нивоу на умањење ефеката ерозије земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода, обезбеђење очувања шумског фонда, обустављање непланске сече, као и унапређење финансирања заштите животне средине

Израда и спровођење пројекта за подизање и одржавање оптималног квалитета и густине шумских саобраћајница, као и помоћне инфраструктуре

Наведено планско решење може имати већи позитивни општински дуготрајни вероватни утицај на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије SO₂, тешких метала азотних оксида, као и већи позитивни могући утицај на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију, обезбеђење очувања шумског фонда, обустављање непланске сече, као и унапређење финансирања заштите животне средине

Очување површина и квалитета ловних станишта, применом планираних мера заштите и коришћења шума и пољопривредног земљишта

Наведено планско решење може имати већи позитивни општински повремени могући утицај на заштиту здравља људи и стварање услова за одмор и рекреацију, као и већи позитивни општински дуготрајни вероватни утицај на очување и унапређење шумске фауне и спречавање криволава.

Израда техничке документације и студије оправданости за копове "Велики Кривељ" и "Церово - цементација"

Наведено планско решење може имати већи позитивни општински дуготрајни утицај веће вероватноће на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије SO₂, тешких метала азотних оксида као и смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора, и на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију.

Поред тога, ово планско решење имаће извешан позитивни дуготрајни утицај на смањење нивоа штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину и на унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина

Корекција постојећих граница санитарне и мониторинг зоне на подручју В.Кривеља; израда и реализација пројекта мониторинга заштите животне средине и мониторинга сеизмичког утицаја минирања у рудницима бакра "Велики Кривељ" и "Церово-цементација"

Наведено планско решење може имати већи позитивни општински дуготрајни утицај веће вероватноће на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије SO₂, тешких метала азотних оксида као и смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора, и на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију.

Поред тога, ово планско решење имаће извешан позитивни дуготрајни утицај општинског типа на смањење нивоа штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину на унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине као и већи позитивни локални утицај на унапређење финансирања животне средине

Припремање погона РТБ "Бор" за примену мера заштите животне средине, посебно у погледу санације емисија SO₂; пепела, прашине, тешких метала и других загађујућих материја, уз примену принципа предострожности за нова улагања

Наведено планско решење може имати већи позитивни општински дуготрајни утицај веће вероватноће на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије SO₂, тешких метала азотних оксида као и смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора.

Поред тога, ово планско решење имаће извешан позитивни дуготрајни утицај општинског типа на смањење нивоа штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину на унапређење информисаности јавности о питањима животне средине и успостављање система мониторинга параметара животне средине као и већи позитивни локални утицај на унапређење финансирања животне средине. Регионални утицај ово планско решење оствариваће у домену заштите здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију.

Одржавање биолошке виталности и задржавање младог становништва на руралном подручју општине

Наведено планско решење може имати већи позитивни локални дуготрајни могући утицај на очување, презентацију и адекватно коришћење непокретних културних добара и очување етнофолклорног наслеђа и очување објеката народног градитељства и могући дуготрајни утицај општинског типа на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију

Осигурање просторних и инфраструктурних услова за обнављање и подстицање привредне активности у руралном подручју

Наведено планско решење мање дуготрајне негативне утицаје на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије SO₂, тешких метала азотних оксида, заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију и смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора, уколико се не поштују адекватне мере заштите животне средине прописане кроз ову Стратешку процену

Уређење центара у мрежи насеља

Наведено планско решење може имати позитивни дуготрајни утицај општинског типа на очување, презентацију и адекватно коришћење непокретних културних добара и очување етнофолклорног

наслеђа и очување објекат анародног градитељства и могући дуготрајни утицај општинског типа на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију .

Развој одрживе мреже услуга и објеката јавних служби

Наведено планско решење може имати позитивни дуготрајни утицај општинског типа на обезбеђивање прикупљања отпада на руралним подручјима плана и одлагање на регионалну депонију код Зајечара, као и наочување, презентацију и адекватно коришћење непокретних културних добара и очување етнофолклорног наслеђа и очување објекат анародног градитељства и могући дуготрајни утицај општинског типа на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију .

Повећање капацитета и побољшање нивоа саобраћајних услуга на путној мрежи

Наведено планско решење може имати појачан негативни утицај регионалног типа на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије SO₂, тешких метала азотних оксида, као и извешан дуготрајни утицај на смањење нивоа емисије штетних гасова у ваздуху до нивоа који не угрожавају животну средину и смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора

Успостављање режима санитарне заштите, обнова водоводног система и канализације насеља

Наведено планско решење може имати већи позитивни локални дуготрајни утицај на унапређење квалитета земљишта девастираног експлоатацијом минералних сировина, као и дуготрајне могуће општинске позитивне утицаје на повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода и обезбеђивање пречишћавање отпадних вода

Ефикасно управљање, експлоатација изграђене и развој планиране електроенергетске мреже и интензивније коришћење обновљивих извора енергије

Наведено планско решење може имати већи позитивни општински дуготрајни вероватни утицај на унапређење енергетске ефикасности применом чисте енергије, већи позитивни општински дуготрајни могући утицај на смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину, може имати и позитивни општински дуготрајни могући утицај на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију.

Развој гасоводне мреже

Наведено планско решење може имати позитивне дуготрајне утицаје регионалног типа на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије SO₂, тешких метала азотних оксида и унапређење енергетске ефикасности применом чисте енергије, као и извешан дуготрајни утицај општинског типа на смањење нивоа емисије штетних гасова у ваздуху до нивоа који не угрожавају животну средину

Развој телекомуникација и поштанских услуга

Наведено планско решење може имати позитивни општински дуготрајни могући утицај на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију и негативни утицај локалног типа на смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора.

Интегрално управљање комуналним отпадом и уређење гробља

Наведено планско решење може имати већи позитивни регионални дуготрајни утицај на смањење количине комуналног отпада рециклирањем, обезбеђивање прикупљања отпада на руралним подручјима плана и на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију.

Уређење и организација простора за туристичке намене

Наведено планско решење може имати негативни локални повремени могући утицај на смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину. С друге стране, може имати и већи позитивни регионални дуготрајни вероватни утицај на очување, презентацију и адекватно коришћење непокретних културних добара и очување етнографско-фолклорног наслеђа, као и већи позитивни национални дуготрајни вероватни утицај на очување објекта народног градитељства

Ремедијација и рекултивација деградираног земљишта; унапређење рада постројења за спречавање штетних емисија из металургије и осталих загађујућих индустрија

Наведено планско решење може имати већи позитивни регионални дуготрајни могући утицај на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем емисије SO₂, тешких метала азотних оксида, већи позитивни општински дуготрајни вероватни утицај на смањење нивоа емисије штетних материја у ваздуху до нивоа који не угрожава животну средину и унапређење квалитета земљишта деградираног експлоатацијом минералних сировина, и може имати већи позитивни општински дуготрајни утицај на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију.

Прерада рударских отпадних вода, санација колектора испод флотација; реконструкција канализационе мреже и изградња система за пречишћавање отпадних вода РТБ-а и града; ревитализација деградираних водотока и приобаља од флотацијске јаловине;

Наведено планско решење може имати већи позитивни регионални дуотрајни утицај на повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода, повећање уредног снабдевања водом и обезбеђивање канализације за кориснике водовода и умањење ефеката водне ерозије земљишта. Наведено решење такође ће имати извесан дуготрајни позитивни утицај општинског типа на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију.

Ревизија ЛЕАП-а и израда стратешких процена и процена утицаја на животну средину свих приоритетних програма, планских докумената и пројеката

Наведено планско решење може имати већи позитивни општински дуготрајни утицај на на скоро све циљеве стратешке процене. Израда новог ЛЕАП и стратешких процена и процена утицаја на животну средину позитивно ће се одразити посебно на унапређење финансирања заштите животне средине и унапређење информисаности јавности о питањима животне средине.

Заштита, презентација и контролисано коришћење природних добара

Наведено планско решење може имати већи позитивни регионални дуготрајни утицај на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију, већи позитивни општински дуготрајни могући утицај на обезбеђење очувања шумског фонда. Такође може имати и већи позитивни општински дуготрајни утицај на обустављање непланске сече, и већи позитивни општински дуготрајни утицај на очување и унапређење шумске фауне и спречавање криволава.

Заштита и презентација непокретних културних добара и њихове околине

Наведено планско решење може имати већи позитивни општински дуготрајни утицај на очување, презентацију и адекватно коришћење непокретних културних добара и већи општински позитивни ефекат на очување етнографско-фолклорног наслеђа, а такође може имати већи позитивни регионални дуготрајни вероватни утицај на заштиту здравља становништва и стварање услова за одмор и рекреацију.

3.6.4. Идентификација и евалуација стратешки значајних утицаја планских решења на животну средину и одрживи развој по SOTAVENTO методологији

Поред наведених систематизација утицаја планских решења на животну средину, могуће је извршити и детерминисање утицаја плана у односу на врсту, дужину трајања утицаја, развој утицаја, извор, реверзибилност утицаја, могућност интервенције, односно анулирања утицаја, трајање, континуитет, важност утицаја или степен неопходне интервенције.

Ефекте, односно утицаје, у складу са претходно наведеном категоризацијом сврставају се у неколико категорија и то⁶:

1) у односу на врсту утицаја

- позитивни (+) (они који се сматрају позитивним са становишта стручне и научне јавности, становника, у контексту комплетних економских и еколошких анализа његових предности)
- негативни (-) (они чије дејство изазива девастацију естетских, природних и културних вредности, или пораст загађења било ког од параметара животне средине)
- нулти (Null - 0) (они који се не могу сматрати ни позитивним ни негативним)

2) у односу на дужину трајања утицаја

- привремени (TEM) (чији утицај траје краћи временски период)
- трајни (PEM) (чији утицај има изузетно дуг временски период)

3) у односу на развој утицаја

- једноставни (SIM) (чији утицај има ефекат само на локалном, индивидуалном нивоу, без опасности од изазивања споредних ефеката)
- кумулативни ефекти (CUM) (настају када појединачна планска решења немају значајан утицај, а неколико индивидуалних ефеката заједно могу да имају значајан ефекат; као пример се може навести загађивање ваздуха, вода или пораст нивоа буке)
- синергетски ефекти (SIN) (настају у интеракцији појединачних утицаја који производе укупни ефекат који је већи од простог збира појединачних утицаја; синергетски ефекти се најчешће манифестују код људских заједница и природних станишта)

4) у односу на извор утицаја

- директни (DIR) (чији се утицај огледа кроз тренутну манифестацију на неки параметар животне средине)
- индиректни (IND) (чији се утицај огледа кроз посредно деловање на поједине параметре животне средине)

5) у односу на реверзибилност

- реверзибилни (REV) (чији утицај животна средина може неутралисати у средњерочном периоду, путем сопствених механизма)
- неревверзибилни (IRV) (када је утицај толико јак да су потребне изузетно велике интервенције да би се вратило постојеће стање)

6) у односу на могућност анулирања утицаја

- утицаји који могу бити неутрализовани (REC) (када је утицај могуће неутрализовати путем природних или антропогених интервенција,)
- утицаји који не могу бити неутрализовани (IRC) (када је утицај толико изражен да је немогуће неутралисати га чак ни интервенцијом човека)

⁶ Вредновање је извршено на основу SOTAVENTO методе примењене приликом формирања еолских поља у Шпанији
<http://www.sotaventogalicia.com/index.php>

7) у односу на трајност утицаја

- периодичан (**PER**) (када је утицај дуготрајан и континуалан)
- нерегуларан (**IRG**) (када је утицај инцидентан, односно када се дешава без репетитивности или фазности)

8) у односу на континуитет утицаја

- континуалан (**CON**) (када се промене дешавају у континуитету без наглих и нерегуларних манифестација)
- дисконтинуални (**DIS**) (када се алтерације дешавају дисконтинуално)

9) у односу на важност

- изразито мали значај (**VERY LOW**)
- мали значај (**LOW**)
- средњи значај (**MEDIUM**)
- велики значај (**HIGH**)
- врло велики значај (**VERY HIGH**)

10) у односу на степен неопходне интервенције

- подношљив (**COMP**) (када је могућност неутрализовања утицаја тренутна након прекида утицаја и није неопходна интервенција човека)
- умерен (**MOD**) (када постоји могућност неутрализације утицаја, али уз помоћ антропогеног фактора)
- јак (**SEVE**) (када неутрализација утицаја захтева већи степен интервенције и дужи период опоравка параметара природе)
- критичан (**CRITICAL**) (то су утицаји чији је значај толико велики да изазивају трајну девастацију природних вредности, без могућности опоравка)

На основу наведене систематизације утицаја извршено је и њихово вредновање у односу на планска решења прве етапе реализације Плана до 2016. године, са потенцијалим еколошким негативним утицајем. То су планска решења у области развоја саобраћајне и електроенергетске инфраструктуре, привредних активности и развоја туризма. Они су додатно вредновани наведеном методом како би се указало на степен интервенције и формирао сет мера за њихову евентуалну неутрализацију.

Табела 11: Идентификација и евалуација стратешки значајних утицаја планских решења на животну средину и одрживи развој по SOTAVENTO методи

Ознака	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја	
		Ознака циља СПУ	Ранг
4.1	Осигурање просторних и инфраструктурних услова за обнављање и подстицање привредне активности у руралном подручју	1.1	-, PEM, SIN, DIR, REV, REC, PER, DIS, MEDIUM, MOD
		5.1	-, PEM, CUM, DIR, REV, REC, PER, DIS, HIGH, COMP
		5.2.	-, PEM, SIN, DIR, REV, REC, PER, DIS, LOW, MOD
5.1	Повећање капацитета и побољшање нивоа саобраћајних услуга на путној мрежи	1.1	-, PEM, SIN, DIR, REV, REC, PER, DIS, MEDIUM, MOD
		1.3	-, PEM, SIN, DIR, REV, REC, PER, DIS, HIGH, COMP
		5.2	-, PEM, SIN, DIR, REV, REC, PER, DIS, MEDIUM, MOD
5.3	Ефикасно управљање, експлоатација изграђене и развој планиране електроенергетске мреже и интензивније коришћење обновљивих извора енергије	5.2	-, PEM, SIN, DIR, REV, REC, PER, DIS, MEDIUM, MOD
6.1	Уређење и организација простора за туристичке намене	1.3	-, TEM, CUM, IND, REV, REC, PER, DIS, LOW, COMP
		3.1	-, TEM, CUM, IND, REC, REC, PER, DIS, MEDIUM, COMP

3.6.5. Резиме значајних утицаја Плана

Реализација Просторног плана не импликује значајније неповољне односно неприхватљиве ефекте на животну средину који се не могу контролисати и који доводе у питање обележја и вредности природе и квалитет животне средине, са становишта националних прописа и стандарда и међународних препорука и не индикује ризик угрожавања здравља људи.

На основу спроведених оцена утицаја могуће је извести одређене закључке.

Осигурање просторних и инфраструктурних услова за обнављање и подстицање привредне активности у руралном подручју

Наведено планско решење може имати:

- 1) негативне, трајне синергетске ефекте на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем нивоа емисија, чији утицај животна средина путем сопствених механизма може неутралисати у средњерочном периоду. или путем антропогених интервенција (применом мера датих овом Стратешком проценом). Ови утицаји могу се сматрати дуготрајним и дисконтинуалним и имају средњи значај;
- 2) негативне, трајне, кумулативне ефекте на заштиту здравља становника, чији утицај животна средина путем сопствених механизма може неутралисати у средњерочном периоду. Ови утицаји могу се сматрати дуготрајним и дисконтинуалним и имају велики значај; и
- 3) негативне, трајне, синергетске ефекте на смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора, чији утицај животна средина путем сопствених механизма може неутралисати у средњерочном периоду. путем антропогених интервенција (кроз примену мера датих овом Стратешком проценом). Ови утицаји могу се сматрати дуготрајним и дисконтинуалним и имају мали значај.

Повећање капацитета и побољшање нивоа саобраћајних услуга на путној мрежи

Наведено планско решење може имати

- 1) негативне, трајне синергетске ефекте на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем нивоа емисија, чији утицај животна средина путем сопствених механизма може неутралисати у средњерочном периоду. или путем антропогених интервенција (кроз примену мера датих овом Стратешком проценом). Ови утицаји могу се сматрати дуготрајним и дисконтинуалним и имају средњи значај; и
- 2) негативне, трајне синергетске ефекте на смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора, чији утицај животна средина путем сопствених механизма може неутралисати у средњерочном периоду. Ови утицаји могу се сматрати дуготрајним и дисконтинуалним и имају мали значај.

Ефикасно управљање, експлоатација изграђене и развој планиране електроенергетске мреже и интензивније коришћење обновљивих извора енергије

Наведено планско решење може имати негативне, трајне, синергетске ефекте на смањење буке и вибрација у оквиру изграђених простора, чији утицај животна средина путем антропогених интервенција (кроз примену мера датих овом Стратешком проценом) неутралисати у средњерочном периоду. Ови утицаји могу се сматрати дуготрајним и дисконтинуалним и имају средњи значај

Уређење и организација простора за туристичке намене

Наведено планско решење може имати:

- 1) негативне, привремене, кумулативне, индиректне ефекте на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем нивоа емисија, чији утицај животна средина путем сопствених механизма може неутралисати у средњерочном периоду. Ови утицаји могу се сматрати дуготрајним и дисконтинуалним и имају мали значај;

2) негативне, привремене, кумулативне, индиректне ефекте на обезбеђивање задовољавајућег квалитета ваздуха смањењем нивоа емисија, чији утицај животна средина путем антропогених интервенција може неутралисати у средњерочном периоду. Ови утицаји могу се сматрати дуготрајним и дисконтинуалним и имају средњи значај.

Посебни повољни/позитивни ефекти планских решења су:

- очување и презентација и ревитализација природних вредности, специјске, генетичке и екосистемске разноврсности и предеоних карактеристика нарушених дугогодишњом експлоатацијом минералних сировина кроз имплементацију мера заштите животне средине, у складу са домаћим прописима и праксом Европске уније, посебно у погледу санације емисија SO₂; пепела, прашине, тешких метала и других загађујућих материја, уз примену принципа предострожности за нова улагања;
- рекултивација депонија јаловишног отпада и рударске раскривке – Старо борско јаловиште. Југоисточни планир, одлагалиште раскривке Сарака, брана 3 и поље 2 јаловишта Велики Кривељ брана 3;
- израда катастра оштећеног земљишта; израда и реализација програма рекултивације и ремедијације деградираног земљишта и програма санације животне средине и угрожене природе у граду и на целом подручју "Рударско-топионичарског басена Бор" (ремедијација загађене геосредине, рекултивација неактивних јаловишта и копова, подизање заштитног, парковског и рекреативног зеленила и сл.);
- ревитализација деградираних водотока и приобаља од флотацијске јаловине;
- смањење загађености ваздуха, воде и земљишта продуктима експлоатације и прераде минералних сировина кроз изградњу нове топионице и фабрике сумпорне киселине и ревитализацију других делова индустријског комплекса у Бору;
- решавање кључних проблема комуналне и саобраћајне инфраструктуре (водоснабдевање, канализација и пречишћавање вода, саобраћај и транспорт, адекватно управљање отпадом) којима ће се битно унапредити стање животне средине и поправити естетика предела;
- корекција постојећих граница санитарне и мониторинг зоне на подручју В. Кривеља; израда и реализација пројекта мониторинга заштите животне средине и мониторинга сеизмичког утицаја минирања у рудницима бакра "Велики Кривељ" и "Церово-цементација";
- промовисање енергетске ефикасности, улагања у истраживања и развој еколошки одрживих и ефективних технологија у у рударско-металуршком и у другим секторима;
- стварање техничких и организационих услова за реализацију програма очувања природе, културне баштине и заштите животне средине на планском подручју;
- заштита и унапређење стања и презентација непокретних културних добара на планском подручју као део интегралне туристичке понуде;
- дефинисање антиерозионих и антибујичних мера на подручјима екцесивне и јаке ерозије;
- успостављање и стриктно поштовање све три зоне санитарне заштите изворишта на територији Општине (Бељавинска врела, Злотско врело, Кривељска Бањица и Сурдуп) и осталих локалних изворишта, водећи рачуна о хидролошкој површини слива; и
- повезивање општине Бор на регионални систем прикупљања и прераде отпада (уз изградњу трансфер станице и рециклажних дворишта).

На основу наведене анализе могуће је закључити да је велики број позитивних утицаја планских решења на животну средину, али да има и утицаја који зависе од примене решења и мера заштите. Велики број решења са позитивним утицајем показује висок степен одрживости Плана, док утицаји који зависе од примене решења и мера заштите показују да превиђени развој мора бити праћен адекватном заштитом животне средине, посебно у еколошки угроженим подручјима (подручјима интензивне експлоатације минералних сировина, ерозионим подручјима и др.).

Кумулативни утицаји, који настају као резултат збира постојећих и утицаја Плана на животну средину приказани су у Табели 12.

Табела 12: Кумулативни утицаји Плана на животну средину

Циљ Стратешке процене	Кумулативни утицаји Плана
1. Заштита и одрживо коришћење природних вредности	Планирани развој привреде, а посебно даља експлоатација минералних сировина, развој МСП и туризма, може довести до кумулативне загађености ваздуха, вода и земљишта, посебно у подручјима већ загађене и животне средине (дефинисане кроз ППРС као hot spots) под притиском и у осетљивим подручјима општине. Са друге стране, квалитет ваздуха, вода и земљишта у погледу кумулативних утицаја може бити очуван коришћењем обновљивих енергетских извора, применом адекватних мера заштите при експлоатацији и преради руде бакра, унапређењем управљања отпадом и равномерним развојем у мрежи насеља.
2. Смањење загађивања и притиска на животну средину	Кумулативан позитиван утицај на ове циљеве Стратешке процене имају решења Плана у области равномерног развоја мреже насеља, унапређење саобраћајне повезаности, равномернији размештај становништва, унапређење квалитета живота и уравнотежен урбани и развој села.
3. Унапређење управљања отпадом и коришћења минералних и енергетских ресурса	Кумулативан позитиван утицај на ове циљеве Стратешке процене имају решења у области рационалне експлоатације минералних сировина и обновљивих извора енергије док решења у области веће експлоатације минералних сировина, и развоја туризма могу имати кумулативне негативне утицаје који зависе од примењених решења и мера заштите.

3.7. ОПИС МЕРА ЗА ПРЕДУПРЕЂЕЊЕ И СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ И ПОВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Планска решења Просторног плана општине Бор заснивају се првенствено на заштити и унапређењу квалитета животне средине девастиране вишедеценијском експлоатацијом и прерадом минералних сировина, природних вредности и културне баштине у складу са одрживим развојем експлоатације минералних сировина, развоја МСП, пољопривреде, и туризма на овом подручју. Просторни план такође даје и сет планских мера и правила за уређење и коришћење простора и грађење на овом подручју. Наведене мере исказане су детаљније кроз планске циљеве и препоруке за приступ изради и процени утицаја планова, програма и пројеката на нижем хијерархијском нивоу.

Заштита ваздуха

Очување квалитета ваздуха на подручју општине и остваривање вишег квалитета ваздуха у општинском центру засниваће се на примени следећих правила и мера заштите за:

- 1) смањење нивоа емисије из постојећих извора загађивања ваздуха

- трајно решавање проблема емисије сумпор диоксида у ваздух из топионице бакра у Бору и фабрике сумпорне киселине
 - смањењем загађења ваздуха емисијама тешких метала (аресена, бакра) насталих као продукт експлоатације минералних сировина; и олова и угљен монооксида као продукта непотпуног сагоревања фосилних горива у зонама државних путева првог и другог реда постављањем филтера и прописивањем граничних вредности емисија;
 - смањење загађености ваздуха продуктима експлоатације и прераде минералних сировина (сумпордиоксида) кроз изградњу нове топионице и фабрике сумпорне киселине и ревитализацију других делова индустријског комплекса у Бору;
 - смањење емисије суспендованих честица из тачкастих и површинских извора, смањивање или спречавање ресуспензије честица, измештање извора емисија прашине изван насељених места;
 - одржавање нивоа концентрација загађујућих материја код којих нису детектована прекорачења граничних вредности (емисија или имисија);
 - развој и примена енергетске инфраструктуре која не загађује животну средину (реконструкција котловских постројења и вреловодне мреже, осавремењавање система за пречишћавање гасова у ЈКП Топлана и РЈ Енергана, увођење еколошки прихватљивих технологија и горива за централно грејање, гасификација урбаних области, оптимизација система даљинског грејања);
 - изградња система заштите од аерозагађења од прашине са брана флотацијског јаловишта Велики Кривељ;
 - применом еколошки повољније технологије и система за пречишћавање ваздуха у рударству, металургији и индустрији и експлоатацији минералних сировина;
 - проширењем и техничким унапређењем система даљинског грејања општинског центра и усклађивањем режима рада постојећих котларница са прописима о заштити квалитета ваздуха; и
 - смањењем потрошње угља и повећањем потрошње обновљивих извора енергије за топлотне потребе домаћинства;
- 2) дефинисање правила заштите квалитета ваздуха од загађења у новим индустријским погонима
- у планском периоду - коришћењем гаса као горива у новим возилима јавног градског и приградског саобраћаја и доставним возилима;
 - обавезном израдом процене утицаја на животну средину за свако новоизграђено постројење (поштовање прописа у области изградње и то: висине димњака и других емитера загађења у ваздух, а према европским нормама);
 - ограничавањем емисије из индустрије применом најбоље доступне технологије (BAT); и
 - увођењем система еколошког управљања као и стандарда ISO 14000 у свим предузећима загађивачима; и
- 3) успостављање система мониторинга квалитета ваздуха на територији града и више пунктова у општини, према плановима општине (11 мерних станица) у складу са Европском директивом о процени и управљању квалитетом амбијенталног ваздуха (96/62/EC)⁷ и са Законом о заштити ваздуха (Сл. гласник РС, бр 36/09“) и Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха Сл. гласник РС, бр 11/2010);

⁷ Council Directive 96/62/EC of 27 September 1996 on ambient air quality assessment and management, Official Journal L 296, 21/11/1996

Заштита вода

Заштита воде од загађивања врши се забраном упуштања загађених индустријских и комуналних и потенцијално загађених атмосферских и свих отпадних вода, без претходног третмана до нивоа за захтевану класу водотокова, према Уредби о категоризацији водотока и Уредби о класификацији вода и забраном депоновања било каквог отпада у приобаљу.

Заштита вода у сливним подручјима река на територији општине Бор од намерног или случајног загађивања и других утицаја који могу неповољно да делују на издашност изворишта и здравствену исправност воде за пиће засниваће се на примени следећих правила и мера заштите:

- 1) примени правила и мера којима се обезбеђује:
 - увођење технологија хидрометалургије у преради отпадних вода рударства;
 - хемијски третман отпадних вода из привредних капацитета;
 - изградња система за пречишћавање индустријских и комуналних вода;
 - санација оштећених колектора испод флотацијских јаловишта;
 - ревитализација деградираних водотокова;
 - рекултивација приобаља засутог флотацијском јаловином;
 - заштита површинских вода од отпадних вода из рударства и металургије
 - увођење система мониторинга и еколошког управљања у индустријским и јавним предузећима; и
 - примена хидрометалуршких технологија у рударству и преради рудничких отпадних вода
- 2) ширењем и модернизацијом постојеће канализационе мреже у насељима и изградња ППОВ потпуним обухватом свих насеља канализационом мрежом (као обавезне инфраструктуре у циљу прикупљања свих комуналних отпадних вода) са реализацијом више општих постројења за пречишћавање отпадних вода (или, алтернативно, биопоља) сагласно типу и количинама отпадних вода, а у складу са планским решењима из Просторног плана; реконструкција дотрајалих и оштећених мрежа
- 3) заштита локалних изворишта водоснабдевања;
- 4) уклањање смећа са обала и из корита водотокова на подручју Општине;
- 5) очување класа квалитета свих водотока према захтевима из Водопривредне основе РС;
- 6) антиерозиона заштита сливова; успостављање одговарајућих режима у ужој и широј зони санитарне заштите изворишта водоснабдевања;
- 7) ревитализација микролокација септичких јама по укључивању интерних канализационих мрежа у колектор и постројење за третман отпадних вода насеља;
- 8) идентификација отпадних вода и установљивање катастра по количини и квалитету као интегралног дела Катастра општине Бор; и
- 9) препознавању и уклањању извора загађивања река
 - испитивањем квалитета отпадних вода и праћењем хаваријских загађења (према Закону о водама, Сл. гласник РС, бр 30/10 чл. 105.)
 - пречишћавањем отпадних вода до нивоа који одговара ГВИ, односно до нивоа којим се не нарушавају стандарди квалитета животне средине реципијента (према Закону о водама, Сл. гласник РС, бр 30/10 чл. 99.)
 - успостављањем система интегралног управљања отпадом на целој територији општине у складу са планским решењима и опцијама Просторног плана;
 - спречавањем одрањања и спирања смећа у реке са постојећих сметлишта, до њиховог затварања и ремедијације; и

- рационалном и стручном употребом пестицида и вештачких ђубрива у пољопривреди на сливном подручју; и
- 10) доследној примени Европске директиве о водама⁸ и Закона о водама РС (Сл. гласник РС, бр 30/10) у домену:
 - утврђивања и координације мера за површинске и подземне воде које припадају истом еколошком, хидролошком и хидрогеолошком сливу;
 - спречавања или смањења утицаја незгода код којих долази до изненадног загађивања вода;
 - одређивања општих правила за контролу загађивања и акумулирања количине воде, како би се осигурала еколошка одрживост слива;
 - осигуравања одговарајућих информација о планираним мерама и извештајима о напредовању њиховог спровођења, ради укључивања јавности у процес доношења и остваривања управљања речним сливовима.

Правила и мера заштите за успостављање одговарајућих режима у ужој и широј зони заштите изворишта водоснабдевања из тачке 2) претходног става су следеће:

- 1) за успостављање режима сталног санитарног надзора у ужој зони заштите изворишта (500 метара)
 - санитација свих објеката у ужој и на граници уже зоне заштите;
 - забрана изградње нових објеката који нису у функцији водоснабдевања;
 - забрана складиштења чврстог, индустријског и опасног отпада;
 - забрана транспорта опасних и штетних материја;
 - забрана примене осоке, азотних ђубрива и пестицида, док се у складу с принципима органске/еколошке пољопривреде дозвољава примена калијумних и фосфорних ђубрива, умерено торење пашњака и примена добро преврелог стајњака сваке четврте године, као и препарата и елементарних хемијских једињења која су дозвољена у органској пољопривреди за заштиту биља од болести и штеточина и за уништавање корова (сумпор, плави камен, натријум бикарбонат и сл.); и
 - редовна контрола коришћења и изградње простора уже зоне заштите;
- 2) за успостављање режима санитарног надзора и заштите од загађивања животне средине у широј зони заштите изворишта
 - забрана изградње објеката и индустријских постројења чије отпадне материје могу да загаде воду или земљиште, или да угрозе безбедност цевовода и водопривредних објеката;
 - контролисана изградња осталих привредних, туристичких и других објеката под условом да се у њиховом пројектовању и извођењу обезбеди прикупљање и пречишћавање отпадних вода, у складу са стандардима прописаним законом;
 - обезбеђење прикупљања и пречишћавања отпадних вода за постојеће рударске, индустријске и пољопривредне објекте, у складу са законом;
 - организовано сакупљање чврстог отпада искључиво на уређеним водонепропусним површинама, са санитарно безбедним одношењем на општинску или регионалну депонију;
 - примена дозираног комплексног прихрањивања биљака у складу с резултатима хемијских и физичких анализа земљишта и строго контролисаном применом пестицида у режиму интегралне заштите биља у пољопривреди; и
 - забрана транспорта и складиштења опасних и отровних материја.

⁸ Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy

Заштита земљишта

Заштита и очување квалитета земљишта ће бити организована применом наведених правила и мера заштите:

- 1) израдом катастра пољопривредног земљишта оштећеног рударским радовима;
- 2) одвијањем површинске експлоатације минералних сировина у границама зона планираних за даљу експлоатацију и постојећим границама одобрених експлоатационих права;
- 3) израдом пројекта заштите животне седине, односно мониторинга сеизмичког утицаја минирања у руднику бакра „Велики Кривељ“
- 4) селективним избором пољопривредних култура које се могу успешно гајити у постојећим еколошким условима;
- 5) очувањем економских и екосистемских функција земљишта спровођењем техничких и биолошких радова и мера заштите на евидентираним ерозионим теренима;
- 6) рекултивацијом постојећих сметлишта, старих флотацијских јаловишта и др;
- 7) ограничавањем на најмању могућу меру коришћења и фрагментације квалитетног пољопривредног земљишта за непољопривредне намене, у првом реду заштитом од трајног губитка изградњом објеката и инфраструктуре; и др.
- 8) спречавањем загађења токсичним материјама које се користе у индустрији и пољопривреди: лекови, боје, пестициди, минерална ђубрива;
- 9) давањем предности традиционалним пољопривредним гранама које имају повољне услове за развој и доприносе очувању/успостављању мозаичне структуре предела; поклањањем пажње избору одговарајућих култура и начину обраде земљишта према педолошким условима, нагибу и експозицији терена; калцификацији киселих земљишта; успостављањем антиерозивног плодореда; и побољшањем сортног састава травних екосистема ради повећања њихове продуктивности и заштите земљишта;
- 10) применом контролисаног интегралног прихрањивања и заштите биља и увођењем метода органске/еколошке производње хране;
- 11) предузимањем мера за смањење ризика од загађивања земљишта при складиштењу, превозу и претакању нафтних деривата и опасних хемикалија; и
- 12) припремом превентивних и оперативних мера заштите, реаговања и поступака санације земљишта у случају хаваријског изливања опасних материја из рударства, металургије и индустрије у околину.

Заштита од буке

На основу Закона о заштити од буке у животној средини („Сл. гласник РС, бр 36/09 и 88/10) општина Бор је извршила утврђивање нултог стања буке, акустичко зонирање на својој територији, и одредила мере забране и ограничења у складу са овим законом, и у плану је доношење локалног акционог плана заштите од буке у животној средини. Поред тога, неопходно је обезбедити и мерење и заштиту од буке у оквиру РТБ Бор и локалитетима експлоатације минералних сировина, изграђеним зонама и коридорима државних путева и пруга и одредити зоне забране од повишеног нивоа буке и др.

Заштита од јонизујућег зрачења

Контрола јонизујућег зрачења спроводиће се применом правила и мера којима се обезбеђује: успостављање ефикасног система управљања и контроле нивоа јонизујућег зрачења код Злотске пећине, на крову Лак жице, кланице "Полет" и Дома културе), из јонизујућег детектора дима (спорстко-пословни центар "Младост"), јављача пожара (ФОД; РТБ, ватрогасни дом, Симпо, Нова тржница), и из јонизујућих уређаја у погонима РТБ и погонима ТИР.

IV СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКИХ ПРОЦЕНА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА И ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОЈЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

На основу Закона о заштити животне средине (чл. 35. и 36.), Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину и Закона о процени утицаја на животну средину, у току имплементације Просторног плана обавезна је **израда стратешких процена утицаја на животну средину** за урбанистичке планове за:

- 1) **Генерални урбанистички план** Бора и планове генералне и детаљне регулације за подручје у обухвату Генералног урбанистичког плана;
- 2) **Планове генералне регулације** за:
 - насеље Кривељ: овим планским документом обухватиће се, по правилу, цела катастарска општина као и делови суседних катастарских општина и садржаће посебан програм заузимања површина различитих намена, пресељења становништва и измештања инфраструктурних система, комуналних (гробаља) и других објеката; просторни обухват утврдиће се приликом доношења одлуке о изради на основу реално процењене зоне утицаја рударских радова; и
 - туристичке комплексе: Брестовачка бања, Борско језеро, Црни врх, Мали крш – Велики крш – Голи крш – Стол; и
- 3) **Планове детаљне регулације** за:
 - коридор планиране нове трасе државног пута првог реда ДП ИБ-25;
 - комплекс аеродрома Бор;
 - изградњу и реконструкцију зоне, комплекса или локалитета за индустрију, МСП, пољопривредну производњу и друге привредне објекте;
 - планиране објекте инфраструктурних система за које је неопходно одредити површину за јавну намену
 - пратеће садржаје јавног пута (бензинске пумпе); и
 - мини хидроелектране, соларне електране и ветроелектране.

До доношења наведених урбанистичких планова за та подручја биће у примени постојећи плански документи.

За насеља која се налазе у зони потенцијалних рударских радова (Доња Бела Река и др.) може се накнадно утврдити потреба израде планова генералне регулације, уколико се докаже оправданост проширења или покретања експлоатације рудних лежишта на тим просторима. Упоредо са израдом планова генералне регулације неопходна је и израда Стратешких процена утицаја на животну средину.

У склопу Просторног плана подручја посебне намене природног добра Бељаница–Кучај и Просторног плана подручја посебне намене Борско-мајданпечког рударског басена неопходна је и израда Стратешких процена утицаја на животну средину.

За остале урбанистичке планове одлука о приступању или неприступању изради стратешке процене доноси се у складу са одредбама из чланова 5., 6. и 9. Закона о стратешкој процени утицаја, уколико се конкретним планом успоставља оквир за одобравање будућих развојних пројеката за које је прописано утврђивање процене утицаја на животну средину, односно ако се на обухваћеном подручју планирају два или више пројеката обухваћених Уредбом о пројектима за које се израђује студија о процени утицаја на животну средину.

Коначне одлуке о потреби и врсти процене утицаја планова, програма и пројеката на животну средину планског подручја доносиће се појединачно, на основу критеријума утврђених законом и подзаконским актима из домена заштите животне средине. За разлику од *процене утицаја на*

животну средину (ПУ) - за коју је утврђена листа пројеката, односно објеката и радова који могу бити предмет такве процене и израде студије утицаја, разматрање опортуности спровођења стратешке процене утицаја (*screening proces*) заснива се на генералним, доста флексибилним мерилима које, по дискреционом основу, процењују заинтересована и надлежна тела/институције. Несумњив је општи интерес да се те процене сведу на реалан и прагматичан оквир, уз претходно уједначавање значења и степена примене критеријума прописаних за СПУ (да ли план или програм представља оквир за развојне пројекте и друге активности, да ли утиче на друге планове и програме, да ли је меродаван за интеграцију заштитарских/еколошких начела у концепт одрживог развоја, да ли потенцијално изазива релевантне еколошке проблеме, да ли се реализује на малом подручју или подручју локалног значаја и др.).

V ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ТОКУ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА

Успостављање ефикасног мониторинга предуслов је остваривања циљева Просторног плана у области заштите животне средине, односно циљева стратешке процене утицаја и представља један од основних приоритета имплементације Плана.

Праћење стања животне средине уређено је законом и позаконским актима. Према Закону о заштити животне средине, Влада доноси програм мониторинга за период од две године за територију Републике Србије, а јединица локалне самоуправе, односно општина, доноси програм праћења стања животне средине на својој територији, који мора бити усклађен са претходно наведеним програмом Владе. Општина Бор још увек није донела јединствени документ, те се овом стратешком проценом сугерише неопходност израде овог документа у што краћем року. Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину утврђена је обавеза дефинисања програма праћења стања животне средине у току спровођења плана или програма за који се стратешка процена утицаја ради и прописан садржај програма мониторинга који, нарочито, садржи: 1) опис циљева плана и програма; 2) индикаторе за праћење стања животне средине; 3) права и обавезе надлежних органа; 4) поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја; 5) друге елементе у зависности од врсте и обима плана и програма. При томе, дата је могућност да овај програм може бити саставни део постојећег програма мониторинга који обезбеђује орган надлежан за заштиту животне средине.

Кључни плански циљ је одређивање мере одрживог социо-економског развоја и заштите животне средине општине Бор. Одрживи развој виђен је у контролисаној експлоатацији минералних сировина и привредној делатности као покретачима и главним ослоњцима укупног развоја (уз пуно уважавање потенцијала и потреба развоја пољопривреде и водопривреде и осталих привредних активности). Општи и посебни циљеви Просторног плана, главна планска решења и њихов могући утицај на животну средину, детаљно су разрађени и предочени у претходним поглављима овог извештаја.

Циљеви стратешке процене, који су повезани са циљевима Плана идентификовани су у поглављу I овог извештаја. На истом месту утврђени су и индикатори, који представљају репер и ослонац за евалуацију утицаја и промена.

Кључне области мониторинга су ваздух, вода, земљиште и емисије. Оцењује се да предвиђени ефекти планских решења намећу и посебну обавезу мониторинга здравља становништва, изван или преко постојећих обавеза утврђених прописима и другим документима о здравственој заштити, због већ изражених негативних ефеката дугогодишње експлоатације и прераде минералних сировина и активности у рударству, металургији и индустрији

Систем мониторинга оперише са два главна извора информација:

- подацима о животној средини прибављеним у поступку израде и реализације различитих пројеката на планском подручју (рекултивације земљишта након експлоатације, водоснабдевања, канализације, саобраћаја, енергетске и саобраћајне инфраструктуре, туристичке супраструктуре, заштитом предела, шума, земљишта и др.) и
- подацима заснованим на прописима и утврђеним различитим програмима *редовног мониторинга* животне средине на републичком или локалном нивоу.

Главни ауторитет (институција) одговоран за надгледање стања већине чинилаца животне средине на подручју плана, по закону, треба да буде Скупштина општине Бор, односно Одељење за привреду, јавне установе и заштиту животне средине и Одељење за инспекцијске послове

5.1. МОНИТОРИНГ СИСТЕМ ЗА КОНТРОЛУ КВАЛИТЕТА ВОДА

Годишњи програм мониторинга квалитета вода који се на основу члана 108. и 109. Закона о водама утврђује уредбом Владе на почетку календарске године за текућу годину. Програм реализује републичка организација надлежна за хидрометеоролошке послове и он обухвата месечна, недељна или дневна мерења и осматрања водотока, водоакмулација, изворишта од посебног значаја и једнократна годишња испитивања квалитета седимената, као и годишња испитивања подземних вода. Кроз имплементацију Просторног плана утврдиће се обавеза проширења мреже осматрачких места, а институције одговорне за спровођење тих додатних обавеза мониторинга квалитета вода биће накнадно одређене од стране СО Бор. Препоручује се и утврђивање субјеката деловања у случају удеса са последицама на квалитет вода, као и начин поступања у таквим ситуацијама.

Мониторинг водних објеката који служе водоснабдевању становништва врши територијално надлежни завод за заштиту здравља (Завод за заштиту јавног здравља "Тимок"), а обим и врста тог мониторинга прилагођавају се динамици реализације планских решења у домену обезбеђења комуналних потреба водоснабдевања.

5.2. МОНИТОРИНГ СИСТЕМ ЗА КОНТРОЛУ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА

Правни основ за праћење квалитета ваздуха представља Закон о заштити животне средине (Сл. гласник РС, бр 135/04, 36/09 и 43/2011 - одлука УС), Закон о заштити ваздуха (Сл. гласник РС, бр 36/09 и 10/13) и Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха (Сл. гласник РС, бр. 11/10 и 75/10).

Стандарди и методе мониторинга ваздуха прописани су Правилником о граничним вредностима, методама мерења имисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података (Сл. гласник РС, бр 54/92, 30/99, 19/06), који је донео министар надлежан за послове заштите животне средине на основу Закона о заштити животне средине. Предмет систематског мерења су одређене неорганске материје (сумпордиоксид, чађ, суспендоване честице, азотдиоксид, приземни озон, угљемонксид, хлороводоник, флуорофодоник, амонијак и водониксулфид), таложне материје из ваздуха, тешки метали у суспендованим честицама (кадмијум, манган, олово, жива), органске материје (угљендисулфид, акролеин и др), канцерогене материје (арсен, бензен, никл, винилхлорид). Такође, правилником су прописане и материје које дефинишу стање имисије упозорења и епизодно загађење, места и динамику узорковања, као и граничне вредности наведених загађујућих материја.

На подручју Просторног плана налази се 6 станица (Тех. факултет, Југопетрол, Слатина, Болница, Шумска секција и Оштрељ) из мреже за мерење имисије основних загађујућих материја (чађ, CO₂, суспендоване честице - укључујући нормиране токсичне метале, NO₂, O₃, CO, UTM – укупне таложне материје, арсен, никл, бакар). Оне су постављене у јединствени систем контроле, који обезбеђује податке неопходне Топионици и рафинацији бакра РТБ Бор како би се омогућила правовремена реакција и смањење загађења ваздуха на минимум. На територији општине постављена је и 1 станица за мерење Ni, As, Cr+6, Pb, Cd, као и једна станица за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха (мерење сумпордиоксида, азотдиоксида, азотмооксида, угљен моносида, озона, редукваног сумпора).

Имајући у виду врсту и карактер планских решења, природне и антропогене одлике планског подручја и процењене потенцијално негативне утицаје тих решења на квалитет ваздуха, предлаже се да се програмима Општине Бор, предвиде додатна повремена или сезонска мерења вредности имисије у граду, већим насељима, насељима са туристичком функцијом и поред главних саобраћајница. Те програме ће реализовати републичка организација надлежна за

хидрометеоролошке послове и територијално надлежни завод за заштиту здравља (Завод за заштиту јавног здравља „Тимок“).

5.3. МОНИТОРИНГ СИСТЕМ ЗА КОНТРОЛУ КВАЛИТЕТА ЗЕМЉИШТА

Основе мониторинга земљишта намењеног пољопривредној производњи постављене су Законом о пољопривредном земљишту (Сл. гласник РС, бр 62/06) и односе се на испитивање количина опасних и штетних материја у том земљишту и води за наводњавање, а према програму који доноси министар надлежан за послове пољопривреде, шумарства и водопривреде. То испитивање могу обављати стручно и технички оспособљена и од стране надлежног министарства овлашћена правна лица (предузећа, привредна друштва и др.). Министар, такође, прописује дозвољене количине опасних и штетних материја и метод њиховог испитивања. Тренутно се у овој области примењује Правилник о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама за њихово испитивање (Сл. гласник РС, бр 23/94). Контрола плодности обрадивог пољопривредног земљишта и количине унетог минералног ђубрива и пестицида врши се по потреби, а најмање једном у пет година. Те послове може обављати регистровано, овлашћено и оспособљено правно лице, а трошкове сноси власник, односно корисник земљишта. Уз извештај о обављеним испитивањима обавезно се даје препорука о врсти ђубрива које треба користити и најбољим начинима побољшања хемијских и биолошких својстава земљишта.

Будући да је планско подручје директно загађено продуктима експлоатације и прераде минералних сировина, законска обавеза би требало да буде ревидирана, уз услова да се мониторинг обавља по потреби, на најмање једном у годину дана.

Заштита пољопривредног земљишта, као и мониторинг његовог стања обавезни су елемент пољопривредних основа, чији су садржај, начин израде и доношења регулисани члановима 5. до 14. Закона о пољопривредном земљишту. Истим законом предвиђено је спровођење стратешке процене утицаја на животну средину пољопривредних основа.

Праћење стања тла у односу на ерозионе процесе, посебно спирања и акумулирања материјала дејством воде, значајан је инструмент успешне заштите како пољопривредног, тако шумског и осталог земљишта, што је као експлицитна обавеза уграђено у Закон о пољопривредном земљишту и Закон о шумама и као начелна обавеза у Закон о заштити животне средине. С обзиром на то да очекивана реализација појединих планских решења само амплификује постојеће ерозионе процесе на подручју општине, планирање и спровођење тог мониторинга обавеза је општинске управе - Одељење за привреду, јавне установе и заштиту животне средине и Одељење за инспекцијске послове и спречавање елементарних непогода, када је у питању грађевинско и пољопривредно земљиште на планском подручју у целини.

5.4. МОНИТОРИНГ ЕМИСИЈЕ

Већина дискутованих система праћења стања животне средине, у својој методолошкој поставци, заснива се на мерењу и осматрању *емисије* загађујућих материја или *ефеката дејстава* не везујући се директно за изворе, односно узрочнике. Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине (Сл. гласник РС, бр 135/04) утврђује обавезу мониторинга емисије/ефеката на њиховом извору, као саставног дела прибављања интегрисане дозволе за постројења и активности који могу имати негативне последице по животну средину и здравље људи, што је регулисано актима Владе (Уредба о врстама активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола - Сл. гласник РС, бр 84/05, Уредба о садржини програма мера прилагођавања рада постојећег постројења или активности прописаним условима - Сл. гласник РС, бр 84/05, Уредба о критеријумима за одређивање најбољих доступних техника, за примену

стандарда квалитета, као и за одређивање граничних вредности емисија у интегрисаној дозволи - Сл. гласник РС, бр 84/05), односно актом министра надлежног за послове заштите животне средине (Правилник о садржини и начину вођења регистра издатих интегрисаних дозвола - Сл. гласник РС, бр 69/05). Интегрисана дозвола, коју издаје орган надлежан за послове заштите животне средине (на нивоу републике, аутономне покрајине или општине - у зависности од тога који је орган издао одобрење за изградњу) садржи и план мониторинга, који спроводи *оператер* (правно или физичко лице које управља или контролише постројење и др.).

На подручју плана налази се једно постројење вишег реда (Топионица и рафинација бакра д.о.о.) које подлеже обавезама из SEVESO II директиве. У наведеном постројењу сугерише се обављање мониторинга емисија једном у месец дана, или чешће у случајевима хаварија.

5.5. МОНИТОРИНГ КВАЛИТЕТА ЖИВОТА СТАНОВНИКА

На територији општине Бор лоцирана је једна станица за праћење утицаја квалитета ваздуха на здравље људи. Мониторинг квалитета живота становника на основу раније дефинисаних параметара и индикатора треба да врши Завод за јавно здравље „Тимок“ Зајечар.

5.6. МОНИТОРИНГ БУКЕ

Мониторинг буке врши се систематским мерењем, оцењивањем или прорачуном одређеног индикатора буке, у складу са Законом о заштити од буке у животnoj средини. Процена, праћење и контрола нивоа буке одвија се на нивоу јединице локалне самоуправе у Бору. Подаци из мониторинга буке саставни су део јединственог информационог система животне средине у складу са законом којим се уређује заштита животне средине.

5.7. МОНИТОРИНГ УТИЦАЈА МИНИРАЊА СТЕНСКЕ МАСЕ У КОПОВИМА НА НЕПОСРЕДНО ОКРУЖЕЊЕ

Мониторинг служи за мерење интензитета сеизмичких потреса на насељске, привредне и инфраструктурне објекте у непосредном окружењу копова са проценом могућих оштећења.

5.8. МОНИТОРИНГ УТИЦАЈА СНИЖАВАЊА НИВОА ПОДЗЕМНИХ ВОДА У НЕПОСРЕДНОЈ ОКОЛИНИ КОПОВА

Мониторинг се врши путем дренажних бунара са уграђеним пијезометрима (мерење снижавања нивоа подземних вода) и путем геодетских репера којима се контролише слегање тла и процењује евентуално оштећење грађевинских објеката услед неравномерног слагања тла.

5.9. МОНИТОРИНГ ПРИРОДНИХ ДОБАРА И ВРЕДНОСТИ

Основни циљ је успостављање система праћења стања биодиверзитета, односно природних станишта и популација дивљих врста флоре, и фауне, превасходно осетљивих станишта и ретких, угрожених врста, али и праћење стања и промена предела и објеката геонаслеђа. Сва наведена надгледања су директној надлежности Завода за заштиту природе Србије, а на основу средњерочних и годишњих програма заштите природних добара. Минимумом генералног мониторинга сматра се надгледање природних вредности једном годишње, а појединачне активности на мониторингу се организују према потреби, у случају непредвиђених промена које могу имати значајније негативне ефекте. Мониторинг шума и шумског земљишта врши ЈП „Србијашуме“ заједно са научним институцијама које се баве овом облашћу, при чему се утврђују негативни утицаји или негативне промене као што су сушење шума, пожари, болести шума и др.

Општина Бор је у претходном периоду финансирала истраживања природних вредности Дубашнице, Стола. Великог и Малог Крша и Дели Јована и на основу резултата донела одлуке о њиховој привременој заштити.

VI ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА

Методолошки приступ је заснован на фундаменталном концепту који подразумева да се упоредо са развојем циљева и решења предметног плана развија у оквиру СПУ и један холистички сет циљева који заступају заштиту животне средине и одрживи развој и који се затим разматрају у односу на иницијално дефинисана решења предметног плана. На тај начин се апликацијом СПУ у процесу планирања промовише подједнака заступљеност еколошких, социјалних, економских и осталих утицаја, што даље подразумева да се имплементацијом овако формулисаних планова омогућава спровођење стратегије одрживог развоја.

Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину одражава/прихвата савремене европске методолошке и процедуралне оквире садржане у европској директиви о процени утицаја појединих планова и програма на животну средину (Directive 2001/42/EC of the European Parliament and the Council of 27 June 2001 on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment). Узимајући у обзир чињеницу да и поред званично донетог Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину детаљније разрађена и верификована јединствена методологија за израду овакве врсте процене не постоји, за потребе израде СПУ коришћена су инострана искуства, односно смернице, упутства и практични примери⁹.

а) Преглед плана, дефинисање обухвата и формулација основних и посебних циљева стратешке процене, као и формулисање индикатора

Ова фаза је обухватила преглед садржаја и циљева Плана и односа са другим плановима и програмима, затим преглед постојећег стања и квалитета животне средине, као и карактеристике животне средине у областима за које постоји могућност да буде изложена значајнијем утицају, као и питања и проблеме животне средине који су разматрани у Плану, уз приказ разлога за изостављање одређених питања и проблема из поступка процене. Посебно су разматрана варијантна решења која се односе на заштиту животне средине, уз уважавање резултата претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама.

Након тога, приступило се формулисању општих и посебних циљева и избору индикатора.

б) Процена и евалуација утицаја плана на животну средину; предлог мера за умањење и увећање позитивних утицаја плана на животну средину

Процена утицаја варијантних решења плана подразумевала је разматрање утицаја на чиниоце животне средине (смањење загађења ваздуха, вода и земљишта, управљање отпадом, заштиту културно-историјског наслеђа, становништво и људско здравље, заштиту и ревитализацију шума и јачање институционалне способности за заштиту животне средине), док су приликом евалуације утицаја узете у обзир карактеристике утицаја (вероватноћа, интезитет, сложеност/реверзибилност, временска димензија, просторна димензија, кумулативна и синергијска природа утицаја).

Приликом формулисања мера за умањење утицаја, узимајући у обзир обухват Плана, посебно су утврђене мере као што је изградња нове топионице и фабрике сумпорне киселине и ревитализација других делова индустријског комплекса у Бору, обезбеђење услова за наставак експлоатације у

⁹ Cooper, L. M. (2004), *Guidelines for Cumulative Effects Assessment in SEA of Plans*, EPMG Occasional, Paper 04/LMC/CEA, Imperial College London;

Strategic Environmental Assessment Tool Kiz - A Practical Guide to the Strategic Environmental Assessment Directive (Office of the Deputy Prime Minister, Department of the Environment in Northern Ireland, Scottish Executive, Welsh Assembly Government), web document 2006;

Surrey Local Transport Plan - Strategic Environmental Assessment, Surrey County Council, England UK, 2006.

Environmental Report on the Provisional Local Transport Plan for Surrey 2006/07 – 2010/11, march 2006.

Analysis Sotavento Experimental Wind Farm

Electrical Instalation - Environmental Impact, Sotavento Galicia Plc, Spain, 2006.

постојећим и новим коповима, дефинисање мера санације територија са екцесивном и јаком ерозијом, затим успостављање смерница за планове нижег нивоа, односно јасно дефинисана потреба за израдом стратешких процена и процена утицаја пројеката на животну средину за планове и програме нижег хијерархијског нивоа, као и ограничења из других оквира.

в) Формулисање плана мониторинга

Приликом формулисања плана мониторинга посебно је било узето у обзир да треба достићи одговарајући циљ који подразумева да се из резултата мониторинга добије слика о успешности имплементације Плана. Основно и веома битно ограничење за планирање и спровођење мониторинга је недостатак података о тзв. нултом стању животне средине, посебно у домену показатеља квалитета ваздуха, површинских и подземних вода и нивоа буке. На територији целе општине Бор није утврђен програм праћења стања животне средине, те се показује неопходност за формулисањем и доношењем ове врсте документа на општинском нивоу. Стање биодиверзитета, флоре и фауне, шума, предела и геонаслеђа детаљније је истражено и око његовог редовног праћења, бар у контексту промена условљених имплементацијом Плана, неће бити већих тешкоћа.

Поред тога, посебно је значајна координација на нивоу Министарства надлежног за послове заштите животне средине и просторног планирања, републичких завода надлежних за послове заштите природе и споменика културе, републичке организација надлежна за хидрометеоролошке послове и Одељење за привреду, јавне установе и заштиту животне средине и Одељење за инспекцијске послове општине Бор и других надлежних институција.

г) Израда закључака Извештаја стратешке процене утицаја на животну средину

Израда закључака Извештаја се одвија на основу напред утврђеног садржаја. Саставни део процеса Стратешке процене утицаја јесте поступак одлучивања. Приказ поступка одлучивања саставни је део Извештаја стратешке процене утицаја на животну средину. Узимајући у обзир да се у пракси СПУ најчешће користе експертске методе које углавном заступају квалитативну процену и то матрице, контролне листе, вишекритеријумска анализа, просторна анализа, SWOT анализа, Делфи метода, оцењивање еколошког капацитета и друге, као и тешкоће у смислу обезбеђивања одговарајућих квантитативних података, ова СПУ је стога базирана на примени експертских метода које заступају квалитативну процену.

Основна метода јесте матрица уз помоћ које се обавља процена и евалуација утицаја Плана и то тако што се планска решења разматрају у односу на оквири СПУ, односно опште и посебне циљеве СПУ и њихове одговарајуће индикаторе. Овде је примењена методологија процене која је развијана и допуњавана у последњих 10 година^{10, 11, 12} и која је углавном у сагласности са новијим приступима и упутствима за израду стратешке процене у Европској Унији^{13, 14, 15}. Поред наведене методологије, ради додатне контроле негативних утицаја на животну средину примењена је и адаптирана SOTAVENTO методологија.¹⁶

¹⁰ Стојановић Б., Процена утицаја на животну средину и услови за заштиту и унапређење животне средине, Секторски прилог за Генерални план Приштине, ИАУС, 1996.

¹¹ Стојановић Б., Управљање животном средином у просторном и урбанистичком планирању - Стање и перспективе, у монографији "Новији приступи и искуства у планирању", ИАУС, 2002, стр.119-140

¹² Стојановић Б., Спасић Н., Критички осврт на примену закона о стратешкој процени утицаја на животну средину у просторном и урбанистичком планирању, ИЗГРАДЊА, Бр.1, 2006, стр. 5-11

¹³ A Source Book on Strategic Environmental Assessment of Transport Infrastructure Plans and Programs, European Commission DG TREN, Brussels, October 2005.

¹⁴ A Practical Guide to the Strategic Environmental Assessment Directive, Office of the Deputy Prime Minister, London, UK, September 2005.

¹⁵ James E., O. Venn, P. Tomilson, Review of Predictive Techniques for the Aggregates Planning Sector, TRL Limited, Berkshire, UK, March 2004.

¹⁶ Alonso J, J.Alcantar-Carrio and L. Cabrera (2002) 'Tourist Resorts and their Impact on Beach Erosion at Sotavento Beaches, Fuerteventura, Spain', Journal of Coastal Research, Special Issue 36, pp 1-7

У току израде СПУ, поред, како је већ истакнуто, недостатака одговарајућих смерница и домаћих упутстава, обрађивач се сусрео и са проблемом веома скромног информационог система о животној средини као и са непостојањем Програма праћења стања параметара животне средине система показатеља-индикатора за оцену и праћење стања животне средине. Информациона основа која је коришћена за СПУ највећим делом је преузета из документационе основе Просторног плана, као и из Концепта плана општине Бор.

Основну тешкоћу у спровођењу стратешке процене и изради Извештаја представљао је недостатак званичне, детаљно прописане јединствене методологије, на нивоу правилника. Такође, проблем је био и у раздвајању питања која су у домену (детаљне) процене утицаја на животну средину од стратешке процене утицаја. Европске препоруке су да стратешка процена (SEA, за разлику од EIA), не треба да улази у претерану квантификацију, да је њена суштина у вредновању и поређењу алтернатива/опција са аспекта *могућих значајних утицаја* на животну средину, да је нагласак, када се ради о карактеру утицаја, на кумулативним и синергијским ефектима, да се спроводи једино за програме и планове јавног карактера итд.

VII ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

Начини одлучивања по питањима заштите животне средине зависе од великог низа фактора, а првенствено од значаја позитивних и негативних утицаја планских решења на здравље људи, социјални и економски развој и животну средину. С тим у вези, неопходна ја партиципација свих заинтересованих друштвених група и то инвеститора (бизнис сектора), локалне и републичке управе, становника и невладиног сектора. Међутим, за ефикасније остваривање апсолутне партиципације на свим нивоима неопходно је остваривање сталне сарадње између свих актера у процесу, које се неће сводити на раније заступљене форме јавних расправа и јавних увида које најчешће нису давале одговарајуће резултате.

Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинише учешће заинтересованих органа и организација, који могу да дају своје мишљење у року од 30 дана. Пре упућивања захтева за добијање сагласности на Извештај о стратешкој процени, орган надлежан за припрему Плана обезбеђује учешће јавности у разматрању Извештаја о стратешкој процени. Орган надлежан за припрему Плана обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину извештаја и достављање мишљења, као и о времену и месту одржавања јавне расправе у складу са законом којим се уређује поступак доношења Плана.

Орган надлежан за припрему Просторног плана израђује извештај о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности који садржи сва мишљења о СПУ, као и мишљења датих у току јавног увида и јавне расправе о Плану. Извештај о СПУ доставља се заједно са извештајем о стручним мишљењима и јавној расправи општинском органу надлежном за заштиту животне средине на оцењивање. На основу ове оцене орган надлежан за заштиту животне средине даје своју сагласност на извештај о СПУ у року од 30 дана од дана пријема захтева за оцењивање.

После прикупљања и обраде свих мишљења, на основу којих се формира финална верзија Плана, орган надлежан за припрему Плана доставља Извештај о СПУ заједно са или непосредно након Нацрта плана надлежном органу на одлучивање.

VIII УЧЕШЋЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА У ПОСТУПКУ ИЗРАДЕ И РАЗМАТРАЊА ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ

Консултације и учешће јавности су једна од основних и обавезних одредница процеса стратешке процене. Приликом израде Просторног плана и спровођења стратешке процене утицаја на животну средину, остварена је потребна сарадња са свим меродавним републичким органима као и са органима и службама локалне самоуправе. Учешће јавности је обезбеђено кроз јавно излагање, односно стављање на увид и расправу Извештаја, заједно са Нацртом просторног плана.

У складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину, у припреми Одлуке о изради стратешке процене Просторног плана општине Бор извршене су консултације и прибављени подаци, услови и мишљења следећих институција: Министарства животне средине, рударства и просторног планирања, Министарства за инфраструктуру и енергетику Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарства одбране, МУП - Сектор за ванредне ситуације, ЈП "Путеви Србије", Републичке агенције за телекомуникације, ЈП "Железнице Србије"- Сектор за стратегију и развој, Републичког завода за заштиту споменика културе, Завода за заштиту споменика културе Ниш, Завода за заштиту природе Србије, Републичког сеизмолошког завода, Републичког хидрометеоролошког завода Србије, Агенције за заштиту животне средине Републике Србије, ЈП "Електропривреда Србије" - Дирекција за развој и инвестиције, "Југоисток", ЈП "Србијагас", Нови Сад, Јавног водопривредног предузећа "Србијаводе", Нафтне индустрије Србије - петрол промет, НИС - Нафтагас, ЈП "Транснафта" Панчево, ЈП Електромрежа Србије"- Дирекција за пренос електричне енергије, Телекома Србија, Телекома Србија - Дирекција за технику, Теленор д.о.о., VIP mobile, Општинске управе Бора - Одељење за урбанизам, грађевинске и комуналне послове, Одељење за привреду, јавне установе и животну средину – Канцеларија за азштиту животне срединеП "Боговина" Бор, ЈКП "Водовод" Бор, ЈКП "3. октобар" Бор, ЈП за стамбене услуге "Бор" и ЈКП "Топлана" Бор.

IX ЗАКЉУЧЦИ - РЕЗИМЕ ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Закључци након спровођења поступка стратешке процене утицаја Просторног плана на животну средину и израде Извештаја стратешкој процени.

1. Просторни план је резултат одлуке општинске управе о неопходности израде таквог интегративног планског документа; темељен је на Просторном плану Републике Србије - као највишем постојећем планском документу, на закону, али и Регионалном просторном плану Тимочке крајине, чијој територији припада општина Бор. У овом извештају, питање развоја, уређења и заштите планског подручја без Просторног плана разматрано је не као реална планска варијанта, већ само као аргумент и додатно објашњење предности доношења и доследне примене Просторног плана.

2. Кључни плански циљ је коришћење простора према потенцијалима природних и створених вредности и дугорочним потребама економског и социјалног развоја. Општи циљеви се остварују промоцијом одрживости развоја рударских и других привредних активности у простору; превенцијом, санацијом, смањењем и ограничењем загађивања животне средине еколошко - просторном предострожношћу у избору програма; поступности у примени принципа одрживог развоја; корпоративном социјалном и еколошком одговорношћу; енергетском ефикасношћу; унапређењем локалног идентитета уз функцијску специјализацију; повећањем локалне територијалне и економске конкурентности, атрактивности и приступачности подручја; регионалном интеграцијом и функцијским повезивањем са суседством, и ширим окружењем; одрживим коришћењем и одрживим развојем заштићене природне и културне баштине; и др.

3. Мера развоја и заштите тражена је кроз исцрпне и поуздане анализе и оцене природног и демографског потенцијала, природних и културних вредности општине, интереса свих меродавних сектора и субјеката развоја на републичком, регионалном и локалном нивоу. Поједина питања, посебно осетљива са становишта еколошког и развојног интереса (експлоатација и прерада минералних сировина, развој индустрије са могућношћу еколошких акцидената, екцесивни ерозиони процеси настали као резултат експлоатације минералних сировина) детаљно су разматрана и усклађивана у поступку израде Концепта плана, израде Нацрта просторног плана и Стратешке процене утицаја на животну средину.

4. У фази израде Концепта плана општине Бор размотрена су решења у следећим планским областима: Коришћење минералних сировина; Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривреде; Заштита и коришћење шума и шумског земљишта и развој ловишта; Воде и водопривредна инфраструктура; Становништво, привредни развој, мрежа насеља и објеката јавних служби; Инфраструктурни системи и објекти заједничке комуналне потрошње; Развој туризма, организација и уређење туристичких простора; Заштита природних и непокретних културних добара и Заштита животне средине.

5. Без обира на нормативна и методолошка ограничења, успешно је калибрисан/подешен модел селекције (раздвајања) значајних утицаја од оних који, на нивоу израде Плана и спровођења Стратешке процене, нису значајни. Као значајни утицаји разматрани су они који могу изазвати интензивне/битне и неповратне (без могућности репарације) промене природних и културних вредности, природних ресурса и здравља становништва (квалитет живота) у негативном и позитивном смислу.

6. Изабрана планска решења нису увек била најповољнија са становишта еколошког интереса, због објективне околности да планирање простора равноправно мора укључити и развојни интерес (нарочито у погледу даље експлоатације минералних сировина, шумских ресурса, даљег развоја инфраструктуре) , који са своје стране увек подразумева економске и социјалне циљеве, захтеве и логику.

Посебни повољни/позитивни ефекти су:

- очување и презентација и ревитализација природних вредности, специјске, генетичке и екосистемске разноврсности и предеоних карактеристика нарушених дугогодишњом експлоатацијом минералних сировина кроз имплементацију мера заштите животне средине, у складу са домаћим прописима и праксом Европске уније, посебно у погледу санације емисија SO₂; пепела, прашине, тешких метала и других загађујућих материја, уз примену принципа предострожности за нова улагања;
- израда катастра оштећеног земљишта; израда и реализација програма рекултивације и ремедијације деградираног земљишта и програма санације животне средине и угрожене природе у граду и на целом подручју "Рударско-топионичарског басена Бор" (ремедијација загађене геосредине, рекултивација неактивних јаловишта и копова, подизање заштитног, парковског и рекреативног зеленила и сл.);
- ревитализација деградираних водотока и приобаља од флотацијске јаловине;
- смањење загађености ваздуха, воде и земљишта продуктима експлоатације и прераде минералних сировина кроз изградњу нове топионице и фабрике сумпорне киселине и ревитализацију других делова индустријског комплекса у Бору;
- решавање кључних проблема комуналне и саобраћајне инфраструктуре (водоснабдевање, канализација и пречишћавање вода, саобраћај и транспорт, адекватно управљање отпадом) којима ће се битно унапредити стање животне средине и поправити естетика предела;
- корекција постојећих граница санитарне и мониторинг зоне на подручју В. Кривеља; израда и реализација пројекта мониторинга заштите животне средине и мониторинга сеизмичког утицаја минирања у рудницима бакра "Велики Кривељ" и "Церово-цементација";
- промовисање енергетске ефикасности, улагања у истраживања и развој еколошки одрживих и ефективних технологија у у рударско-металуршком и у другим секторима;
- стварање техничких и организационих услова за реализацију програма очувања природе, културне баштине и заштите животне средине на планском подручју;
- заштита и унапређење стања и презентација непокретних културних добара на планском подручју као део интегралне туристичке понуде;
- дефинисање антиерозионих и антибујичних мера на подручјима екцесивне и јаке ерозије;
- успостављање и стриктно поштовање све три зоне санитарне заштите изворишта на територији Општине (Бељавинска врела, Злотско врело, Кривељска Бањица и Сурдуп) и осталих локалних изворишта, водећи рачуна о хидролошкој површини слива; и
- повезивање општине Бор на регионални систем прикупљања и прераде отпада (уз изградњу трансфер станице и рециклажних дворишта).

На основу анализа које су спроведене у Стратешкој процени, могуће је закључити да је велики број позитивних утицаја планских решења на животну средину, али да има и утицаја који зависе од примене решења и мера заштите. Велики број решења са позитивним утицајем показује висок степен одрживости Плана, док утицаји који зависе од примене решења и мера заштите показују да превиђени развој мора бити праћен адекватном заштитом животне средине, посебно у еколошки угроженим подручјима (означеним према номенклатури ППРС као "hot spots" - подручјима интензивне експлоатације минералних сировина, ерозионим подручјима и др.).

7. Подручје Просторног плана (у даљем тексту: Планско подручје) обухвата целу територију општине Бор на којој се налази 14 насеља. Нека насеља (Бор, Злот) се простиру на две или више катастарских општина па на Планском подручју има укупно 19 катастарских општина. Општина Бор захвата површину од 856 km² и граничи се са општинама Бољевац, Мајданпек, Деспотовац, Неготин и Жагубица и градом Зајечаром. Због удаљености већих речних долина (посебно Велике Мораве на западу и Дунава на северу) подручје Општине је релативно изоловано у односу на главне саобраћајнице и развојне осовине Србије. Главне, непосредне везе Општине са окружењем су преко

најближих долина Црног Тимока и Тимока, долинама њихових левих притока Злотске реке, Брестовачке реке и Беле реке (притокама Борска и Равна река). Остале значајније посредне везе са окружењем остварују се према Д. Милановцу долином Поречке реке (преко притоке Црнајка), према Мајданпеку долином Шашке реке (притоке Поречке реке) и даље долином Пека према Великом Градишту и Пожаревцу, преко Црног врха и Жагубице долином Млаве према Пожаревцу и Београду, као и преко северног дела Кучајских планина и даље долином Ресаве према Деспотовцу и Свилајнцу (на побољшаној траси овог правца планирана је изградња новог пута I реда).

8. У постојећој структури највећи део простора Општине намењен је пољопривреди (47.6%) и шумама (45.0%), затим, рударским активностима (1.8%), насељима, водотоцима и саобраћајницама. У протеклом периоду извршена је делимична рекултивација и то релативно малих површина територије Општине (око 0.1%). Према планским предвиђањима до 2021. године биће повећане површине заузете рударским радовима, али ће у укупном билансу бити мање од постојећих због планиране рекултивације копова и јаловишта: рударство 2011. године 1558.5 ha, а 2021. године 1432.5 ha, рекултивација 2011. 107.2 ha а 2021. године 608.0 ha. Највећи део планиране рекултивације деградираног простора реализоваће се до 2015. године. Планиране површине за рударске радове на простору општине Бор до 2021. године засноване су на проценама да ће се рударске активности у том периоду одвијати на просторима који су већ добрим делом заузети експлоатацијом и прерадом минералних сировина у централном, северном и источном делу Општине (Бор, Кривељ, Церово, Доња Бела Река и др.).

Биланси основне намене простора за плански период до 2021. године приказани су у Табели 13.

Табела 13: Планирана намена простора општине Бор, 2011-2021. (у ha)

Период		Укупно	Пољопривреда	Шуме	Неплодно земљиште	Рударство и металург.	Рекултивација	Насеља	Водотоци	Саобраћајнице
2011.	ha	85631.8	40726.7	38541.1	896.0	1558.5	107.2	2865.5	523.0	413.8
	%	100.0	47.6	45.0	1.0	1.8	0.1	3.3	0.6	0.5
2021.	ha	85631.8	36619.8	42112.6	841.4	1432.5	608.0	3031.0	523.0	463.5
	%	100.0	42.8	49.2	1.0	1.7	0.7	3.5	0.6	0.5

9. На основу природних предности предметног подручја, као и основних туристичких тачака и коридора који омогућавају контакт са природним и предеоним целинама и насељима, издвојена су следећа **туристичка подручја** Општине:

- подручја природних добара, Брестовачке бање, Борског језера, Тилва Њагре и Црног врха;
- подручје обухваћеног источног дела природног добра Кучајске планине са спомеником природе Лазарев кањон, Дубашницом и Малиником;
- подручје природних добара Велики крш и Голи крш/Стоп; и
- подручје обухваћеног западног дела природног добра Дели Јован.

10. Просторни план посебну пажњу посвећује решењима саобраћајне, енергетске и телекомуникационе инфраструктуре, гасификацији, водоснабдевању, изградњи канализационих система и система за пречишћавање вода, потпуној санитацији сеоских насеља, ефикасној евакуацији чврстог отпада, употреби обновљивих извора енергије (сунце, геотермална енергија, ветар, биогас).

11. Обнова и развој села су један од приоритетних циљева, при чему се рачуна да ће предложена планска решења, кроз туризам и пољопривреду, условити повећање броја становника у селима и побољшање старосне структуре (подмлађивање досељавањем). Решавањем инфраструктурних и комуналних проблема сеоских насеља, пружањем шансе за запошљавање у туризму и комплементарним делатностима, подстицањем и пружањем финансијске и друге подршке

индивидуалној иницијативи за бављење пољопривредом и туризмом на селу, постављени циљеви су реално оствариви.

12. У свим циљевима и предложеним решењима Просторни план је уважавао еколошке захтеве, односно разматрао однос тих циљева и решења са циљевима и потребама заштите природних вредности (биљни и животињски свет, геонаслеђе, предео) и кључних елемената и параметара животне средине (ваздух, вода, земљиште, квалитет живота становника, бука, отпад) и мудрог, одрживог коришћења природних богатстава и потенцијала (минералне сировине, шуме, воде, педолошки покривач, простор као урбанистичка/грађевинска категорија).

13. Просторним планом и Извештајем о СПУ утврђен је сет мера које треба да обезбеде ефикасну превенцију (предупређење), смањење и елиминисање могућих негативних утицаја предложених планских решења на природу, животну средину, непокретна културна добра и квалитет живота. Те мере заснивају се на закону и другим прописима (подзаконским актима), којима се уређују заштита природних вредности, природе и животне средине, изградња објеката, планирање и уређење простора, туризам, газдовање/управљање шумама, водама и пољопривредним земљиштем, лов и риболов, заштита културних добара и др. Главни предуслов успешности тих мера је организованост/оспособљеност управних структура (на локалном и републичком нивоу), као и подршка јавности, организација цивилног друштва и грађана.

14. На основу Закона о заштити животне средине (чл. 35. и 36.), Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину и Закона о процени утицаја на животну средину, у току имплементације Просторног плана обавезна је израда стратешких процена утицаја на животну средину за урбанистичке планове за:

- Генерални урбанистички план Бора;
- планове генералне регулације за насеље Кривељ и туристичке комплексе: Брестовачка бања, Борско језеро, Црни врх, Мали крш – Велики крш – Голи крш – Стол; и
- планове детаљне регулације за коридор планиране нове трасе државног пута првог реда ДП ИБ-25, комплекс аеродрома Бор, изградњу и реконструкцију зоне, комплекса или локалитета за индустрију, МСП, пољопривредну производњу и друге привредне објекте, планиране објекте инфраструктурних система за које је неопходно одредити површину за јавну намену, пратеће садржаје јавног пута (бензинске пумпе) и мини хидроелектране, соларне електране и ветроелектране.

За остале урбанистичке планове одлука о приступању или не приступању изради стратешке процене доноси се у складу са одредбама из чланова 5., 6. и 9. Закона о стратешкој процени утицаја, уколико се конкретним планом успоставља оквир за одобравање будућих развојних пројеката за које је прописано утврђивање процене утицаја на животну средину, односно ако се на обухваћеном подручју планирају два или више пројеката обухваћених Уредбом о пројектима за које се израђује студија о процени утицаја на животну средину.

ПРИЛОГ: ПРЕГЛЕД ЗАКОНСКИХ И ДРУГИХ ПРОПИСА КОЈИ СУ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ИЗРАДУ СПУ

- Закон о планирању и изградњи, Службени гласник РС“, број: 72/09, 81/09 - испр., 64/10 – одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13 - одлука УС и 50/13 - одлука УС;
- Закон о заштити животне средине, „Службени гласник РС“, број: 135/04, 36/09 и 43/2011 - одлука УС
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину, „Службени гласник РС“, број: 135/04 и 88/10;
- Закон о процени утицаја на животну средину, „Службени гласник РС“, број: 135/04 и 36/09;
- Закон о заштити ваздуха, „Службени гласник РС“, број: 36/09 и 10/2013;
- Закон о заштити природе, „Службени гласник РС“, број: 36/09, 88/2010 и 91/2010 - испр.;
- Закон о заштити од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности, „Службени гласник РС“, број: 36/09 и 93/12;
- Закон о заштити од нејонизујућих зрачења, „Службени гласник РС“, број: 36/09;
- Закон о заштити од буке у животној средини, „Службени гласник РС“, број: 36/09 и 88/10;
- Закон о комуналним делатностима, „Службени гласник РС“, број: 88/11
- Закон о управљању отпадом, „Службени гласник РС“, број: 36/09 и 88/10;
- Закон о амбалажи и амбалажном отпаду, „Службени гласник РС“, број: 36/09;
- Закон о хемикалијама, „Службени гласник РС“, број: 36/09, 88/10, 92/11 и 93/12;
- Закон о биоцидним производима, „Службени гласник РС“, број: 36/09, 88/10 и 92/11;
- Закон о пољопривреди и руралном развоју, „Службени гласник РС“, број: 41/2009;
- Закон о пољопривредном земљишту, „Службени гласник РС“, број: 62/06, 65/08 и 41/09;
- Закон о јавним путевима „Службени гласник РС“, број: 101/05 и 123/07;
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине, „Службени гласник РС“, број: 135/04;
- Закон о рударству и геолошким истраживањима, „Службени гласник РС“, број: 88/11;
- Закон о шумама „Службени гласник РС“, број: 30/10;
- Закон о водама „Службени гласник РС“, број: 30/10 и 93/12;
- Уредба о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини, „Службени гласник РС“, број: 75/10;
- Уредба о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину „Службени гласник РС“, број: 114/08;
- Уредба о врстама активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола „Службени гласник РС“, број: 84/05;
- Уредба о заштити природних реткости „Службени гласник РС“, број: 50/93 и 93/93;
- Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха, „Службени гласник РС“, број: 11/10 и 75/10;
- Уредба о одређивању активности чије обављање утиче на животну средину, „Службени гласник РС“, број: 109/09;
- Уредба о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање, „Службени гласник РС“, број: 67/11 и 48/12;
- Уредба о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање, „Службени гласник РС“, број: 50/12;
- Уредба о одлагању отпада на депоније, „Службени гласник РС“, број: 92/10;
- Уредба о програму системског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологију за израду ремедијационих програма, „Службени гласник РС“, број: 88/10;
- Правилник о националној листи индикатора заштите животне средине, „Службени гласник РС“, број: 37/2011

- Правилник о садржини и методологији израде Политике превенције удеса, Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса, „Службени гласник РС“, број: 41/10;
 - Правилник о начину поступања са отпаcima који имају својство опасних материја, „Службени гласник РС“, број: 12/95
 - Правилник о категоријама, испитивању и класификацији отпада „Службени гласник РС“, број: 56/10;
 - Правилник о регистру заштићених природних добара, „Службени гласник РС“, број: 30/92;
 - Правилник о категоризацији заштићених природних добара „Службени гласник РС“, број: 30/92;
 - Правилник о начину одређивања и одржавања зона и појасева санитарне заштите објеката за снабдевање водом за пиће, „Службени гласник РС“, број: 33/78
 - Правилник о опасним материјама у водама, „Службени гласник РС“, број: 31/82
 - Правилник о класификацији вода, „Службени гласник РС“, број: 5/68
-

РАДНИ ТИМ
ЗА ИЗРАДУ ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА
ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ОПШТИНЕ БОР

Руководилац израде
Стратешке процене
утицаја: др Марина Ненковић-Ризнић, дипл. просторни планер
лиценца 100 0190 11

Синтезни тим: др Марина Ненковић - Ризнић, дипл. прост. планер
др Бранислав Ђорђевић, дипл. инж. грађ.
др Марија Николић, дипл. инж. агр.
др Ненад Спасић, дипл. инж. арх.
др. Славка Зековић, дипл. прост. планер
др Драгиша Дабић, дипл. инж. арх.
мр Весна Јокић, дипл. прост. планер
др Никола Крунић, дипл. прост. планер

Организација и
координација: др Ненад Спасић, дипл. инж. арх.
др Славка Зековић, дипл. прост. планер
др Драгиша Дабић, дипл. инж. арх.
др Омиљена Џелебџић, дипл. прост. планер
др Марина Ненковић-Ризнић, , дипл. прост. планер
др Никола Крунић, дипл. прост. планер

Техничка припрема: др Марина Ненковић-Ризнић, дипл. просторни планер
др Никола Крунић, дипл. прост. планер
Милан Милановић, дипл. инж. геол.
Олгица Бакић, дипл. прост. планер
Слађана Недељковић, техн.
Срђан Милосављевић, техн.